

C:\Users\Plazma\Desktop\300\Tallo_Jozef-Vlasy_Bereniky.PDB

PDB Name: Tallo Jozef - Vlasy Bereniky
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 22.9.2007
Modification Date: 22.9.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

JOZEF
TALLO

VLASY
BERENIKY

1961

SLOVENSKÝ
SPISOVATEĽ

Snívať o budúcnosti má právo iba ten,
kto je schopný svoje sny aj uskutočniť.
Také snívanie vyžaduje veľkú prísnosť
voči sebe. Je to vlastnosť silných ľudí,
a nie slabochov.

ČLOVEK VO VESMÍRE.

Astronautika, to je boj.

To je výzva vesmíru. Nekonečnému priestoru. To sú väčšie úlohy, ako mal Leonidas v Termopylách. To sú väčšie obete, ako prinieslo Hannibalovo vojsko pri prechode cez Alpy. To je boj zodpovedajúci morálke komunizmu: nepoddať sa, neupadať do letargie, nečinnosti. Kozmický vek nepotrebuje hlivejúcich pôžitkárov, na ktorých pracujú automaty a armáda robotov. Nepotrebuje presýtených leňochov. Preto pestuje tradíciu statočnosti, boja, disciplíny, povinnosti. Tradície preniknuté duchom činu a odvahy.

Človeku sa znásobia sily, keď panuje súdružnosť a poriadok. Prísnosť voči sebe, aj voči ostatným. Obetavosť a spravodlivé rozdelenie úloh podľa schopností. To boli cnosti revolučných vojakov, tieto ideály bolo treba preniesť aj do radov astronautov.

A tak plukovníci už dávno nemali pluky a stotníci nevelili centúriám a zástavník nedržal zástavu - ale útočili v raketách na tajomné, mŕtve svety. Dobýjali nekonečné priestory.

Na hodnosti sa viazali povinnosti, ale žiadne privilégiá. Okrem práva zodpovedného vedenia podriadených.

Neudeľovali sa vyznamenania, erby, rady a stuhy uznania. Kto nerobil službu dobrovoľne, nemusel ju robiť vôbec.

Nikdy sa astronaut neponížil natoľko, aby sa chválil svojimi činmi alebo prijímal za ne pocty a odmeny.

Len jedno sa prísne zachovávalo: pieta voči padlým. To bol najvyšší zákon. Hrdinstvo vykúpené smrťou je také veľké, že sa pred ním sklonili aj dobyvatelia vesmíru.

Len toto hrdinstvo zmyje všetky nedostatky človeka.

Keď z akadémie vyradňovali mladých poručíkov, postavil sa pred zástavu najstarší generál a povedal:

- Nemožno od ľudí bežne vyžadovať nadmiernu statočnosť. Taký zákon by zlyhal. Bol by nanič, lebo by sa nedal dodržať. Ale keď si oblečiete túto uniformu, a pokým ju nevyzlečiete, platí tento zákon ako železný princíp... Idete do boja, ktorý je nad ľudské sily. Idete do boja, ktorý musíte vyhrať. Jediný slaboch znamená smrť pre všetkých.

Keď skončil, ešte posledný raz mohli vystúpiť tí, čo nemali dosť odvahy. Ostatní potom zvolali:

- Prisahám, že kdekoľvek prídem, budem hájiť česť a meno človeka z tretej planéty Slnka.

PORUČÍK

Na asteroide Juno nebola pravidelná astronautická stanica. Prichádzali sem rakety len podľa potreby malej vedeckej základine, prinášali potraviny a niektoré suroviny.

Vedecké stredisko preukazovalo dosť podstatné výsledky vo výskume jadrových prvkov. Pracovali preň dve jadrové pece a výskum mal aj stále rastúci praktický význam.

Predsť tu bola akási periféria sveta, vidiecky kút kozmu, kam sa nikomu akosi nechcelo. Služba nesľubovala nijaké slávne činy, skôr len šedivú a mravčiu prácu. Na to, aby tu bolo pohodlné spojenie so Zemou, bola Juno trochu ďaleko a zase na vykonávanie hrdinských činov príliš blízko, na všednom a málo efektnom mieste, v susedstve známeho Marsu, kam sa už z ostatných planét letelo skoro ako domov.

Za odbor astronautov pracoval len jeden kvalifikovaný radista pri observatóriu, ktoré patrilo vedeckej stanici, ale bol na druhej strane vajcovitého asteroidu.

Bol to zvyčajne mladý dôstojník, ktorý si tu odsľúžil elévske roky. Obyčajne nie viac ako dva-tri. Potom ho čakala kariéra niekde v oblasti Uránu alebo Neptúna, kde bolo ešte všetko záhadné.

Nie každý let sľuboval senzáciu a nové a nové objavy.

V čase nášho príbehu slúžil na asteroide ako radista Vladimír Marček, poručík astronautiky. "Vyradili" ho z akadémie pred dvoma rokmi. Rok lietal

na lodiach rozličných typov. Poznal svetoznámych veliteľov kozmických korábov: majora Makarova, ktorý obletel súhvezdie Centaura; plukovníka Brezovského, záchrancu vedeckých staníc na Merkúre, kapitána Lombardiho, najodvážnejšieho astronauta všetkých čias.

Potom ho poslali na Juno, aby sa osamostatnil. Služba tam nebola ťažká, ale dosť nudná. Udržoval spojenie s vysielacami Marsu. Mohol čítať vo voľných chvíľach. Alebo počúvať medzi atmosférickými poruchami staré platne z neďalekých vysielaciek cez kozmický šum a zavýjanie rádiových hviezd.

Na vedeckej stanici bolo niekoľko samotárskych geológov, potom starý lekár s manželkou, traja inžinieri s rodinami, ktoré starostlivo ráтали dni, keď

sa vrátia z tohto vyhnanstva medzi ľudí. Jedna z inžinierskych manželiek bola mladá a štíhla s platinovými vlasmi.

Od tej chvíle, čo ju poručík Marček uvidel, často myslel na ňu. Hoci celý asteroid bol pomerne malý, žili si tu ľudia osamote, celé týždne sa nevideli.

Poručík si dlhé hodiny vymýšľal zámienku, ako sa stretnúť so štíhlou pani Marietou, ktorá sa iste tak nudí ako on, lebo manžel má oči len pre kadmiové

brzdy a uránové tyče. Žije vo svete protónov, neutrónov, elektrónov a mezónov, skrátka v nejakej inej dimenzii.

Vymýšľal desiatky variantov, ale každá zámienka sa mu napokon zdala hlúpa. Bol z toho nešťastný, raz sa dokonca opil a vzbudil pohoršenie radistu

z Vesty, keď začal tárať osamote.

- Človeče, aby si sa ty tam nezbláznil, už máš len tri mesiace. Vydrž, a fľašu nechaj radšej na pokoji!

Dal si povedať a aspoň v čase služby sa to už neopakovalo. Ale ani príležitosť vidieť peknú pani inžinierovú sa nenaskytla. Aspoň sedieť s ňou za jedným stolom, keď spoločnosť o všeličom rozpráva, nenápadne sa na ňu pozeráť

...

Vtedy jedného večera sa ozval v kabíne telefón. Poručík lenivo vystrel ruku a znechutene sa ohlásil. Zase asi poplach z meteorového dažďa. To bude nuda, sedieť hodiny v kryte!

Vtom ho zaliala úžasná horúčava a od prekvapenia oni nestačil odpovedať.

V telefóne sa ozval hlas pani inžinierovej.

- Vy ste tam, Vlado?

Takto dôverne ho nikdy neoslovila, tak ho to prekvapilo, že nestačil riadne odpovedať, len sa zajakával a nesmierne sa hneval sám na seba.

- Počujte, tu u nás sa niečo robí. Inžinieri zavreli za sebou olovené priečky o horúčava stúpa. Vonku ostali len ženy a starý pán Richter a ten geológ invalid. A deti. Nevie, čo robiť.

Poručíkovi sa začala chvieť ruka, ale pochlapil sa o povedal:

- Zachovajte pokoj, vyskytla sa asi nejaká kalamita s kadmiovými brzdami. To máme často aj na raketách.

- Pozrite, - povedala žena, - nechcem vás rušiť alebo zbytočne robiť poplach. Ale vy ste tu jediný astronaut a dôstojník, ostali sme tu samé ženy a trochu sa bojíme. Keby ste sem zaskočili, ak môžete.

- Pravdaže, prídem.

Zložil dlane a tvár mal úplne mokrú.

Tak je to tu.

Vybuchla menšia jadrová pec. Pracovala len skúšobne. Ak sa celkom roztopí, výbuch môže zasiahnuť veľkú prevádzkovú elektráreň, prudký výbuch v zlomku sekundy rozmetá celý asteroid na drobné kúsky.

Treba niečo podniknúť.

Poručík mal len dvadsaťjeden rokov. V dlhých chvíľach sa často pristihol, že nad radarovými prístrojmi sníva.

Vymyslel si rôzne nebezpečné situácie,

požiar alebo povodeň, keď zachraňuje niekoho z plameňov alebo z vln. Ten niekto sa náramne podobá pani Mariete.

Má na pleci roztrhnutú blúzku, vlasy jej padajú do čela. Stojí pri stene, všade šľahajú plamene, on príbehne k nej, vezme ju do náručia. So sladkým nákladom uniká cez dymovú

clonu. Marieta ho objíma mäkkým, horúcim náručím a pritisne sa k nemu.

Teraz nebolo času na snívanie.

Utekal v ťažkých olovených topánkach a v úbore, v akom potápači zostupujú do batysféry, skracoval cestu, aby sa čím skôr dostal i na snečnú stranu asteroidu. Zistil, že si v náhlení pripevnil príliš veľa záťaže a pohybuje sa pomaly. Keby ho videli kolegovia, musel by sa hanbiť. Odvaha v akadémii sa práve merala malou príťažou. Po frajersky si vykračovali počas exkurzií míľovými krokmi, stále im pritom hrozilo, že sa odpútajú od asteroidu. Ale bola to len zábava. Exkurzie sledovali zabezpečovacie rakety, nikomu sa nič nemohlo stať. Bolo to iba prázdne fanfaronstvo, nie skutočná odvaha. Bob to pôsobivé a elegantné a bolo to zbytočné riskovanie.

V skutočnom živote to bolo ináč. Radšej si priplí na päty viac olova a klátli sa ťažkopádne, aby ich nejaký náhly reflex nevyhodil do vesmíru. Tu neboli zabezpečovacie rakety. Za asteroidom číhala krutá a zákerná smrť.

Dorazil k nálezisku germánia, odtiaľ už premával sedačkový výťah. Mal pred sebou ešte niekoľko kilometrov, za skalami a hrbolatým terénom žiaril

pomarančovou žiarou roztápajúci sa atómový kotol.

Na šťastie bol dosť ďaleko od základne. Ako to zistil po príchode, výbuch nenastal. Pochod roztápania sa deje postupne, inak už do toho nič nepríde.

Na stanici ho privítal hysterický nárek. Pred vzdúvadlom ležala nehybná postava. Niektorí stratili nervy o vybehli von. Bez skafandra, do istej smrti.

Radšej sa zadusil, ale nechcel zhorieť za živa, uškvariť sa pod sklenou kopulou.

Poručík sa pozrel na mŕtvolu, ukazovala kostnatým prstom na neho. Bol to dlhý, zahnutý osteň v tenkej gumenej rukavici. Iste to bola nejaká laborantka, vlasy jej zakryli tvár.

Marček sa striasol, chcel vbehnúť dnu, ale zavadil o páky vzdúvadlá. Navešané olovo mu prekážalo. Nikdy sa takto nemusel ponáhľať. Počul

syčanie, spod kupoly unikali vzduch.

Niektorí ním zúfalo triasli.

Pozrel sa a videl skrivenú tvár peknej Mariety.

- Čo robíte, preboha, všetkých nás zadusíte!

Takýto príchod si nikdy nepredstavoval. Vo vysnívaných scénach to vyzeralo celkom inak. Nešikovnými pohybmi si zvliekol skafander. Potom z nejakého zbytočného reflexu si začal vyhŕňať rukávy blúzy. Marieta bola celkom nepričetná, predsa jediná upotrebitelná osoba. Vnímala aspoň, čo sa okolo nej deje. Z očí jej sálal nesmierny hnev nad poručíkovou nešikovnosťou.

- Tak robte už niečo! - osopila sa na neho, - načo ste vlastne prišli! Čo tu stojíte?

- Raketa, - zabrblal poručík a hŕnul sa na chodbu, za ktorou bola pripravená malá raketa, pre každý prípad.

Mykol dverami. Na chvíľočku zazrel, že v hale, celkom v kúte, stojí malý hlúček bezradných, vydesených ľudí. Nejaká staršia žena zdvihla k nemu

ruku. Vlasy mala celkom šedivé.

V spojovacej chodbe boli bomby s tekutým palivom. Neoznačené bomby, opatrené iba číslami.

- Kde je kľúč k číslonaniu, - skríkol a od štipľavého dymu mu tiekli po líkach slzy. Chcel ich zotrieť dlaňou, ale rozmazal ich iba po líci. Vyzeral

hrozne, akoby od strachu plakal.

Čo si o ňom Marieta pomyslí? Ale tá nemala čas myslieť na také veci.

- Vzorky sú v laboratóriu, - kričala, - musíte urobiť skúšky. To tu bolo len na verím boha, sú tu v sklade aj obyčajné héliové nádrže. Nevie,

v ktorých je palivo. (Roky a roky sa nič nestalo, kto by na to stále myslel, aj ostatné záchranné prístroje boli zaprášené a hrdzavé.)

To bolo do zúfania, vybehli von, vrazil do nej, nechtiac, ale tak surovo, že ostrým hegnutím sa oprela o stenu a krvavo si pohryzla spodnú peru.

- Pôjdete do radistovej kabíny, - skríkol na ňu a zdalo sa, že sa konečne pozbieral. Bude plniť svoju povinnosť, ako najlepšie vie. Nie je v tom nijaká elegancia, je to zúfale pechorenie, smiešny, úbohý kľč, ale niekam to predsa len vedie. Má to zmysel.

- Budete volať podľa astronautického kódu o pomoc. Značky máte nad prístrojom, na medenej tabuľke. Nesmiete sa mýliť, inak sa berie hlásenie

ako omyl alebo žart nepovolaného, ktorý sa dostal k prístrojom. Rozumiete?

Nevnímala. Potriasla ju.

- Volajte do mikrofónu, to, čo je na ... - zase sa mu zdalo, že nepočúva. Zaliala ho nesmierna zlosť a vytáľ jej facku.

Precitla, oči sa jej zúžili, mocne ho chytila za rameno a vryla sa mu nechtami do mäsa.

- Rozumiem, budem vysielat' ...

Poručík utekal do laboratória, nohy sa mu podlamovali od vzrušenia. Chvíľu mu trvalo, kým zažal plynové horáky.

Ruky sa mu chveli. S námahou si nakvapkal tekutinu z kovovej fľaše. A prásk! Rozbil banku.

Mohol začať všetko znovu.

Ako to len zvládne! Je tu sám. Možno nejakým odvážnym výkonom by sa dalo všetko zachrániť. Možno treba odstrelit' atómovým výbuchom celý

pokusný reaktor. Možno sa to dá. Niečo takého už počul. Kdesi o tom čítal...

Keby tu bol teraz kapitán Lombardi. Ten by to efektne vyriešil. V rukavičkách! Vypudil by to horiace svinstvo do kozmu, ako si človek strasie blato z topánky. Alebo plukovník Brezovský, starý medveď. Ten by si pritom aj cigaru

zapálil.

Mokrými rukami sa dotkol spánkov, na ktorých mu divoko pulzovali žily. Toto je trest osudu. Koľko sa hneval, že im major Makarov nedáva samostatnú prácu. Hanbil sa pred dievčatami, lebo chovancov majora Makarova volali batoliatkami.

Musel vždy punktičkársky zachovať všetky bezpečnostné opatrenia. Keby tu bol teraz major Makarov! Ako by pomohla jeho pokojná reč, počinanie bez efektu a falošného gesta. Stokrát, ba miliónkrát mal pravdu, keď odsudzoval prázdnu frajerinu.

Druhá skúška sa na šťastie podarila. Ešte ju rýchle potvrdiť analýzou spektra. V poriadku. Už sa vedel orientovať v palivovom sklade. Trochu ho to uspokojilo, ale v nasledujúcej chvíli sa ho zase zmocnil strach.

Z radistovej kabíny začul zúfale ženské volanie:

- Hilfe, hilfe, hilfe ...

Bože, tá opica zase stratila nervy! Namiesto úradného kódu volá o pomoc vo svojej rodnej reči. Nik na to nedá. Vlastne ani nesmie. To by mohol

každý nepovolaný urobiť vo vesmíre poplach.

Megafón nad jeho hlavou mlčal. Samozrejme na také volanie nepríde z kozmu odpoveď. Všade boli rozvešané reproduktory, aby každý počul v prípade potreby vysielace, ktoré chcú s nimi nadviazať spojenie a vyladiť kurz na ich vlnu. Ale reproduktory mlčali.

Naraz pochytilo poručíka namiesto zlosti voči Mariete preukrutná ľútosť. Čo chce od tej ženy? Vytrpela doteraz oveľa viac ako on. Do jeho príchodu utešovala ostatných, pasovala sa so šialenou, ktorá chcela vybehnúť. Počúvala nárek a hysterické kvílenie. Mala dosť síl, aby zavolała jemu. Stratila muža, sama je v smrteľnom nebezpečenstve. Tak čo chce od nej?

On je tu iba pol hodiny a je už 'napoly šialený.

Celkom zreteľne cítil, ako mu postupne zlyhávajú nervy. Ale treba sa premôcť. V malých intervaloch sa mu vracali triezve chvíle, keď bol schopný rozmýšľať. Tak čo vlastne urobil? Raketa je pripravená, zapne automat, aby napojil nádrže z bomby IV/2 a V/1. To je v poriadku. Teraz druhá vec.

Odstreľovať traskavinami horiace káble, ktoré vedú k veľkému, reaktoru. A tým zabráni katastrofe. Lokalizuje oheň na pokusný reaktor ... ale tá pomalá, rastúca hrozba ostane.

Vyhľadal radarom káble a pokúsil sa ich odstreľovať. To je príšerne pipľavá robota. Cítil veľkú horúčavu. Reprodukotor nad jeho hlavou mlčal.

Niekoľko dupotal na chodbe. Vo dverách sa zjavila rozstrapatená Marieta, držala sa verají.

- Oni odpovedajú. Ako to zosilniť?

-Prepni všetky kontakty na hornú tabuľu. Podľa čísel. Nepomýľ sa, lebo spravíš krátke spojenie.

Tykal jej, ani si to neuvedomil. Žena ochotne prikývla a zmizla.

Bohviečo počula. Kdeže by na jej zmätené volanie niekto odpovedal.

Áno, neďaleko letia Kuznecovove rakety. Celý konvoj. Ale sotva by sa vychýlili z cesty.

Na výskumoch asteroidov je vedecká výprava. Nevie, kto ju vedie. Nedostali presné správy. Ale bude to nejaký škrobený vedec, ktorý si presne

vypočíta, či má záchranná akcia nejakú nádej. Ak nie, nechá malý asteroid svojmu osudu.

Cez zaslzené oči videl na obrazovke radaru, že sa mu podarilo pretrhnúť horiaci kábel. Hneď sa skrútil a obidva konce sa vzdialili od seba. Horiaci

sa omotal o vyčnievajúcu skalú.

Vtom mu zachrčal nad hlavou megafón.

Zdalo sa mu, že blúzni. Veď to nie je možné! To sa mu naozaj len zdá, že je v škole a počuje hlas inštruktora, majora

Makarova.

- Tak čo, poručík Marček, - sekal do vzduchu prísny, škripavý hlas, - robíte všetko podľa inštrukčného poriadku?

Zaistiť rezervnú raketu, prepumpovať palivo, izolovať horiacu pec ...

Teraz už poručík precítil a zvýskol od radosti. Veď je to nádherné. Vedúcim vedeckej výpravy medzi asteroidmi je

profesor Makarov. Ach, aké šťastie...

Strhol k sebe mikrofón a ako bez seba kričal:

- Raketa je pripravená, súdruh inštruktor... ale neviem, či ju budem môcť použiť... štartovacia rampa je poškodená.

- Kto sa hlási? - prerušil ho major.

-Ašpirant Marček, -potom sa rýchlo opravil, - poručík Marček. Riadim sa inštrukciami podľa záchranných predpisov.

Malý reaktor je ...

-Prečo tak kričíte? - zahriakol ho major. Učiteľov hlas pôsobil blahodarne, Marček pokračoval už pokojnejšie.

- Malý pokusný reaktor...

- Čo to bľabocete?

- Hlásim situáciu.

- To už urobila tá vaša hrdinka pri rádiu. Zachovala si viac statočnosti ako vy. Držte sa, aby som sa nemusel za vás hanbiť.

- Ja som počul len jej volanie o pomoc.

- Áno, ale až potom, keď splnila svoju povinnosť. Nemyslite, že laikovi sa zdá predsa len málo odvysielat' nejaké čísla a nezrozumiteľné skratky,

tak volá o pomoc. Ale až keď splnila, čo ste jej prikázali.

- Áno ... splnila, - zajakával sa poručík.

- Tak je, ale vy to ešte nemôžete o sebe povedať. Splňte všetky body záchranných predpisov! Potom môžete trebárs aj jódlovať. To ma nezaujíma. Letím k vám. Držte sa!

- Rozkaz, súdruh major!

- A prepojte antény na konvoj, chce s vami hovoriť kapitán Lombardi.

- Kto, prosím?

Poručík vyskočil a bežal do radistovej kabíny. Vytrhol Mariete z ruky slúchadlá a nastavil anténu opačným smerom.

- No, konečne, - ozval sa hlboký mužský hlas, - že aj nám venujete trochu pozornosti.

- To je plukovník Brezovský, - šepkal Marček Mariete, ale žene to veľa nehovorilo. Len absolvent akadémie mohol oceniť, čo znamená hlas plukovníka Brezovského.

- Tak počúvajte, poručík, - pokračoval hlboký barytón, - odovzdajte pozdrav dáme, ktorá nás tak hrdinsky informovala o katastrofe. Situácia je na... no keby ste ma počuli vy sám, poručík, tak to poviem. Nechcem sa škaredo vysloviť, hoci to mám na jazyku. My sme od vás príliš ďaleko a stálo by to za ... to-to, no, kým by sme k vám doleteli. Taká pomoc je na... no, viete. Ale pod nami asi o sedemstotisíc kilometrov letí Lombardi s malou, jednomiestnou raketou. Je to veľmi rýchla konštrukcia. My ho budeme odtiaľto viesť a zahlásime mu správny kurz a elementy asteroidu. Lombardi nie je vybavený takými počítačmi, aby za taký krátky čas zistil správny smer. Musí mu v tom pomôcť celý konvoj. Na tisíc kilometrov od vás už potom sám nájde spôsob pristátia. Tak sa držte!

Poručík sa vrátil na svoje miesto. Skontroloval všetky meracie prístroje, bol oveľa pokojnejší. Zapálil si dokonca cigaretu. Ale hneď ju zahasil. Je vlastne hlupák. Tú ženu necháva zase samotnú. A všetkých ostatných. Ani ich neinformoval.

Zašiel najprv po Marietu.

- Ako to vyzerá? -vstala žena.

- Tak, že sme zachránení. Povedzte to, prosím, ostatným. A vráťte sa!

- Budete ma ešte potrebovať?

- Neviem, možno.

Vlastne, najskôr ju nebude potrebovať. Ale je sebec. Sotva pominulo smrteľné nebezpečenstvo, už myslí na ňu, chce ju mať pri sebe, zneužíva situáciu, hru náhody. Ale nevedel sa za to odsúdiť, nevidel v tom teraz nič zlého.

Žena sa vrátila, bolo vidieť, že sa trochu upravila.

Díval sa na ňu a zdalo sa mu, že ona sa díva na neho. Ale bol to celkom neprítomný pohľad, lebo žena sa ozvalo prvá a jej otázka ho celkom odzbrojila:

- Čo myslíte? Ti pri pokusnom reaktore už iste nežijú.

- Je to veľmi malá pravdepodobnosť.

- Nežijú, - zopakovalo ženina naliehavo.

Neplakala, len stále opakovala nepatrný pohyb hlavou, akoby na nejaké otázky kývala občas záporne a občas kladne. Ale netrvalo to príliš dlho, upokojila sa. Vreckovkou si utrela tvár a spýtala sa, či môže ísť za ostatnými.

Áno, môže. Prečo nie. Ale povedal to temer plačlivo.

Vtedy vstali a, naklonila sa nad neho, pobožkala ho na ústa a odišla. Poručík chvíľu sedel nepohnuto. Potom pocítil ukrutnú bolesť, ohlásila sa spálená ruka. Predsa asi o pol hodiny od veľkého vyčerpania zaspal. Medzitým asteroid urobil dve otáčky.

Keď sa zobudil, rakety už museli byť celkom blízko. Dalo sa očakávať, že napriek väčšej vzdialenosti Lombardi sa príliš neomešká za Makarovom.

Teraz bola stanica na nočnej strane asteroidu, na obzore bolo dosť svetla. Akosi predčasne.

Poručík sa pozrel tým smerom a videl, že žiara je oveľa väčšia. Pozrel sa na prístroje, ukazovali veľkú rádioaktivitu a seizmograf signalizoval otrasy.

Tak predsa! Reaktor sa neroztopí pokojne. Rozletí sa všetko na povrchu asteroidu.

Musí to ohlásiť. Samozrejme nie ľuďom na stanici, ale Makarovovi. A zahlási to cudzou rečou, najskôr taliansky, aby rozumel aj Lombardi, ale nikto z posádky asteroidu.

Bol teraz pokojný. Prešiel do radistovej kabíny, zapol oboma smermi antény a zahlásil elementy asteroidu. Tak, ako bolo predpísané v škole, podľa všetkých pravidiel; predstavil sa, hlásil situáciu a zmenu, ktorá nastala. Odhadol presný čas katastrofy, ktorá nastane asi o sedem hodín.

Počul nadávky plukovníka, ktorý v bezmocnosti plakal. Poručík všetko vnímal akosi cez závoj, ktorý už bol predoslaný určitou a neodvratnou smrťou. Ešte nikdy nepočul plukovníka plakať, bolo to čudné a neuveriteľné. Ale teraz sa to všetko dialo ako vo sne, samé neuveriteľné veci.

Profesor Makarov dlho neodpovedal. Potom sa predsa ozval jeho suchý hlas: - letím stálym kurzom. Niekoľko meteorov nás trochu zdržalo. O šesť hodín budeme na asteroide. Prosím, hláste znovu výsledky prístrojov a ukazovateľov.

- Súdruh major, nelet' te už sem. Možno to tu vybuchne. Zahyniete aj vy.

- Hláste výsledky meraní, - skočil mu do reči prísny hlas.

Hlásil presné výsledky a znovu a znovu ich opakoval. Takto prešla hodina za hodinou.

Vtom mikrofón zapraskal.

Ozvala sa slávnostná hudba a poručík vedel, že to je koniec. Lúčia sa s nimi. Výbuch nastane skôr, ako predpokladali. Ale rádioteleskopy stále hlásili, že rakety sa ešte približujú. Až do poslednej chvíle. Potom sa odpútajú. Chcú asi odфотографovať katastrofu. Možno taký obraz prezradí, čo bolo vlastne príčinou nešťastia.

Poručík sa oprel o lakť a sklonil tvár do dlaní. Premýšľal. Videl sa ešte raz v škole. Videl sa pri skúškach. Prvý let na

Mesiac. Skúšobný zostup do batysféry. Potom skúška bez gravitácie, lety v atmosfére, výskok padákom, tlaková komora, centrifúga ... Teoretická časť, skladba reaktorov, atómová fyzika. Zbytočne doňho toľko investovali. Nesplnil očakávanie. Náhoda tomu zabránila, taká hlúpa náhoda. O nejaký čas vyšetrila, čo bolo príčinou katastrofy. Neočakávaný vrtoch atómov tória. Škoda, že nepočul hlas Lombardiho. Kapitán sem letí, vie všetko od plukovníka, ale sám sa neozval. Veľká škoda! Teraz sa už iste obracia. Bolo by predsa dobre počuť ho. Posledný ľudský hlas. Posledný pozdrav hrdinského astronauta mladému poručíkovi, ktorý tu reprezentuje pred posádkou toto veľké a statočné povolanie. Mladému bezmocnému poručíkovi, ktorý sa pripravuje na smrť. Ale megafón na stene bol hluchý. Aj hudba prestala. Už iste obrátili rakety. Už mizne v diaľke aj malá raketa Lombardiho. Pohlcuje ich vesmír. Plukovník si teraz už utrel slzy a uctil posádku na June povstaním. Dve minúty ticha. Za neho, za najmladšieho poručíka. Zato len zahlásil ešte posledný raz do vysielacky všetky údaje. Sám doložil, že dolet by bol možný, ale štart už nie. Výbuch nastane presne osem sekúnd pred možným odletom Lombardiho a jedinu sekundu pred odletom Makarova. Taký dolet by bol šialenstvom, bezúčelným sebaobetovaním. Možno, že toto vysielanie už nik neprijíma. Mal ešte niekoľko minút, zavrel riadne laboratórium, vypol vysielacku a pobral sa za ostatnými. Chcel byť medzi ľuďmi. A chcel im všetko povedať. Keď videl ich rozjasené tváre, nemal odvahy. Vypytovali sa, kedy rakety pristanú. Povedal im niečo neurčité. Krútil hlavou, obzeral sa.

- Hľadáte niekoho, súdruh poručík? - spýtala sa lekárka žena.
- Ale nie.

Už tu bola Marieta. Odviedol ju o niekoľko krokov a povedal jej všetko. Nechcela ostatným nič povedať. Smrť je milostivejšia, keď príde náhle. Bola veľmi statočná. Navrhovala, aby si obliekli skafandre a počkali na smrť vonku. Len oni dvaja. Nech to nevyzerá zbabelo. Od ostatných to nie je zbabelosť, lebo oni nevedia, čo na nich čaká. Poručík súhlasil. Odišli s výhovorkou, že znovu musia zapnúť vysielacku. Obliekli si skafandre. Navzájom si pripevnili masky. Až vtedy si zmyslel poručík, že mal Marietu posledný raz pobožkať, ale bolo už vlastne neskoro. Museli vyjsť, ak nechceli, aby ich smrť zastihla v betónovom kryte. Nenavešal si množstvo olova, veď život už nemal žiadnu cenu. Mohol sa odpútať od asteroidu mocným výskokom, ale predsa by nemal takú rýchlosť, aby sa príliš vzdialil, a zomrel by tak isto. Mohol to urobiť včera, ale tak by už bol zmrzol v kozme. Už je všetko jedno, smrti sa nedá uniknúť. Vyšli a v tej chvíli ich nejaká strašná sila hodila o betónovú stenu krytov, len úžasná elasticita látky skafandrov ich zachránila od smrteľného úderu.

- To už bol výbuch ? - spýtala sa žena cez mikrofón.
- Nie, nemyslím. Ale ...
- Čo je?
- Výbuch už mal nastať. Krátko potom, čo nás zasiahla tlaková vlna.
- Tak sa predsa mýlite.
- Nie, rozdiel bol skoro desať sekúnd.

Vtedy sa žena namáhavo narovnala a ukázala na čiernu oblohu.

- Pozrite. Raketa.

Naozaj sa nad nimi trblietala strieborná raketa a zapalovala sa trochu do ružova. Nad obzorom asteroidu preletela ohnivá guľa a zakrátko zmizla. Raketa bola zase strieborná a dostávala sa do tieňa asteroidu. Pristávala. Manéver trval niekoľko minút. Potom vystúpil z rakety major Makarov. Poručík spoznal jeho charakteristický čierno-biely skafander s otáčajúcimi sa tienidlami. Nadviazali spojenie.

- Poručík Vladimír Marček, rádiotechnický dôstojník, hlási sa na asteroide Juno, pri elementoch...

Major mával rukou.

- Nechajme to, - povedal, a bola to najväčšia senzácia, čo sa mohla stať v kozmickom priestore. Major Makarov odpustil svojmu žiakovi predpísané formality. Zavolať ich do svojej rakety, sňať im vlastnoručne hlavice skafandrov, podal ruku najprv žene, potom poručíkovi.

- Videli ste to? - bola jeho prvá otázka. Prvé slová, ktoré s nimi vymenil bezprostredne, bez mikrofónu.
- Nie, nič sme nevideli, - spamätala sa prvá Marieta.

Vtedy si všimli, že celá posádka stojí v rade vo veľkej sále rakety a sníma si helmy. A prichádza práve radista rakety,

ovešaný starými význameniami, čo nie je zvykom nosiť, iba pri najväčších slávnostiach. Stavia sa do pozoru a hlási:

- Počúva nás Zem.

Z mikrofónu sa ozýva šum a poručík sa tiež automaticky stavia do pozoru. Marieta pri jeho boku sa ukloní, ako je zvykom. Žena pozdraví matku Zem miernym úklonom a môže si sadnúť. To je preto, aby sa chránil jej organizmus, aby mohla byť matkou, keď opustí službu, aby mohla rodiť zdravé deti.

Major Makarov hlási: - Včera, 2. novembra podľa kalendára platného na Zemi, bludný meteor zapálil skúšobný reaktor na asteroide Juno. Boli ohrozené desiatky životov a cenné prístroje. Pomery v kozme boli nezvyčajne ťažké, poruchy žiarenia a kozmické búrky sťažili záchranu. Preto kapitán Lombardi obetovaním vlastného života vyrazil svojou raketou pokusný reaktor z povrchu asteroidu, a tak zachránil posádku na planetoide aj cenné rádiové a vedecké zariadenia. Kapitán Lombardi je mŕtvy, zhorel v atómovom ohni, oslávte jeho pamiatku!

- Oslávte jeho pamiatku! -opakovala ozvena z reproduktora, ako dávali ďalej hlásenie relé stanice do všetkých kútov slnecnej sústavy.

- Kapitán Lombardi je mŕtvy, zhorel v atómovom ohni...

V tej chvíli prerušili vysielanie, vypli aj rádioteleskopy, ktoré sa zhovárali s vesmírom. Muselo umlknúť Slnko a jeho pyšná koróna, museli umlknúť rádiohviezdy a hviezdokopy v strede galaxie, lebo človek, tento mizivý trpaslík, mal smútok.

Vtedy predstúpil profesor Makarov a pozrel sa na poručíka.

- Chodte na svoje miesto a konajte ďalej svoju povinnosť!

Potom, keď poručík odišiel, obrátil sa k mladej žene, a tu sa už nevedel oponovať, z oka mu vytryskla slza.

- Poručík konal svoju povinnosť, ale vám musím poďakovať.

- Veľmi na tom záleží? - spýtala sa žena.

- Veľmi. Lebo tento boj sme nesmeli prehrať. Nešlo tu len o desiatky životov. Išlo o sebadôveru človeka. O ďalšie napredovanie vo všetkých kútoch sveta. O to, aby človek bol odhodlaný a nebojácny. Aby smelosť bola jeho základnou vlastnosťou.

Až teraz zašumeli mikrofóny, až teraz odpovedala Zem. Hlásila príjem správy a dávala inštrukcie.

Kým ostatní počúvali, major Makarov vytočil Marčekovu vlnu.

- Počujte, poručík, ten príjem nie je vyladený. Aj na malých veciach záleží, ako obстоjíme v kozme. Bol zase prísny a neoblomný.

Ale v skutočnosti bol rozrušený, a len čo okolnosti dovolili, odišiel rýchlo do svojej kabíny, aby bol na chvíľu sám. Medzitým poručík vyladil príjem a matka Zem burácala najčistejšími zvukmi. Vysielala hudbu, aby vyjadrila city, na ktoré nenašla priliehavé slová.

ČARO DOMOVA

Po päťročnej službe vrátil sa domov na Zem na dovolenku.

Vítali ho na letisku s kyticami, bol tam celý zástup.

- Major Lužický, vítam vás, - podal mu ruku generál, - ste hrdina.

Bol dojatý a v očiach sa mu zaligotali slzy.

- Peter, - objal ho spolužiak z akadémie podplukovník Lauko, - si zase na Zemi. Postaráme sa, aby si sa cítil dobre.

Budeš mať príjemnú a veselú dovolenku.

Usmiali sa na seba a buchli sa do chrbta.

Bol teda doma. Tu sa narodil, sem ho viažu spomienky z detstva. Rozhliadol sa po krajine, keď ho viezli otvoreným autom. Všeličo sa tu zmenilo. Strhli staré domy a na ich mieste stáli krajšie. Za mestom

bol veľký park a medzi stromami sa beleli nové budovy Hotelov a kaviarní.

- Je tu prima spoločenský život, - povedal mu podplukovník. Lužický si všimol, že priateľ je ešte stále mladý a oči mu veselo svietia.

Oficiálna slávnosť bola veľmi krátka.

- Teraz chodte, - pošepol mu generál a mrkol na neho, - teraz chodte a užite si! Slávnostnú reč som skrátil na polovicu a starostovi záhadne zmizli lajstre. Mal tridsať strán. A samé chvály.

- Ďakujem, súdruh generál, - zrazil päty Lužický a zasalutoval.

Bol voľný. Mohol slobodne disponovať svojím časom.

- Tak a do víru života, - skríkol Lauko pred budovou astronautiky a veselo poskočil.

Mesto bolo krásne a prúdil v ňom bohatý život. Prešli hlavnou ulicou a Lužický sa mimochodom zastavil pred reklamným stĺpom.

- Chceš ísť do divadla? - spýtal sa ho priateľ Lauko.

Ale Lužický sa pozeral na nenápadnú vyhlášku. V stredu bude prednáška o výskumnej práci v oblasti veľkého prstenca Saturna. To je jeho pracovisko.

Na mesiaci Titan je vedecká stanica. Pracujú pod sklenými kopulami, vykurovanými reaktormi. Nad nimi je na tisíce kilometrov vražedná metánová atmosféra.

Pracoval v treťom observatóriu s chlapcami z akadémie. Chodieval občas do chemického laboratória a prinášal vzorky z veľkej planéty, okolo

ktorej krúžil Titan svojou nekonečnou cestou. Bola to zaujímavá práca. Vedúci laboratória ho vždy chválil, že je na

minútu presný. Nie každý astronaut bol taký dochvilný ako major Peter Lužický.

Vždy si našiel chvíľu času, aby si na rádiovom oddelení vymenil pár slov s mladou laborantkou. Volala sa Karola.

Karola Weberová. Bola trochu

poblednutá a mala bohaté gaštanové vlasy. Narodila sa už na astronautickej základni. Ostávali tam celé rodiny vedcov, celé mesto. Ustálil sa akýsi zvláštny spôsob života, dokonca spoločenského života. Ale tento život bol predovšetkým vyplnený prácou. Ľudia ustavične bojovali s prírodou a ich

stroje produkovali všetko. Aj vodu, aj kyslík, aj potraviny.

Ale rozhodne to nebol život prázdny a bezúčelný.

Človek tam žil stále v strehu, ako na stráži. Vymieňali sa pri prístrojoch, pozorovali nepriateľské okolie a ruvali sa s ním.

Komu sa skončila smena,

zložil pracovný úbor a zaskočil do espressa na kávu. Alebo sa stretávali v jedálni, prechádzali sa v skafandroch okolo vedeckých staníc.

Ale v podstate to bol studený, temný a mrazivý svet. Zem je celkom iná. Matka Zem je skutočne krásna, kypí životom, rozdáva svoje dary. Aj slnko

je tu iné, prívetivé, láskavé, pohladká tvár človeku zlatými lúčmi.

Tam visí bezmocne na nebi ako voskový fliačik, malé studené Slnko.

- Si ustatý z cesty, to je pochopiteľné, - konštatoval Lauko, keď videl, že kamarát je bez nálady.

Odviedol ho do prvotriedneho hotela.

- Odpočíň si a zajtra sa postarám o program. Prídem ráno po teba.

Keď vstúpili, Lužický urobil automaticky nezvyčajný pohyb rukou. Chcel sňať masku skafandra. Bol na to navyknutý.

Priateľ to zbadal, ale nepovedal nič. Veď si tu Peter za chvíľočku zvykne. Zajtra už bude oko rybička.

Izba bola krásna a pohodlná, vlastne to bol celý apartmán. Hotelový personál bol úslužný do krajnosti. Dopredu ho zahlásili a vedeli, že je to hrdina z oblasti Saturna. Major astronautiky, ktorý zachránil dve vedecké výpravy.

Dievčatá si ho ukradomky obkukávali. Servírka sa trochu zajakávala, keď si pýtal od nej kávu. Človek nemá možnosť každý deň hovoriť s majorom astronautiky, o ktorom sa rozprávali legendy. Jeho fotografiu uverejnili pred rokom všetky noviny. Vtedy vyzeral oveľa mladší. Bolo to pred veľkou katastrofou, keď nasadením vlastného života zachránil osadenstvo ohrozenej atómovej základne. Odtedy je trochu šedivejší na spánkoch.

- Ale svedčí mu to, - povedala pokladníčka z baru Brigita, - náramne. A má krásny hlas. Počuli ste ho už, odo mňa pýtal cigarety. Má báječný hlas.

- Trochu zachrípnutý, - povedal vrátnik.

- Práve to je na tom báječné, - zavrátila ho Brigita, - predstav si ten hlas, keď volal do mikrofónu. Na atómovej stanici je porucha, sú tam

dve ženy. Idem po ne a mám len dvadsať minút času.

- A podarilo sa mu to? - šepľala servírka.

- Nie, ty mača, - pretiahla Brigita, - akurát by sme ho tu mali, keby sa to nebolo podarilo. Vieš, čo by z neho ostalo? Kozmetický prach a nič viac.

- Kozmický, - opravil ju vrátnik.

- Bože, - zhlikla servírka a zakryla si tvár, - z takého krásneho človeka.

Každý chcel vidieť hrdinu. Obľiehali podplukovníka, aby ho pozvali k nim. Sama generálova manželka odkázala, že bude u nich večer spoločnosť.

Celkom malá, nič zvláštne, nijaké večerné šaty. Len intímne stretnutie na počesť host'a.

Tohto sa Lauko trochu zľakol. Na počesť - to znie príliš oficiálne. Taktne vysvetlil generálovej dcére, že by to snád nemalo byť oficiálne.

- Ale choďte, Lauko, - zasmiala sa Soňa, - vy ste bojko. Ja to zariadim. Starých zamknem do salónu a my budeme tancovať na terase. Je predsa krásne.

Večer sa vydaril. Len hosť bol trochu smutný a nesvoj.

- Nečudo, - vysvetľovala priateľkám pani generálka, - ešte je ustatý z cesty.

- Musíme ho naučiť tancovať, - mienila dcéra, - veď už všetko pozabúdal. Päť rokov je päť rakov. Čo sa za ten čas vo svete všeličo, zmenilo! Už tie šlágre on i nemám.

Na druhý deň pozvali Lužického na kúpalisko. Bolo nádherné počasie. Ale hosť skoro ráno zmizol z hotela. Odišiel na prechádzku.

Túlal sa po brehu rieky. Našli ho napokon v akejsi malej krčmičke. Mal pred sebou prázdny pohár a zadumane sa doň díval.

- Čo tu robíš, - zhrozili sa. - Prečo si ušiel?

- Veď som neušiel, - bránil sa major, - iba sa mi zachcelo vidieť kus sveta za mestom.

- Správne, my sme blázni, - skríkla generálova dcéra, - uzavierame majora do salónu a chceme, aby tancoval na terase. Veď chce vidieť

kus Zeme, rieky, hory a lesy, dýchať voňavý vzduch záhrad.

Dostala sa celkom do lyrickej nálady. - Zajtra sa ide na výlet, - rozhodla.

- Dobré, súhlasil major.

- Lola bude šoférovať, - pokračovala Soňa, - a s druhým autom pôjde Laco a Gita, samí mladí ľudia. Nijakí členovia akadémie a mamky a tatkovia. Ide sa na chatu k Nore. To je skvelé dievča. Prekvapíme ju z ničoho nič.

- Major, - obrátila sa k nemu a mrkla pritom na svojho snúbenca, - Lola je úplne voľná a bude sa vám páčiť.

- A Nora je skvelá, - mienil snúbenec, - a vôbec sú tom ohromné dievčatá, more dievčat.

Teraz je všetko vonku, v lete je v meste nuda. Veľa dievčat je pri vode a na chatách.

- Ohromne to ovládaš, - povedala Soňa trochu chladnejšie, ale kvôli majorovi na to hneď aj zabudla. Chcela, aby sa cítil dobre, aby mal všetko, aby sa necítil sám.

Hlavne to. Aby sa necítil sám.

Trafila správne. Majorovi Lužickému hrozila samota. Nič mu nechýbalo, len sa ho zmocňovala akási nostalgia. A hoci bol stále medzi ľuďmi, cítil

sa sám. Vysotený kdesi na perifériu, na pusté, šedivé miesto.

Večer vyšiel na balkón. Vyrožil si prútenú stoličku a dlho, veľmi dlho sa pozeral na hviezdy.

- Cnie sa vám za Saturnom, - povedala ostýchavo servírka, keď mu doniesla čaj.

- Ani nie, - odvetil a bol náhle veľmi zhovorčivý, - viete, nič tam nie je lákavé. Lietame každý deň, rakety sú nudné.

Niekedy sme na smrť unavení.

- Ale je to predsa úžasné.

- Ani by som nepovedal, je to proste drina. V menších raketách je pilot sám, nemá s kým hovoriť. Keď sa dostane do hmly, nič nevidí, len

kontroluje kurz a letí na predpísanej dráhe. Nič nevidí, všetko je jednotvárne. Človek radšej vypne obrazovku a spoľahne sa na gyroskop.

- Je vám tam smutno?

- Človek si zvykne. A potom je rád, keď sa blíži na základňu. Na to sa teší po celé dni.

- Písali v novinách, že by ste mohli ostať tu, na Zemi.

- Mohol... ale predsa si myslím, že sa vrátim. Viete, Zem... - zamyslel sa, aby volil správne slová, - Zem je naozaj krásna.

A tu som doma, tu som sa narodil. Ale čert vie, v čom je to, niečo mi tu chýba. Človeka nepriťahuje len pojem Zeme.

Človek tu necíti stred sveta, lebo je to matka Zem,

ale pre čosi iné. A pre mňa tu nie je stred sveta.

- Ja viem, - usmiala sa servírka, - máte krásne povolanie. Raketa, to je váš svet, lietať voľne, byť pánom zložitých prístrojov.

- Možno máte pravdu, - povedal zamyslene major. - Vy ženy ste vždy bližšie k tomu, aby ste našli správne slová. Ale tak si myslím, že keby mi povedali: Môžeš sa vrátiť, ale nikdy nebudeš lietať, aj tak sa vrátim. Keby som mal do smrti len zametať chodby na vedeckej stanici, aj tak sa vrátim. A neviem, v čom je to. Je to veľmi zvláštne.

Na druhý deň išli na výlet. Bola tam skvelá spoločnosť mladých ľudí a oslňujúce dievčatá. Jedna z dievčat sa volala Karola. Major s ňou tancoval celú noc.

- Lužický má dobrý vkus, - mrkla generálova dcéra na známych. Myslela, že je to jasné, že konečne natrafila na správnu strunu, že všetkému rozumie.

Major hovoril svojej partnerke o všakovakých veciach, ktorým ani nerozumela. Že teraz je aj na severnej strane Titánu večer a laborantky odchádzajú z práce. Že sa chvíľu opaľujú pod horským slnkom a prechádzajú sa po sklenej chodbe.

A veľký prstenec im osvetlí gaštanové vlasy trochu do plava, ale len celkom málo. Ale aj to je pekné a sú aj trochu opálené od horského slnka, sotva to poznať. Jemu sa to páči, keď sú opálené a majú vlasy trochu do plava.

Tá pozemská Karola bola plavovláska, aj keď nebola taká odfarbená ako niektoré iné v spoločnosti. Mala opálenú tvár.

Všetko jej lichotilo, ale

nič nepochopila.

Major sa s ňou rozlúčil a vrátil sa do mesta.

Večer zase vyšiel na balkón a díval sa dlho na hviezdy, až bolo už celkom chladno a servírka mu doniesla pléd, aby neprechladol.

Myslel na to, že chlapci na Titane si v tento čas sadnú do espressa. Je tam aj niekoľko dievčat. Medzi nimi je jedna s gaštanovými vlasmi. Tiesnia

sa pri stoloch, ventilátor im hučí nad hlavami. Nadporučík Sander rozpráva staré vtipy. Je to skromná, úbohá zábava.

Dievčatá by chceli tancovať, ale je málo miesta. Len keby stoličky dali na stoly. Magnetofón sa zadrháva, nehrá

najlepšie. Vonku besnie metánová

búrka a svietia výstražné svetlá.

Prichádzajú spotení, unavení astronauti. Vyzliekajú si kožené kabáty a dávajú ich na stoličky, lebo vešiakov je málo.

Staršina Lang pije z konzervy

grapefruit a pokúša sa spievať.

On len sedí a zbadá sa, že pozerá do číhsi hnedých očí: dievča je červené, strhne sa. Či to nezbadali ostatní?

To je všetko. Ide sa spať.

Major Lužický má malú kútičku za chemickým laboratóriom. Je to veľký prepych na tamojšie pomery. Iní majú len spacie kúty. Dlhú počúva, ako jemne tikajú chronometre na Karolinom pulte. Steny sú tenké, z alumíniového plechu.

Tu dole na Zemi šepká vánok v stromoch a padá chlad. Je neskoro, treba ísť naozaj spať.

* * *

Nemohol zaspať a bola už skoro polnoc. Obliekol sa, zišiel dole. Jedáleň už bola zavretá, len v recepcii svietila malá žiarovka.

Vyšiel na ulicu, na druhej strane blikali neóny nočného baru. Vstúpil, stiahol sa do rohu, bolo tu veľa ľudí. Objednal si kávu. Už je jedno, spať aj tak nebude.

Nejakí mladí chlapci sa pohádali pre dievča. Vyzeralo to nepekne, na bitku, ale vtedy vošiel dnu plecnatý, mocný muž s jazvou na tvári a jedným

pohľadom odhadol situáciu. Oddelil od seba naježených mladíkov.

Lužický sa na neho pozeral, tvár mu naraz zažiarila. - Johanson.

Bol to nadporučík Johanson, pre čosi sa kedysi pohádali, a preto sa mimo služby ani nezhovárali. Pred rokmi spolu lietali na Saturn.

Potom sa Johanson zranil na nohe a vrátil sa na Zem.

Teraz si padli do náručia.

- Nech sa prepadnem, Lužický, starý kamarát. Čo je na horných planétach?

- Nuda a otrava.

- Čo piješ?

- Kávu.

- Daj si koňak.

Opreli sa lakťami o stôl a rozprúdila sa medzi nimi reč ako medzi starými kamarátmi. Hoci predtým si nevymenili dokopy ani tri slová. Johanson

bol nútené veselý, chvíľkami robil ešte poznámky na okolo sediacich, ale potom aj jeho sa zmocnili reminiscencie na službu. Nevnímali nič, čo sa okolo nich robí. Niektorá žena ich poznala, dievča prišlo pre autogram.

Tak napokon museli ujsť. Boli už trochu podnapití, na tichej ulici si padli do náručia a Johanson plakal ako malé decko.

- Pozdrav kamarátov. Iste sa budú pamätať na starého Johansona. Robil som kedysi veľké vývrtky.

Napomenuli ich, aby boli tichšie, a tak sa rozlúčili.

Na druhý deň požiadal Lužický generála, aby mu zrušil dovolenku, chce sa vrátiť. Nikto tomu nerozumel.

Len generál, starý generál, keď mu podával ruku, dlho sa mu pozeraj do očí. - Viete, - povedal, - aj ja som sa mal vrátiť do oblasti Urána. Bol som mladým kapitánom. Niečo do toho prišlo a ostal som tu. Odkladal som cestu a zrazu už bolo neskoro.

Povedal to veľmi vážne a ešte raz stisol majorovi ruku, veľmi vrúcne, priateľsky.

- Keď raz poletíte do oblasti Urána, na tamojšiu vedeckú stanicu, spýtajte sa na meno ... alebo nie, teraz to už nemá význam. Buďte šťastný, major!

Host' odišiel a generál sa postavil k oknu. Ale bol slnečný deň a nebolo vidieť na hviezdy.

BETELGEUZE

Vo foyeri elegantného sanatória Dr. Wernera čakal nenápadný počerný človek. V ruke držal zvädnutú kyticu.

- Pane, ste zaprášený, - upozornila ho mladá sestrička.

- Oh, ďakujem, - oprášil sa neznámy a chodba sa naplnila najjemnejšou vôňou, pripomínajúcou santal a pižmo.

Dievčina kýchla a muž sa ospravedlnil.

- Prepáčte, slečna ... to nie je pozemský prach. Bol som sa práve zvítať s chlapcami na letisku.

Sestra odišla, blázni patrili o poschodie vyššie.

Muž si ďalej obzeral reprodukcie, zastavoval sa pri kvetináčoch a zaujali ho práve vzácne kaktusy.

Že by to bol nejaký znalec?

Všimla si to práve hlavná sestra Philippa, ktorá už nebolia celkom mladá a s neženskou tvrdošijnosťou sledovala primárovho nudného koníčka. Ako sa mohol tak zaľúbiť do kaktusov, muži Sú nepochopiteľní! Primár bol ochotný uznať, že Philippa je nadšená pre kaktusy zo skutočného záujmu. Nechcel nič iné zbadáť. Tento verejný nedostatok slávnych ľudí 'slúžil rôznym vtipom u sestričiek a mladých doktorov - ktorí vtipkovať síce vedeli, ale vonkoncom sa nevyznali v kaktusoch a nemohli ani oceniť znalosti neznámeho návštevníka.

- Čo tu chce ten človek? - spýtal sa nervózne primár, lebo sa už chystal domov.

- Neviem, ale tvrdí, že ma chodbe máme jednu abstraktnú reprodukciu hore nohami, o vyjadril sa pohrdlivo o kaktusoch.

Primár sa rozhorčil.

- Chcem s ním hovoriť. Ja mu to vyfarbím. Philippa zdvorilo pozvala návštevníka. Potom padlo meno, ktoré primára umlčalo.

- Profesor Braine. Posiela ma profesor Braine.

- A prečo neprišiel sám? Keď má nejaké ťažkosti, som mu k dispozícii. Obdivujem rádioastronómiu. Sú toho plné noviny. Dosiahli ste závažné výsledky. Ste hrdinami dňa.

- Profesor je zdravý. Ale posiela ma, aby som zanesol kvety slečne Ine Bowerovej. Som Dubote, profesorov tajomník.

- Oh, áno. Teší ma, súdruh tajomník. Doktor Kasner. Nie sú dnes návštevné hodiny, ale urobíme výnimku. Sme hrdí na to, že práve náš ústav môže ošetrovať slečnu Powerovú.

- Bowerovú, - opravili tajomník diskretné primára a doložil: - Mohli by ste ma ta odprevadiť, pán primár?

Primár sa bezradne pozrel na slečnu Philippu, ktorá sa k nemu naklonila (jej služby boli na nezaplatenie) a pošepala:

- Pacientka na dvesto sedmičke. U doktora Robrika.

V očiach tajomníka Dubota zaiskrili zlomyseľné plamienky. Tváril sa, že nič nezbadal. Pobrali sa hore. Dvesto sedmička bola na najvyššom poschodí. Keď vytáti mihal elegantné chodby, primárova tvár bola čoraz brunátnejšia. Čo si ten astronaut pomyslí? Teraz sú v kurze. Kto by bol tušil, že tu je od nich nejaká pacientka.

Horné poschodia boli skromné, bez kvetináčov a umeleckých reprodukcí. Bolo tu niekoľko lacných fotografií, turistické propagačné snímky a úbohý fikus v kúte haly.

V izbách biele steny s popraskanými povalami. A železné postele. Dávno ich už chceli vymeniť, ale nejako sa na to pozabudlo.

Na jednej z nich ležala Ina Bowerová. Primár sa prekvapil, jeho pacientky nebývajú také pekné a mladé. Sú to skôr sekondné manželky známych a kolegov, niekoľko slávnych mien.

Ina je len zadelená astronómka, žiadna kapacita, sotva vypadla zo školy. Nič sa vlastne nestalo.

Primár sa vyhovoral na zaneprázdnenosť a odovzdal tajomníka mladému doktorovi Robrikovi. Zajtra povie sestre Philippe, aby chorej dali lepšie miesto - až sa niečo uvoľní. Stačí, až sa niečo uvoľní - inak sa nič nestalo. Ale noviny sú plné úspechov rádioastronómie. Každé ráno to sleduje.

Je to veľká vec. Profesor Braine je hrdinom dňa. Aj nadporučík Kilian.

V pracovni na stole ležali noviny. Na prvej strane sa usmievala veľká fotografia nadporučíka so slúchadlami ma ušiach. Tajomník ostal s chorou sám a nevedel hneď, čo povedať.

Ine svietili oči, nevedno, či sa leskli od horúčky alebo bola naozaj príjemne prekvapená. Dubote si nevšimol, že jej veľké modré oči sú plné slz. Sám bol roztržitý, k Ine cítil kedysi určitý vzťah, pravda celkom krátko, a teraz bolo mrzuté na to pomyslieť.

- Starý ti posielal kvety, - povedal a položil kyticu na stôl, - a myslíme naozaj stále na teba.

- Prečo neprišiel?

- To vieš, veľa roboty. Teraz máme stále na krku novinárov. Chcú všetko vedieť a ničomu sa nerozumejú. Je to smiešne.

- Je tam teda veselo.

- To si môžeš predstaviť. Veľká otrava. Dnes je Kilianova fotografia v novinách. Počkaj, ukážem ti!

Začal vyvracať vrecká, mrzuto skrčil čelo.

- Doparoma, niekde som ich vyhodil z vrecka ... škoda, mal som ich tu zložené ... no, nie sú. Bola by si videla, dobrá fotka. Kilian sa smeje na celé ústa. Je to fešák, veď vieš.

- Viem, - odvetil slabý hlas akoby mimochodom, ale bol plný bolestného chvenia.

- Starý ti želá, aby si sa uzdravila. My ostatní tiež, pravdaže.

Tajomníka rušila karbolová vôňa nemocnice a bol by už najradšej vypadol. Ale nepatrí sa to. Dolu v aute ho čakala Elena, snúbenica. Je netrpezlivá, ešte mu ujde. No čert to ber, musel túto návštevu absolvovať, to je už údel tajomníkov.

Začal rozprávať o všedných veciach, bol profesionálnym rozprávačom, vedel hovoriť o ničom práve tak dobre ako o intímnych alebo závažných

odborných veciach. To bolo jeho povolanie, za to si ho šéf cenil a vychvaľoval ho ako perlu medzi sekretármi. Sám mal dve osobné tajomníčky, ktoré občas vymieňal, keď sa stali príliš dotieravými alebo sa vydali a stratili líniu. Dupote bol naozaj výkonný odborník vo svojom remesle, pravý skvost, ale teraz ho nemocnica deprimovala, hral zle svoju úlohu. Potil sa, ukazovák si uvoľňoval golier. Na jeho pleciah bola vážna zodpovednosť, celá tá archa ľudskej stránky tohto prípadu, ktorý mal hlboký tragický nádych.

Každú chvíľu sa mu zdalo, že Ine začne hovoriť o "tej veci", o ktorej sa v ústave nikdy nehovorí. Niet no to koniec koncov ani času, veď sa fakticky nič nestalo.

Toto plavé dievča ochorelo a niet nádeje. Vie to aj ona, vedia lekári, ma ústave vedeli už predtým, že niet nádeje. Dlhو sa snažila tajiť, že je chorá,

ale povrávalo sa o tom, no nik nemal odvahu poslať ju preč od práce.

Keď prišlo k rádioastronómom, predpovedali jej veľkú budúcnosť. Dali ju na zodpovedné oddelenie, kde mohla samostatne pracovať. Práve sa mali

udelieť konkrétne úseky, veľmi zodpovedná práca, keď sa rozchýrilo, že je chorá.

Riaditeľ ústavu Braine bol taktný človek. Zdá sa, že len z taktných ľudí môžu byť riaditelia veľkých a komplikovaných ústavov. Inu už nemohli odvolať zo zodpovedného oddelenia, ale v rámci výskumnej práce mohla dostať menej nádejný úsek.

Dostala na výskum ďalekú studenú hviezdu, červeného obra s čudným menom: Betelgeuze.

- Pozri sa, Ina, - povedal riaditeľ s dobromyseľnou sofistikou, - vieš dobre ako astronóm, že v blízkosti Slnka je množstvo bezvýznamných

hviezd, červených trpaslíkov, v oblasti takých šestnástich svetelných rokov je to nejakých päťdesiat priemerných slnc, a budúcnosť patrí veľobrom, červeným veličášom, tajomným premenným hviezdám, dýchajúcim, nadúvajúcim sa ako živá bytosť...

Ešte hovoril skoro pol hodiny. Vychválil Beteigeuze ako jarmočný predavač svoj tovar. Pospomínal aj arabských hviezdárov, ktorí jej dali také

zvučné meno. Postáľoval sa, že táto pekná červená hviezda, krásne viditeľná púhym okom, tak zle vychádza na fotografickom snímku. Neodpustil si niekoľko údajov, priemer hviezdy sa zväčšuje v období "nádychnutia" na šesťstoštyridsať miliónov kilometrov. Potom vydýchne a splasne na štyristošesťdesiat miliónov kilometrov.

Ina počúvala len jedným uchom. Pre ňu to boli dávno známe a nudné veci. Vedela, že Beteigeuze pre rádioastronómiu nemá takmer žiadnu cenu. Je na tristo svetelných rokov ďaleko, spojenie s ňou je nemožné. Je to studená, smutná hviezda s nepatrnou hustotou a nepravidelnými premenami. Je tam mnoho vodíka, hélia, mnoho kovov. Pri pomerne

nízkej teplote tam vzniká kyslíčnik uhoľnatý a zlúčeniny vodíka s uhlíkom, aké sa nevyskytujú na našom horúcom Slnku. Skrátka, prvky tam môžu tvoriť chemické zlúčeniny, ale ani tento objav nepriniesol nič zvláštneho.

Teda odtisli ju na poriadne bezvýznamnú prácu. Najprv sa nadula ako urazené decko, otrčila pekné pery, nahnevane stiahla vysoké oblúky obočia a biele čelo sa jej chmúrne zatiahlo.

Teraz to šéfovi povieť, pomyslela si, Elene Wagnerovej ste dali Síría a Dubotovi Ataira ...

- Alfu Aquilae a Alfu Veľkého voza, - opravil ju šéf podľa úradnej nomenklatúry, hoci v bežnej reči aj on užíval kratšie pomenovania.

Ale teraz bol úradný a odmeraný.

Povedal, že sám osobne si vzal Rigla, teda Alfu Qrionis, čo je, ako snád' Ina vie, na päťstoštyridsať svetelných rokov a pre rádioastronómiu nič neznamená.

Ani slovom nespomenul Alfu Malého voza, čo je na jedenásť svetelných rokov a čo si sám vybral na osobné konto. Potom sa priateľsky zatváril, položil otcovsky Ine ruku na plece, pohladkal ju po vlasoch a zamysleným hlasom prisľúbil, že urobí naozaj všetko, aby Ine prideliť ešte nejakú náhradnú príležitosť - povedzme Alfu Lyrae, dvadsaťsedem svetelných rokov, alebo Arkturus, tridsaťtri svetelných rokov...

Mlčala. Uhádla, kam šéf mieri a prečo uvádza oblasti, ktoré má dostať nadporučík Kilian. Veď ona sama vynechala Alfu Centauri, slnce, čo má asi

planétu a je vzdialené iba na štyri a pol svetelného roka. Je to obrovská príležitosť pre rádioastronóma.

Bola rada, že mohla byť na jednom oddelení s Kilianom. Chodili spolu do školy, kedysi sa mu páčila. Chodil o štyri ročníky vyššie a niekoľko

ráz ju počkal pred školou. Boli raz v staničnej reštaurácii a viac nič. Kiliana poslali do zahraničia, aby si doplnil štúdiá.

Ona doma dosiahla výborný

prospech, učila sa vo dne v noci. Tak sa dostala bez dlhšej praxe do ústavu.

Hoci bola odstrčená na bezvýznamnom a beznádejnom úseku, bola chvíľami šťastná, keď sa ráno stretli pri vrátnici.

- Ako sa máš, Ina, - usmial sa na ňu a potriasol hustou šticou gaštanových vlasov. Pustil ju prvú do výťahu. Raz sa súčasne chytili kľuky a pocítila dotyk jeho silnej ruky.

Premáhala sa, aby bola stále veselá. Choroba sa do nej už zahryzla, ale nejavila ešte žiadne vonkajšie znaky.

Niekedy si skočili spolu na kávu, alebo aj s ostatnými kolegami. Vtipkovali, pokúšali sa Ine dvoriť. Jej život: to bol astronomický ústav. Desila sa nedeľ, keď bola sama.

Nikdy nevidela Kiliana v meste, ani na tých miestach, kam mohlo chodiť so známymi a s náhodnou spoločnosťou z okruhu kamarátok a ich mužov

a priateľov.

Nikdy ju nepozval posedieť si niekde mimo podniku, nechcela ho obťažovať, ale v ich stretnutí bolo stále akési napätie.

Potom to uhádla: choroba. Kilianovi dodnes nie je ľahostajná, ale bojí sa jej a rozum v ňom prevážil citový vzťah. Bojí sa ženy, ktorá má spočítané

roky a možno bude dlho bezmocná ležať v nemocnici alebo aj doma, bude ju treba ošetrovať.

Od tej chvíle, ako na to prišla, choroba sa jej zo dňa na deň agresívnejšie zmocňovala. To bol už boj na život a na smrť, ale nepoddávala sa. Prijala boj, stačili jej malé chvíľky, keď sa videli na chodbe alebo celkom náhodou na ulici, a zase sa vzchopila.

Sadla si doma pred zrkadlo, pozerala sa doň. Držala sa lekárskeho rád, cvičila, premáhala bolesti, dokázala všetko, čo od nej žiadali. A napokon si unavene sadla a dlho si utierala slzy. Zápasila proti vráskam, proti tieňom v očných jamkách, proti všetkému, čo v nej postupne vrazdilo mladosť a silu, zdravú krásu a ženskú nehu. Nie, to nedá smrti a chorobe, toho sa nevzdá, kým žije. Nebude zhrbené chodiť a bolestne žmúriť na svet, bude na seba prísna.

A bude pracovať. Niečo musí v živote dokázať. Aj keď to bude celkom máličko na zabudnutom a vcelku nie zaujímavom úseku, človek nikdy nevie,

čo sa môže stať.

To je práve to, človek nikdy nevie, či to, čo je dnes malé a bezvýznamné, nebude zajtra veľké a v popredí všetkých úsílí. Či sa nebudú zháňať za

každou správčkou, za každým heslom, za každým človekom, ktorý sa tým zaoberal, čo prispelo o krôčik k výskumu, k objasneniu nejakej veci. Budú hľadať i v neodborných pamiatkach, dokonca môže mať význam i rodinný album, úbohý záznam, nejaká spomienka.

Tak ako v minulosti vylupovali z kusých legiend históriu a z úlomkov a mizerných trosiek predhistóriu ľudstva, tak ako z nepriamych fragmentov

uhádli tajomstvá starého písma, tak ako z neistých zápisníkov sledovali príčinu epidémie, zákerných chorôb, dedičných závad.

Bola to taká tvrdohlavá zanovitosť, mohla sa liečiť, a ona chodila do práce. Každý vedel, že ten rôčik už jej vedeckú prácu nespasí.

Potom sa stalo niečo nečakané a úžasné.

Beteigeuze - čiže Dom blížencov - je na stovky svetelných rokov od Zeme. Svetelný lúč, ktorý dnes vidíme, bol vyslaný z nesmierne ďalekého červeného obra pred dvesto-tristo rokmi. Keby sme poslali dnes tým smerom rádiový signál, mohli by sme dostať odpoveď najskôr tak za šesťsto rokov.

Beznádejná vec.

Beteigeuze nikdy nepríde k našej sústave bližšie, skôr sa zdá, že sa vzdďľuje. Nebudeme mať s ňou nikdy bližšie kontakt, človek sa nedostane do jej blízkosti.

A naraz sa tá čudná premenná hviezda ozvala.

V sprievode jej červených svetelných lúčov približovala sa k nám záhadná raketa. Z oblasti hviezdy Beteigeuze vysielal niekto raketu, ktorá už mohla byť na ceste stovky rokov. A bola už tak blízko, že dohovoriť sa s ňou bolo možno v období niekoľkých mesiacov. Potom už dokonca týždňov, lebo dosť dlho trvalo, kým hlásenie mladej rádioastronómky vzali kompetentné miesta na vedomie.

Konečne sa šéf podvolil a dal zprávu zverejniť.

Ale toho dňa, keď prišli reportéri, už mladej hviezdárky v observatóriu nebolo. Ráno ju odniesli na bielych nosidlách.

Tak sa jej meno ani nezjavilo v novinách. Rádioastronómiou sa zaoberá veľa ľudí, laickú verejnosť nezaujíma prvé hlásenie, ale možnosti, aké sľubuje budúcnosť.

Sláva objavu patrí ústavu profesora Braina.

Nikto sa nebude pýtať, kto parafoval prvé hlásenie, kto zachytil signály z rakety. Jeden z pracovníkov.

Úsek prideliť agilnému nadporučíkovi Kilianovi. "Škoda, že mladá pracovníčka, ktorá tu bola zadelená, ochorela."

Presne tak to bolo v správe a hneď nasledovala veta: "Ale urobili sme patričné personálne opatrenia. Vedecký výskum je zabezpečený. Máme dosť ľudí a radšej sa vzdáme odľahlejších výskumov."

Najskôr si Braine nemohol spomenúť na meno Howerovej. Inak by bol reportérom určite uviedol aj meno. Zámerne to nezamlčal, to nemožno povedať. Nebol v tom nijaký zámer. Veď ju spomenul. Ani v tom veľkom chaose, nervozite a opojení zo slávy nezabudol. A nezabudli oni chlapi, poslali jej bonbóny a kvety.

Keď neprišli, bolo to len preto, že mali stále službu alebo ich prepadli novinári, oslavovali s nimi veľký triumf, tancovali v baroch s dievčatami, chodili na piknikové výlety a svadby svojich kolegov.

Ina žila medzi štyrmi fádnyimi bielymi múrmi, počúvala lekárov o sestričky, niekedy jej doniesli noviny, inokedy zase zakázali, aby sa zbytočne nevzrušovala. Merali jej pravidelne teplotu, dovoľovali malú prechádzku na chodbe, donášali diétne jedlo o zase odnášali príbory a taniere.

Ráno s prvým lúčom prišla upratovačka.

- Dobrý deň, Jozefka, čo nového?

Dievča bolo málovravné. Mocnými nárazmi narábala železným leštidlom, potom občas prišla babka, čo vynáša smeti, niekto doniesol raňajky,

malý gnóm so objavil s novinami.

To bol celý Inin deň.

Dnešná návšteva znamenala zmenu. Trápnu a násilnú výchylku. Na tajomníckovej tvári bolo vidieť, že by najradšej vypadol, ale nenachádza spôsob. Pomohla mu.

- O chvíľu prídu lekári, nehnevaj sa. Bude vizita.

Nebola to pravda.

Dubote nevedel utajiť uľahčenie, spadol mu kameň zo srdca. Odrazu sa zmenil, bol prirodzene milý, usmieval sa. Zase sa mu vrátili živé pohyby, mimika, pružná pohyblivosť. Rozlúčil so, kvety vložil do vázy a odišiel.

* * *

Najhoršie boli večery.

Iny sa zmocňoval pocit zúfalstva. Obracala sa k stene o hrýzla podušku. Prehadzovala sa, nahlas kvílila, kým sa na chodbe neozvali kroky.

Hanbila sa za svoju slabosť a chcela ju utajiť.

Ležala s vyschnutým hrdlom, spánok jej neprichádzal na oči. Dlhpo počúvala tikot hodín alebo šuchot vetra za oknami.

Do mozgu sa jej vrývalo

beznádejné ticho bieleho väzenia.

Rozprávala sa niekedy samo so sebou.

- Máš rada život?

- Mám, ale som pre život stratená.

- Rada by si sa smiala, zabávala, stála niekde na palube bielej lode a dívala sa do dialľky.

- Rada by som stála po boku niekoho, ktorého tvár, oči, úsmev som si uchovala v pamäti.

- Si stratená, - šepkal jej akýsi hrozný, šialený hlas do ucha. Si stratená, opustená, si mŕtva.

Stále náhlivejšie šepkal príšerný hlas a Iny sa zmocňovalo šialenstvo, keď si uvedomovala, že je to jej vlastný smiech, chichot, maznavé mrňkanie,

šepot, ston, plač, volanie, vábenie, všetky odtiene vábivého hlasu zdravej, mladej ženy, ktorá miluje život.

Keď to už bolo na nevydržanie, pýtala si uspávací prášok. Nikdy jej nedali rezervnú dávku, azda sa báli, že všetko použije naraz, aby zaspala naveky. Musela aj teraz zacengať.

Sestra dlho nechodila. Potom sa predsa na chodbe ozvali kroky. Ale nie tichý šuchot bielych sandálov, tie zatienili ťažké kroky kovaných číziem,

ktoré rytmicky klopali a búchali mocne o kameň.

Dvere sa otvorili, po sestre sa v nich objavil neznámy astronaut-pilot v uniforme a - on.

Nadporučík Kilián. Tak ako sa vrátil z rakety, v koženej kazajke, vo vysokých topánkach, na pleci mal ešte uvoľnené šnúry, ktorými sa priťahovala hlavica skafandra.

Pribehol k železnej posteli, trochu teatrálny, zohol sa hlboko a pobozkal Inu ruku. Zostal tak dlho sklonený o potom sa

rýchle narovnal.

- Kde sú lekári? - povedal zvučným, panovačným hlasom, takže sa sestra strhla a zajakavo odvetila:
 - Ja ... hneď by som ohlásila ... asistent Robrik ... bude asi v meste ... službu má dnes ...
 - S primárom, - zahriakol ju energický hlas, - chcem hovoriť s primárom. Zavolajte, povedzte, že je tu Kilian. Že ide o vážnu vec. Že ide o osud astronautiky. Nech príde!
 - Áno, - vydýchla sestra, - aby prišiel, ale neviem...
 - Len smelo, aby ihneď prišiel, že na neho čakáme.
 - Ale keby predsa ... azda nebude doma.
 - Povedzte, že tu mám chlapcov z posádky. Vytrpeli svoje hľadaním cudzej rakety. Celé dni nejedli. Pošlem ich prípadne za ním, aby vysvetlili pánu primárovi, o čo ide, - naraz ostro skríkol, sestra naľakané ustúpila, - že ide o osud ľudstva, chápete, nešťastnica, každá minúta je drahá. Bežte po primára!
 - Prísna sestra Philippa sa tíško vytratila. Urobila vo dverách komický pohyb, ako sa snažila vyklznúť čo najrýchlejšie z blízkosti mladého pilota, ktorý ju temným pohľadom sledoval a poohrával sa s elektrickým automatom.
 - Ina sa vďačne pozrela na mocného muža nad sebou a oči mala plné slz.
 - Ja ich naučím! - podišiel Kilian k oknu a začal bubnovať prstami po okenici, - tu ťa chcú izolovať v kutici pod strechou! Čo sa neozveš, Ina, stačí slovo. Potrebuješ predsa vzduch, priestor, si astronómka, dnes je to prvé povolanie na svete. Budú chodiť okolo teba po špičkách. Za to ti ručím!
 - Dám ich nastúpiť na chodbu od primára až po vrátnika.
 - Zvonil telefón, zdvihol slúchadlo.
 - Tak nech príde v pyžame, ale hneď. Povedzte, že mu dávam desať minút, inak ho my pôjdeme navštíviť... Áno, všetci, dvadsať ľudí z posádky a pomocný personál, a za to sa nám nepoďakuje ... tak, desať minút, ani o sekundu viac.
 - O desať minút bol trasúci sa, uzímený primár v nemocnici. Ako vyšiel z postele, vlasy mu ešte strapato odstávali za ušami, komicky sa chvel od nočného chladu, ktorý prenikal otvorenými oknami.
 - Ja ... my sme nevedeli... pravdaže ... bude apartmán, dá sa zariadiť. Bude nám potešením, keď sa budeme môcť vzorne starať ...
 - Určite, - zahriakol ho Kilian, - zajtra ju prídem navštíviť. Aj profesor Braine.
 - Oh, profesor Braine, - uklonil sa primár, - bude mi potešením. Sestra Philippa, - skríkol a obrátil sa dozadu, - ako sa to mohlo stať? Prosím vás! Slečna Howerová mala byť na mojom oddelení. Ja som vôbec nevedel...
 - Tak teraz už viete, - povedal Kilian, - slečna Howerová je naša veľká nádej, - zase sa obrátili k inej a pohladil jej ruku, - profesor Braine ťa pozdravuje, Ina. Uložil nám, aby sme sa zajtra informovali na najvyšších miestach, ako sa máš.
 - Netreba, - skočil mu primár do reči, - máme tu vynikajúcich odborníkov.
 - Ale zdá sa mi, pán primár, že asistent Robrik je ešte príliš mladý na to, aby dostával, ako by som to povedal, také zaujímavé prípady.
 - Ale nie, prosím, je to veľmi šikovný mládenec.
 - No, poinformujeme sa. Do videnia, pán primár!
- * * *

Nasledujúceho rána sa všetko zmenilo. Ina sa ocitla v prepychovej miestnosti. Bolo tu plno kvetov a svetlo.

Teplotu stále kontrolovali precízne prístroje. Z reproduktora tíško hrala hudba a na zdvihnutie ruky strážiaca fotocella zapla televízor.

Alebo na malé znamenie všetko stíchlo a dokonalá izolácia nepripustila ani hlások zo života nemocnice. Ani dupot krokov, ani nárek v čakárni, ani

syčanie plynových bômb z operačnej sály, ani zvuk píly z pitevne, oni kvílenie skúšobných zvierat z laboratória, kde sa robili v službách vedy kruté vivisekcie.

Tu bolo ticho o tienidlá lúčali príjemné svetlo, nedráždiace oči.

Upratovať nechodila ťarbavá Jozefka so starou metlou, ale milé dievčatko v čepčeku a s malým vysávačom v ruke.

Pozdravila, štebotala niečo

o počasí. Potom zaklopal uniformovaný poslík a predložil vo veľkom výbere čerstvé noviny. Ako zvláštnu pozornosť, ešte kým spala, niekto jej potajme položil na skrinku astronautický časopis. Najnovšie číslo. Oficiálne vyjde až na poludnie.

Vzápätí prišiel v bezchybnom fraku mohutný pán, chef de cuisine, aby sa s ňou poradil, ako zostaviť vhodnú diétu.

Prišiel aj profesor Braine, naozaj na druhý deň, so svojou suitou na krátku zdvorilostnú návštevu.

Bolo vidieť, že sa na ňu už presne nepamätá, a keďže ho očakávala, sediac vo foteli, nastala malá trápna chvíľa. Tým viac prebehlo profesorovi

hlavou, že Ina, keď prišla, bola krásna, temperamentná dievčina. Strávila niekoľko veselých dní na konferencii rádioastronómov. Prečo si len nemôže

zapamätať tvár! Minule sa zabudol pozdraviť predsedovi akadémie.

Vedľa pacientky sedela Dubotova snúbenica Elena a profesor v prvej chvíli nevedel, ktorá z dvoch dievčat je vlastne Howerová. Ale tajomník všetko rýchlo urovnal, oslovil Inu, potešil ju, že dobre vyzerá, a vzápätí predstavil šéfovi svoju snúbenicu.

Až potom mu zišlo na um, že to už raz urobil, ale v tomto chvate mu to museli prepáčiť.

Braine sa zdvorilo spýtal, či by mohol poslať niekoľko rysov, keby to nebolo, pravda, pre Inu veľké zaťaženie. Bude mať k dispozícii všetky počítače ústavu, ak bude chcieť niečo zistiť.

Ina s radosťou prikývla. Ved' na to čaká. Nič krajšie jej nemohli navrhnúť.

- Totiž, - pripomenul skromne profesor, - s parametrami cudzej rakety sa dejú nejaké nezrovnalosti. Uniká nám z dohľadu. Zachytávame ju len na chvíľku, zase sa všetko rozmaže v kozmickom šume. Možno so približuje nepravidelnými skokmi alebo v takých kmitoch, ktoré len v jedinej fáze zachycujú naše prístroje. V jedinej drobnej fáze. Je to veľku záhadné chvenie, únik zo sveta registrovaných javov do neznáma. Do zániku, dalo by sa básnicky povedať.

Profesorovi neboli cudzie básnické výrazy, používal ich s mierou a vždy vo vhodnej chvíli. Vtedy mal celkom mäkký pohľad, a hoci to iba hnal navonok, i bolo to sympatické.

Na druhý deň prišli dvaja radisti, obracali sa na chodbe za šuchotavými sukňami mladých sestričiek a s veľkým rešpektom predstúpili ku kreslu Iny Howerovej. V pozore, ako sa patrí na mladých astronautov pred vyššou hodnosťou, oznámili návštevu plukovníka, ktorý prináša Howerovej mimoriadne povýšenie na kapitána.

Áno, kapitána, a Kilian je už od včerajška major. Celý svet pozoruje približovanie vzácnej rakety z hviezdy Betelgeuze. Je to obrovská sensácia. Vydávajú sa mimoriadne noviny. Každú hodinu hlásia nové správy a každé ráno zvolávajú tlačovú konferenciu na hlavnom riaditeľstve rádioastronómie.

K rádioastronómom prideliť celé pluky letcov - aktívnych astrogátorov. Budova už nestačí a v rekordnom čase sa skladajú panely na voľnom priestore naproti. Do mesiaca tam bude nový biely palác rádioastronómie.

Ale medzi múrmi ústavu je hrozivé napätie. Vopred vyhlásili výsledky, predložili nároky, ale raketa je nestabilná, uniká. Akoby strácala orientáciu.

Ina sa pozrela do výkresov, niektoré veci jej boli jasné. Večer trochu premýšľala, keď chlapi odišli, a prišla na malé zlepšenie. Rozhodne to nebol zlý nápad, aj keď nie podstatne prevratný. Ale mala z toho radosť.

Výpočty na druhý deň opravili a raketa ostala v zornom uhle antén o niečo dlhšie. Ale práve to dol o ňu nový smutný obraz.

Malá raketa je opustená, blúdi. Riadi ju asi jediný, neznámy tvor, ktorý prišiel z ďalekého sveta a teraz už blízko cieľa stráca orientáciu. Iste je vy-

čerpaný, zúfalý, naše signály sú nedostatočné, nevie sa ich chytiť.

Blíži sa už do slnečnej sústavy, 'niekam do oblasti horných planét, ale cieľ už stratil. Slepý sa taktá, obáva sa, aby nespadol na nos Slnka, preto sa

pokúša manévrovať. Ten neznámy je sám, nehodnotí správne naše volanie. Nik sa s ním nevie dohodovať.

Je sám.

Možno sa bojí, tuší nebezpečenstvo alebo potrebuje pomoc v žalostnej situácii a nedôveruje maličkaj planétke, ktorá mu spieva do ucha podivnú melódiu. Je to melódia života, alebo smrti?

A možno nás ani nepočuje, len niečo matne tuší, a sám chce niečo oznámiť. Možno sa chce rozlúčiť pred zánikom, možno sa vyžalovať, volať o pomoc. A pritom sa kotúľa v prázdnom nekonečne, v temných studených dialavách, niet pre neho návratu ani cieľa.

A noviny chcú sensácie.

Dostali. Jedného dňa oznámil starší rad istá:

- Veľká vec, pani, v súhvezdí Labute vzniká supernova. Major Kilian chce z vesmíru vyhotoviť fotografie, dostať sa čo najbližšie, aby predbehol tých z druhej strany Zeme. Je to veľká vec. Zistilo sa, že z ohrozenej oblasti sa približuje k nám celá sústava veľkých planét pomocou atómových nárazov.

Je to úžasné. Do izby vtrhli priatelia po radistu. Musí ísť do služby.

- A čo je s malou raketkou z hviezdy Beteigeuze? - spýtala sa nesmelo Ina.

Nik nevedel, kto sa teraz stará o malú raketu! Zdá sa, že ešte pred týždňom ju mali v kontakte.

Odvtedy sa nestalo nič.

Na druhý deň 'nikto neprišiel. Kuchár mal voľno a chlapec s novinami behal vonku, nechcel nič stratiť z rozrušenej atmosféry, ktorá vlnilo zástupmi na uliciach.

Požiadala sestru, aby jej pomohlo k malému teleskopu, ktorý jej priniesli po návšteve Braina.

Chcela sa pozrieť na Wolf-Rayetove hviezdy v súhvezdí Labute. Dlho sa no ne dívala. Znovu sa jej vybavovali poznatky, že povrch týchto hviezd je obklopený obludným ohnivým uragánom. Tieto zvláštne 'hviezdy sa doslova rozdávaly, temperamentne hýria svojou energiou. Všetok ich vodík je

spotrebovaný a zmenený na hélium. WR hviezdy vyčerpali všetko atómové palivo a ich búrlivé vyžarovanie nie je nič iného ako labutia pieseň umierajúcej hviezdy.

Inu zachvátil náhly, tuberkulózný kašeľ.

Prešli osi dva týždne. Ina jedného dňa spomenula Philippe, či by sa nemohla nastáňovať naspäť do skromnej izby pod strechou.

- Ale áno, - prikývla Philippa, - samozrejme vám ta budeme posielat' všetky časopisy, aj odborné.

Izba privítala Inu svojou známou melanchóliou.

Len veľké titulky časopisov tu boli nové, inak ostalo všetko po starom.

Planéty sa blížili do slnečnej sústavy vo veľkých špirálach. Pomaly, obozretne, akoby chceli dať dosť času novinárom vychutnať a vydolovať všetko z tejto udalosti.

O rakete už nepísali na prvej strane. Malé správičky putovali stále dozadu, na bezvýznamnejšie miesta.

Raketa stratila orientáciu niekde na hranici slnečnej sústavy. Nemožno ju nájsť, škoda. Už nikdy nemôže trafiť na Zem.

Večer zažali lampy. Ina sa obrátila k stene. Ale nevybavila sa jej teraz usmievavá tvár majora Kiliana. Myslela na raketu, na strateného neznáameho, s ktorým ona prvá nadviazala styk. Jej prsty vyklepávali prvú zprávu, jej ušné bubienky prijali klopanie z vesmíru. Cítila jeho dotyk na končekoch jemných, ružových prstov, cítila jeho šepkanie vo vlasoch. Nevie a nikdy nebude vedieť, ako vyzerá. Ale zúfalo sa chytil jej vysielania, prisal sa na ďaleké vlny zo Zeme, ktoré mu posielala pozemská ženská ruka v ústrety. Teraz je aj on sám. Aj Ina je sama. Majú spoločný osud. Ina ostane sama. Už je to s ňou beznádejné. Prečo zavreli všetky okná?... To je nejaké nedorozumenie. Nechcela to. Prečo stiahli rolety? Sú celkom čierne a matne sa lesknú. Zajtra požiada Philippu, aby ju vynesli na balkón. Bude sa tam celý večer pozerat' na hviezdy. Slaný morský vzduch jej pohladí líce, to bude dobré, príjemné. Čerstvý chladný vánok, ktorý prináša večerný pozdrav oceán a ... A chcela by ešte dole vidieť miesto. Pestré, blikavé farby neónových reklám. Mrakodrapy a svetlá lodí v prístave... Tu je dusno. A celá izba sa i kolíše. Prečo zovreli okná? Je tma. Nemôže dýchať. Pokúsila sa nahmatať cengáč. Zajtra to bude ináč, musí si to zariadiť. Musí predsa zavčas poprosiť sestru. Zajtra ... Zajtra bude v novinách nová senzácia: Dlhodobá výprava dosiahla oblasť Alfý Centauri. Už teraz to avizujú odborné kruhy.

* * *

A Betelgeuze mlčí. Okolo polnoci nastal má chodbe dupot. Pacienti sa prebúdzali, ktorým sa chcelo, vykukli aj von. Mohli vidieť, ako vychádza doktor Robrik na chodbu a ako beží ozlomkrky sestra Philippa s injekčnou striekačkou k izbe slečny Howerovej.

- Už nemusíte, - zadržal ju lekár a chytil za rameno, aby nespadla.
- Exitus? - chcela vyšechnúť zadychčaná sestra, ale v pľúcach jej zapískalo, že to museli počuť aj v prepychovom apartmáne má prvom poschodí.

Lekár mlčky prikývol. Potom vyšiel na chodbu a zapálil si cigaretu. Bola veľmi čistá jesenná noc. V súhvezdí Oriónu studeno sa trblietala obrovská červená, ďaleká hviezda: Betelgeuze.

ÚTEK Z EPSILONA ERIDANU

Bola takmer uhorková sezóna. Veľké a slávne výpravy sa už vrátili. Preskúmali Rigel, Wolf-Rayetove hviezdy, podali zprávu o veľkom mraku, ktorý nám zastiera stred galaxie. Na ďalekých cestách v priestore nebolo viac ako tucet malých a menej významných expedícií. Nové, veľké sa iba chystali na druhý grandiózny nápor. Bolo to štádium príprav, mravčej práce, spracovania doterajších výsledkov. Nič vzrušujúceho, naopak, všedné dni zbierania síl, keď niet senzácií. Tým čudnejšie pôsobilo, keď jedného dňa do ústrednej budovy rádioastronómie vrazil udychčaný veliteľ úseku Jelínek, ktorý mal na starosti súhvezdie Eridanu.

- No, konečne, - klesol do fotela v riaditeľovej pracovni, - dnes ráno som dostal zprávu.
- Epsilon? - spýtal sa kuso riaditeľ.
- Áno, - Jelínek si utrel spotené čelo.

Nemusel podrobne vysvetľovať, že ide o expedíciu kapitána Regulisa na hviezdu Epsilon v súhvezdí Eridanu. Riaditeľ rádioastronómie Lazarev to veľmi dobre vedel. Poznal svojich ľudí, všetkých veliteľov úsekov. Boli to väčšinou jeho žiaci. Požiadal sekretárku, aby im uvarila silný čaj, a prisadol si k Jelínkovi.

- Koľko to trvalo? - spýtal sa informatívne, skôr len zo služobnej povinnosti, lebo to dobre vedel.
- Hviezda je od nás vzdialená na jedenásť svetelných rokov, takže podľa výpočtov zpráva bola vyslaná sotva mesiac po dolete.

Lazarev v duchu prepočítal vzdialenosť na parseky. Len veľké vzrušenie ospravedlňovalo Jelínka, že sa vyjadril neodborne, zastaralým termínom. Sekretárka priniesla čaj, Lazarev posunul svojmu hosťovi cukor a pohodlne sa umiestnil. Pohovor bude iste dlhšie trvať. Jelínek so už trochu upokojil, a tak možno začať s najvážnejšou otázkou.

- Aký je obsah správy?

Lazarev očakával dlhé technické údaje, poznatky o súhvezdí Eridanu, špeciálne o slnku pod značkou Epsilon, ktoré je dobre viditeľné na južnej oblohe.

Namiesto toho však Jelínek vzrušene šepol:

- Výprava sa chvatne vracia domov.

-Nevravte, - riaditeľ sa úprimne prekvapil a nijako sa to nesnažil skrývať, - to sa nám ešte nestalo. Vari sa chystá Epsilon vybuchnúť ako nova?

- Nie, to rozhodne nie.

Riaditeľ sa spamätal. Potom v tomto hlásení niečo nesúhlasí. Úkosom pozrel na svojho hosťa.

- Vravíte, že výprava sa vracia. Ale zprávu ste predsa dostali z oblasti hviezdy. Tak sa len chystajú na odlet.

- Nie... totiž to je tak, že jeden z nich tam ostal s náhradnou vysielacou aparátúrou.

- Nechápem, - teraz bol už aj riaditeľ vzrušený a netrpelivý, - vysvetlite mi to! Prečo tam ostal?

Jelínek sa zatvárali nešťastne. Na jazyk sa mu drali vzrušené slová. Mávol rukou. Nevedel, odkiaľ má vlastne začať.

- Narazili na niečo príšerné, - smažil sa mu pomôcť riaditeľ, - na nejakú obludu alebo čo?

- Nie ... nie, žiadna obluda, - Jelínkovi zabehal posledný glg čaju, rozkašlal sa. Lazarev ho dobrácky buchol po chrbte.

- Ešte sa mi tu zadusíte, a nikdy sa nedozvieme, čo sa stalo s výpravou kapitána Regulisa.

Veliteľ úseku si utrel slzy a šťastne sa usmial. Prišiel na dobrú myšlienku. - Hádám bude najlepšie vypočúť zprávu.

To bol správny návrh. Lazarev zapol mikrofón a zavolať spojovacieho dôstojníka. Radista sa zjavil na obrazovke so slúchadlami na ušiach.

- Zapojte z magnetofónu zprávu z Epsilon Eridanu!

Chvíľu to trvalo.

Obaja chlapi si utreli čelo. Možno to bolo len od čaju, možno ich čakanie naozaj tak vzrušilo. Stalo sa predsa niečo neočakávané, mimoriadne.

Doteraz všetky výpravy dodržali plán vedeckého výskumu. Až na jednu, ktorá sa musela vrátiť z oblasti premennej hviezdy pre nebezpečenstvo výbuchu.

Ale toto bolo celkom iné. Čo sa vlastne stalo?

Konečne sa obrazovka zase rozsvietila a dôstojník hlásil, že zapája zprávu z tretej družice, kde ju zachytili po druhý raz oveľa zreteľnejšie, ako ju pôvodne počul veliteľ úseku Jelínek na Zemi.

Riaditeľ súhlasil.

- Zapnite!

Obrazovka zhasla a o chvíľu sa ozval v útulnej pracovni neznámy, stlmený hlas: - Tu Li Hon Chio, radista z prvej výpravy na Epsilon Eridanu. Posielam jedinú zprávu pomocou pomocného rádioteleskopu z rakety R-A-0 22. Zprávu budem opakovať v hodinových intervaloch na vlnách všetkých staníc Zeme, súhvezdia Centauri, Šípky a Prokyona. Včera som pochoval inžiniera Stefanopolisa. Už som nemohol ďalej čakať. Spáliť ho, ako si želal, nebolo tu možné, nemám na to prostriedky.

Ostatní odleteli.

Epsilon Eridanu, hviezda taká podobná nášmu Slnku, má niekoľko vzdialených planét.

Z nich Prima (najbližšia) má obežnú dráhu podobnú nášmu Marsu. Zvolili sme ju na pristátie v predpoklade, že je tu život.

Najhoršie je, že doteraz nič nevieme o obyvateľoch planéty. Tak dokonale sa vedeli pred nami ukryť. Sú prakticky neviditeľní. Môžem o nich vyslovovať len hypotézy, ale o tom neskôr.

Na planéte, väčšej ako Mars, ale menšej ako Zem, je bujná vegetácia a fauna nižšieho stupňa: hmyz a mloky.

Poletujú tu celé kídle drobných motýľov, v teplých moriach sú miliardy ton mikroskopického planktónu. Vodné rastliny siahajú do veľkých hĺbok

a rozprestierajú sa na obrovských plochách.

Z toho dôvodu, zjednodušujúc okolnosti, kapitán Regulis predpokladal, že planéta je v štádiu raných prvohôr: silúru a devónu, ak ju porovnávame s vývojom Zeme.

Darmo ho upozorňoval astrobotanik Claudius na okolnosť, že planéta je pomerne ďaleko od Eridanu (pre jednoduchosť nazvem takto epsilontú - piatu hviezdu tohto súhvezdia), a predsa má celkom teplú klímu. Je to podivné a podozrivé. Možno, že na planéte je už práve taký neskorý stav civilizácie, že obyvatelia nie sú odkázaní surovo drancovať prírodné bohatstvá, rúbať lesy a čerpať z úrody na chudobnej vrstve humusu. Vynašli možno niečo lepšie a svoju planétu ozdobili pestrým bohatstvom flóry a fauny.

K tomuto názoru sa prikláňal aj spisovateľ Strug, ktorý sprevádzal výpravu.

Jeho druh Norton začal v posádke propagovať kapitánov názor. V tomto duchu nadiktoval prvé zprávy na pás, ktorý sa mal vysielat na Zem. Kapitán Regulis, sám spočiatku na pochybách, cítil sa polichotený a okružle slová ho denne presviedčali, že má pravdu.

Stálemu šomraniu astrobotanika a spisovateľa Struga čelil tým, že ich poslal na výskum do žltého lesa pod nami.

Vyzeralo to celkom nevinne. Skoro ráno sme sa s nimi rozlúčili, Strug bol veselý, Claudius sa ponosoval na bolenie hlavy. Prešli čistinkou a riedkym porastom. Označovali si cestu lámaním vetiev a farebnými pásmi na pňoch. Na brehu potoka sa Strug ešte obrátil a ukazoval smerom, kde letel celý oblak malých motýľov.

Potom vošli do žltého lesa.

Viac sme ich nevideli.

Potom spisovateľ Norton prevzal aj funkciu astrobotanika a vyslovoval sa odborne o nálezoč. Mal určité stredoškolské vedomosti, vraj sa o tieto veci

na Zemi amatérsky zaujímal. V podstate bol v tejto disciplíne diletantom. Regulis ho však svojou autoritou podporoval.

Takýmto spôsobom sme nemohli zistiť až do tragického konca, aký je vývoj života na Prime a kde sú stopy, ktoré by viedli ku skutočnému pánovi tejto planéty.

Krútili sme sa na mieste oko slepí.

Regulis sa rozhodol, že pôjdu plameňometmi nažiť cestu do oranžového lesa, ktorý sa ťahal nad nami na stráni. Spýtal sa, kto sa hlási dobrovoľne.

Z posádky nik nechcel odprieť. Proti hlasoval len inžinier Stefanopolis, ktorého pridelil k výprave ústav jadrovej fyziky. A ja ako príslušník odboru rádioastronómie.

Norton nás vyhlásil za zradcov. Mal byť nad nami súd, ale Regulis nechcel strácať čas a mal málo skutočných odborníkov, tak mi pridelil menšiu radarovú súpravu. Väčšiu anténu si vzali so sebou a neskôr ju oko zbytočnú príťaž zahodili.

Keď sme na stanovišti medzi stolnými stenami ostali už len sami dvaja, inžinier Stefanopolis vybral z rezervnej rakety reaktor a pomocou robota ho preniesol do priesmyku, kde sa stretali oba lesy: žltý a oranžový.

Ostal som pri druhom konci kaňonu, s ručným lúčometom a s vysielaczkou. Neskôr sme vysielaczkou premiestnili do prostriedku ako najcennejší objekt. Na obsluhu lúčometu mi pridelili jedného z dvoch robotov.

Inštrukcie, ktoré sme dostali, vychádzali z Nortonovho poňatia:

- Na planéte je život v štádiu zrodu. Možno sa tu stretneme s obrovskými jaštermi, oké kedysi žili na Zemi. Je to slepá, dravá sila, voči ktorej nemožno nič vydiskutovať. Iba brániť sa silou proti sile, v záujme vedy a poznania.

Pravda, bola tam doložka, aby sa zbytočne nijaké živé bytosti neničili. Iba v sebaobrane.

Napriek tejto humannej doložke je zjavné, že oficiálny postoj výpravy bol voči prvej planéte Eridanu povýšenecky a nadmieru sebavedomý.

Na tretí deň - zatiaľ sa nič nestalo, len ticho bolo príšerné a neznesiteľné, v noci džungľa prestalo zvukovo existovať - nám oznámili, pomocou veľkej vysielacky, že ustupujú.

Na dotaz: pred kým a prečo dostali sme veľmi známenú odpoveď. Tepelná barikáda neznámeho pôvodu ich obmedzovalo a zatlačovala.

Norton tvrdí, že kapitán unikol šikovným manévrom z obkľúčenia. Skutočnosť je skôr taká, že mu dovolili uniknúť. Počuli sme dunenie a salvy. Z oranžového lesa občas vystupovali biele stĺpy pary. Bolo to desivé. Zvuk pripomínal vybuchnuté kotly a syčanie uvoľnených atmosfér.

Napoleon v piaty večer sme ich uvideli. Dni sú na planéte trochu kratšie ako naše. Ale aj tak sa tých päť dní zdalo ako večnosť.

Zjavili sa na rozhraní žltého a oranžového lesa. Prvý bol samozvaný astrobiológ Norton. Odhodil už všetok výstroj a utekal, až sa tak za ním prášilo.

Ostatní si ako-tak zachovali dôstojnosť. Boli zaprášení a otrhaní. Ranených niesli na provizórnych ležadlách.

Posledný bol kapitán.

Celkom sa zmenil, ostareľ a ošedivel.

Keď prešiel vedľa Stefanopolisa, vyzval ho, aby sa aj on stiahol k veľkej rakete.

Tepelné salvy z lesa trochu utíchli,

Manéver neviditeľných obrancov planéty bol jasný: zahnať nás, votrelcov, k rakete. Prinútiť odletieť bez toho, že by sme si mohli z planéty vziať hoci kúsok dreva. Tlačili nás no skalnatú pláň, ktorá bola celkom pustá.

Uštvaní ľudia už odhodili všetko, chránili si len holý život. Ich cesta bola poznačená odhodnými vakmi, batohmi, na konci sa zbavili aj obsahu vreciek. Vzorky rudy, semená a plody ostali v batožine.

Noc bola zase úplne tichá a mŕtva. Dávali nám príležitosť no hanebný odlet. Bez toho, že by sme mohli hocičím dokázať, že sme boli na Prime.

Vtedy sa inžinier Stefanopolis rozhodol k činu.

Namieril rádioaktívne mraky z reaktora na dva lesy a pod ochranou tejto bariéry vybehol na rozhranie. Odlomil niekoľko vetiev, chytil aj priesvitného mloka.

Bola to dosť chudobná korisť. Vrátil sa k rakete, vhodil dnu veci cez vzdúvadlo a skúsil podniknúť ešte jednu cestu. To bolo osudné.

Reaktor vybuchol a inžinier sa smrteľne zranil.

Jeho zásluhou neodchádza výprava s úplnou porážkou. Štart sa podaril o niekoľko minút po výbuchu.

Keďže bol ohrozený zosilneným útokom, ja som ostal kryť raketu lúčometom. Vysielacka s anténou mi ostala.

Teraz po odlete je zase ticho. Inžiniera som pochoval. Nikto sa tu neukazuje. Jedna výprava stroskotala, ale nestroskotala astronautika.

Pozdravujem Zem!

* * *

- Bol to statočný človek, povedal veliteľ úseku Jelínek.

Riaditeľ rádioastronómie Lazarev vstal.

- Čo bude s výpravou?

- Samozrejme sa nevrátia. Bolo by naivné predpokladať, že ich nechajú beztrestne odletieť.

- Čo myslíte, pomstia sa na tom radistovi, čo tam ostal?

Otázka bola pochopiteľná. Li Hon Chia vyslal odbor rádioastronómie. Lazarev ho osobne poznal.

- Sotva, - vstal aj veliteľ úseku, - tentoraz sa človek stretol s bytosťou, ktorá ho bude spravodlivo súdiť.

- Pozor, - pripomenul riaditeľ, - zabudli ste na smrť dvoch nevinných ľudí, Klaudia a Struga.

- Nik nevie, či umreli. Iba sa stratili. Aspoň ich výprava nemohla súdiť v ošiali Nortonových omylov oko zradcov.

- A čo by sme mali spraviť? Vy ste znalec Eridanu.
Veliteľ sa postavil do pozornosti: - Je to jasné. Poslať druhú výpravu.
Chlapi si podali ruky a pozreli si do očí. Obom sa zdalo, že v očiach toho druhého sa leskne vlhká slza.
Tá drobná slza dojatia, ktorá upevňuje človeka v konaní. V tej chvíli sa obaja rozhodli, že vec sa nesmie utuľtať. Bude ohlásená všetkými stanicami.
Človek je dosť silný, aby si priznal omyl, aj porážku. Nakoniec predsa len zvíťazí.

CHLAPEC, KTORÝ NECHCEL BYŤ ASTRONAUTOM

- Kto z vás chce byť astronautom? - spýtal sa učiteľ, prechádzajúc sa popred lavice.
Vyše polovice detí vstalo s nadšením v očiach a niekoľkí ostali sedieť s akousi temnou zanovitosťou, akoby sa hanbili.
Sedieť ostal aj najlepší žiak, pýcha triedy.
- Ty si sa prečo neprihlásil, čatár, - postavil sa učiteľ pred neho - Teba, chlapca s takou predstavivosťou, neláka nekonečný vesmír?
- Nie, - začal sa chlapec a vytrvalo sa pozeral do zeme.
Učiteľ chvíľu vyčkal, aby získal čas a upokojil sa. Celkom ho vykoľajila chlapcova odpoveď. Musel sa zdržať, aby sa nerozkričal.
Nanútil si priateľský, vľúdny hlas.
- Čítal si predsa o kanáloch Marsu, o veľkom prstenci Saturna, o krásnych vlasaticiach a romantickom Mesiaci. Počul si predsa o zodiakálnom svetle, túžil si po blankytných výškach?
Chlapec mrzuto počúval a mávol rukou.
- To sú len rozprávky. Neskutočné historky. Kanály sú optickým klamom, prstenec zo Saturna vlastne nevidieť, vlasatice sú svietiace jedovaté plyny. A Mesiac - Mesiac nie je romantický, ale nudný, mŕtvý a odporný. Ako cintorín. A obloha vo vesmíre nie je blankytná, ale čierny a studený ako studňa. Rozprávky sú hlúpe a nemajú ceny. Nechcem byť astronautom.
Sadol si a nezúčastnene sa díval na hladkú dosku lavice.
Vtedy učiteľ pochopil, že ten, čo tomuto chlapcovi vzal pestrý svet rozprávok, vzal zároveň kozmickému veku nadaného a statočného človeka.
Najlepší žiak mrzuto sklonil hlavu a rozmýšľal. Všetko sa pred ním rozkladalo, lebo vedel, že ani svetlo nie je svetlom, aj krásny výplod slnka je len striedaním vlnových dĺžok, aj matkina uspávanka je len kmitanie vzduchu.
Videl svojho učiteľa, ako rozpačito stál pred lavicami, bledý a nešťastný. Možno chcel svojmu žiakovi niečo povedať. Azda práve o živote. Čo by z neho ostalo, keby sa zredukoval iba na vedecký rozbor činnosti hormónov, nervov, ciev, žliaz, kyselín a zásad. Namiesto rozprávok o túžbach, o veľkých citoch a vášni, o statočnosti a cti, o materskej láske a veľkom, obetavom priateľstve.
Učiteľ sa obrátil k tým žiakom, ktorým svietilo v očiach odhodlanie, lebo poznali krásne rozprávky.

ČEŠŤ POVOLANIA

Starý, šedivý muž sa opieral o zábradlie balkóna. Stál tam už skoro hodinu. Úzkou ulicou pred ním tiahol sa pestrý karnevalový sprievod. Lietali pestré stuhy a konfety. Ozýval sa smiech a slávnostné salvy. Kostými hýrili nápadmi, masky sa škerili i usmievali. V kockovaných a lesklých hodvábnych odevoch poskakovali veselí dominá. Obrovský bajazzo v končitej čiapke stál na chodníku a živo gestikuloval. Pri každom pohybe rozzvučali sa plechové zvončeky, ktorými bol ovešaný.
Maškarné skupiny vbíhali do domov a s veľkým krikom vyťahovali ľudí na ulicu.
Skupina najroztopašnejších zazrela muža na balkóne. Vtrhli do bránky, dupotali na úzkych točitých schodoch a chvíľu sa ozýval ich víťazný krik. Našli dvere otvorené.
Ani nemuseli zvoniť, vpadli so smiechom priamo do bytu a hnali sa na balkón.
- Musíte s nami, musíte, dnes každý musí, - kričal energický hlas vysokého mládenca, sprevádzaný dievčenským smiechom.
- Musím?
Muž sa obrátil, vystrel. Bolo vidieť, že je to obor, oproti ktorému je bajazzo na ulici smiešna, pretiahnutá dáždovka.
Starec bol plecnatý, mocný. Napriek svojmu veku vzpriamený, s ušľachtilými črtami a s impozantnou postavou atléta.
- Musím? - zopakoval otázku. Na tvári sa mu zračil akýsi smútok.
- Musím je veľký pán, ale nemôžem ešte väčší.
Nepochopili, no čo naráža. Ale zarazil ich jeho dôstojný zjav. Prvý z mládenčov si prekvapene strhol masku a s úctou sa uklonil:
- Kapitán Jakubec, - šepol, akoby neveril svojim očiам.
Šedivý muž sa usmial. - Odkiaľ ma poznáš, chlapče?
- My sme z astronautického inštitútu, - povedalo ktorési dievča, - v našej triede je vaša fotografia.
Všetci s úctou stáli pred šedivým človekom. Starec prikývol.
- Tak je, - po tvári mu prebehol tieň ako dávna spomienka. - Chodte sa zabávať!

Ale skupinke sa nechcelo odísť.

- Poďte s nami, - naliehali a dve pekné dievčatá, brunetka a blondínka, vzali ho popod pazuchy.

- Ja nemôžem, - muž sa ťažko odtisol od zábradlia o dievčence sa ho mocne chytili. Zatackal sa. Rýchle mu pritiahli posúvacie kreslo, ktoré sa doteraz schovávalo v tieni.

- Ohnivá hora mi zničila zdravie. Veď viete. Nevedeli. Poznali iba jeho fotografiu. Dole sa ozýval karneval a piskľavý hlas šašov. Muž sa odtlačil s kreslom do izby, ale nechal doktorán otvorené dvere. Chlapci a dievčatá sa pozerali po stenách. Kapitán Jakubec rozsvietil nízku stojatú lampu. Boli tu podobizne neznámych mužov, jeden medzi nimi bol černochoch.

- Kto sú to?

- To sú dobyvatelia Ohnivej hory.

Nikto sa nespýtal, prečo nevisia aj ich fotografie v škole, vedľa obrazu kapitána Jakubca. Jakubec bol rádioastronóm, vynálezca mnohých hviezdárskych prístrojov - a tie mladé tváre boli anonymnými príslušníkmi ktorejkoľvek výskumnej brigády. Padli pre česť povolania, zomreli mladí ako stovky a tisíce iných - ak by sa mali uvádzať mená všetkých, neostalo by na iné miesto v učebniciach. Ak by mali byť známe ich fotografie, nebolo by dosť miesta na stenách verejných budov.

Niektorí sa osmelili.

- Rozprávajte nám o nich.

Museli dlho prosieť. Ale keď začal, už nikoho nebavil hlučný sprievod dole na ulici.

- Už takmer nebolo miesta na planétach slnečnej sústavy, kam by nebolo vkročila ľudská noha. Dnes už takých miest niet. Ale vtedy sa vymazávali posledné biele fľaky z mapy Neptúne o veľa neznámych končín bolo aj na mesiacoch Urána. Ale najmä šlo o pokorenie nedobytného miesta: Ohnivej hory na najkrajnejšom terminátore Merkúra.

Iste vám nemusím vysvetľovať, ako sa potvrdili všetky predpoklady hviezdárov. Najbližšia obežnica obracia k Slnku stále len jedno líce, jedna polovica Merkúra má večný deň, druhá večnú noc. Len na úzkom rozhraní dňa a noci možno budovať pozorovacie stanice, a preto má tu každý meter svoj význam.

Bol som vtedy už skúsený rádioastronóm. Poslali ma ako pozorovateľa na Merkúr. Až tam som sa dozvedel, že sa uskutoční generálny útok na Ohnivú horu. A že mám pri tom pomáhať.

O prieskumných brigádach, tak nazývali skupiny, venujúce sa dobývaniu neznámych končín som nevedel takmer nič.

Boli ďaleko, ako som povedal, za neznámych miestom už vtedy bolo treba chodiť do odľahlých, vzdialených končín.

Okrem Ohnivej hory. Merkúr je predsa pomerne blízko obežnice, oproti Neptúnu na skok od Zeme.

Jedného dňa hlásili, že príde skupina Zacharovovej brigády. O dvestodvadsať dní boli už na mieste. Užívali rýchle rakety s veľkým rizikom zrážky s meteorom. Nebola to len nejaká prázdna vystatovačnosť. Na ďaleké miesta sa nemohli dostať včas pomalými loďami.

Vôbec, všetko, čo robili, pri všetkej zdanlivej výstrednosti malo hlboký, logický zmysel.

Ani si neoddychohli, dali sa do práce.

Blížila sa zriedkavá priaznivá situácia na dobytie Ohnivej hory. Bol to skalný výbežok, z troch strán obklopený jedovatým močiarom, z ktorého vystupovali horúce pary. Zo štvrtej viedol hore nie príliš strmý breh. Ale klzký, drsný, s ostrými balvanmi.

Hlavná ťažkosť bola v tom, že okolo močiara neprestávali krúžiť plynové víry, vystupujúce z hĺbín. Nad skalou sa zrážali guľové blesky. Iba jediný

raz za osemdesiatosem dní sa oblasť hory dostala v celej rozlohe na slnečnú stranu - vtedy močiar v dôsledku náhleho zmeny prestal na niekoľko hodín

pracovať. Nevylučoval jedovité pary, a tým aj búrky na povrchu utíchli.

To bolo treba využiť. Hoci vo vyšších pásmach neustále preletovali aj vtedy elektrické náboje a s raketou priamo no hore sa nedalo pristáť -človek by snáď mohol zdolať vzdialenosť medzi balvanmi.

Len človek, o žiadny stroj mu nemohol pomáhať.

Miestami musel plávať, preliezať prekážky, prekonať príkre jamy, udržať sa na tenkej, stuhnutej kôre lávy, plaziť sa po bruchu popod skaly. Alebo

kliesniť si cestu výbušnami. Bol to strašný boj s časom a so živlami.

Z nočnej strany sa neustále uvoľňovala zamrznutá atmosféra a voda. Výkyv planéty nebol veľký a nebol pravidelný.

Všetko mohlo trvať necelú hodinu, niekedy zase viac, aj dvakrát toľko. Veľa záviselo od rapsodickej slnečnej činnosti a od mnohých iných, zložitých okolností.

Dobytie hory malo praktický význam.

Keby sa tam umiestnil svetelný maják, mohli sa využiť na pristátie rakiet ostrovciky pod skalou, kde boli prekvapujúce pásma ticha uprostred uragánu.

Hovorím, že na krajnom terminátore kde je srp obežnice podľa pozorovania no Zemi najužší je každý meter drahý a bez orientačného majáka to bolo hrozné a nebezpečné bludisko.

Moja úloha bola jednoduchá. Zavolať ma kapitán. Okolo neho stálo niekoľko mužov.

- Pozrite, - povedal, - sme zo skupiny plukovníka Zacharova, možno ste o nás počuli, -chvíľu ma premeriaval, hodnotil, potom pokračoval. - Ja som kapitán Suomilainen. Tento čierny je poručík Kalonge z Nigérie. Dána Stevensona možno poznáte zo športových pretekov. Nadporučík Blancard je Francúz. Najmladší je náš kadet Hruška. To je celá čata, ostatní ostali na Neptúne.

Zamrazilo ma. Bolo jasné, že na Neptúne sú už iba ich kosti. Inak by boli prišli ma Merkúr. Plukovník Zacharov pred niekoľkými dňami havaroval pri

krkolomnom pokuse zapáliť mesiac Nereidy ako umelé slnce.

- Budete nám pomáhať v prvej fáze, - povedal kapitán Suomilainen. Ponesiete kyslíkový stroj, dokiaľ vyvládzete. Vrátiť sa bude ľahšie po klzkom teréne, ale šetríte silami. Keď pocítite únavu, odovzdáte náklad najbližšiemu. Potom už môžete disponovať sám so sebou. Pokračovať alebo sa vrátiť. Rozhodnite sa zavčas. Každý bude mať dosť roboty sám so sebou.

To bolo zhruba všetko.

Na druhý deň (podľa pozemského času) prestali detonácie a vydali sme sa na cestu. Mali sme na tvári ľahké kyslíkové masky. Telo potiahnuté tenuškým povlakom z umelej hmoty. Vtedy to prichádzalo do módy namiesto ťažkých nepohodlných skafandrov. Slabý povlak nás nechránil celkom pred teplom, ale izoloval od škodlivého žiarenia a podstatne vyrovnával tlak.

Nebudem vysvetľovať všetky podrobnosti. Iste by zasluhovala výklad napríklad otázka zvyškov atmosféry a vody na Merkúre. Zásoby sú na nočnej strane. Ale to je vec učebníc. Určite sa so všetkým stretnete, ak vás zaujme táto tajomná obežnica, najbližšia k Slnku.

Ja vám chcem iba vyrozprávať o dobytí Ohnivej hory.

Na svah sme začali vystupovať poklusom. Na cestu tam a späť, ako som už povedal, mali sme len minimálny čas.

Dvaja niesli rozmontovaný svetelný maják. Ja prístroj s náhradným kyslíkom.

Kapitán Suomilainen rytmickým pohybom ruky diktoval občas tempo, vzhľadom na klzký terén sme bežali kolembavo ako stádo kačíc.

Po sto metroch sme už pocítili silné praženie slnka na zátylku. Do očí nám kvapkal pot, preto sme nevideli jasne.

Do uší nám z malého amplióna znel povzbudzujúci hlas kapitána Suomilainena: Raz - dva -raz - dva. Stále dôraznejšie.

Vedľa mňa sa držal Francúz Blancard, trochu bokom a viac vpredu kapitán s kadetom, vzadu potom Dán Stevenson a rad uzavieral černocho Kalonge.

Utekali sme ďalej. Vyššie. Terén bol vlnitý.

- Raz - dva - raz - dva - uvoľniť sa - nabráť dych!

Nestalo sa nič zvláštneho.

Po štyristo metroch prevzal odo mňa Francúz Blancard prístroj o ja som sa mohol vrátiť. Ale strhlo ma počínanie ostatných. Proste nemohol som ich opustiť. Zmocnil sa ma akýsi neodolateľný pocit spolupatričnosti. Utekal som teraz voľnejšie, bez nákladu.

- Raz - dva - raz - dva - uvoľniť sa - nabráť dych!

Ostatní okolo mňa sa občas tlačili celkom blízko a zase sa rad voľne roztiahol. Kapitán bol raz vzadu, raz celkom vpredu.

Mňa si nevšímali. Neposielali ma ani naspäť, ani neocenili, že som ostal. Naozaj sa zdalo, že každý sa stará iba o seba. Ale bolo to iba zdanie.

Bežali sme ďalej.

- Raz - dva - raz - dva - uvoľniť sa - nabráť dych!

Počul som cez mikrofón ich ťažké dýchanie. Tlkot kyslíkového mechu a tlkot vlastného namáhaného srdca. Videl som, ako si ťažko pomáhajú rukami, plecami... cítil som horúci pot na čele, na spánkoch ...

Na prvom kilometri bola vážna prekážka. Kus prikreho svahu. Hodne i klzkého od rozliatej smolnatej hmoty, z ktorej vyčnievali ostré hroty kremenitej horniny.

Boli pripravení a vycvičení pre všetky prípady. Nadporučík Blancard, ktorý už predtým bol odovzdal náklad Dánovi, odmontoval si z pásu lano

a škriabal sa hore ako kamzík. Zaistil a spustil lano. Nepodobalo sa to horolezeckému isteniu, podmienky boli úplne iné.

Chvilkami nás po jednom

ťahal, miestami sme sa sami driapali po skalách.

Hruška si odrel tvár, inak sme vyšli šťastne. Kadet bol indisponovaný. Nadporučík ním mocne potriasol. Chvilku ešte čakal, aby mladý člen výpravy nemusel naspäť. Blancard ostal stáť na výbežku a díval sa za nami.

Konečne bol Hruška v bezpečí na malej planinke. Blancard si znovu omotával lano okolo pásu - vtom sa výbežok pod ním odlomil.

Zrútil sa do hĺbk.

Hoci je tam menšia prítlačivosť, ostré skaly mu dolámali ruky a nohy. Nemilosrdne do neho vrážali a každé zranenie bolo v tom vražednom prostredí smrteľné. Kyslíková maska sa mu hneď rozbila, už zadusený padal ďalej a kĺzal sa po stráni, až sa napokon ponoril do zelenkavého hustého močariska. Nebolo ho možno zachrániť. Bezodný močiar nikdy už nevydá svoju obeť.

Vtedy som začul čosi nevysloviteľne kruté a zároveň také povznášajúce, že to človeku vlialo znovu krv do žíl o vzpružilo mocným dojatím srdce.

Bol to v skutočnosti len kapitánov monotónny hlas: - Raz - dva - raz - dva - uvoľniť sa - nabráť dych!

Bol som otrasený. Pud sebazáchovy mi kázal držať sa ostatných. Nemal som odvahy odpútať sa. Ostať sám.

Možno to vysvetľovali ako priateľské gesto, že som šiel s nimi. Možno to oceňovali ako hrdinstvo. Ale pravda bola taká, ako vravím. Žiadne hrdinstvo. Teoreticky som sa mohol vrátiť, ale nemal som odvahy. Báľ som sa samoty v tom hroznom prostredí.

- Raz - dva -raz - dva ...Slnko páľilo.

Bolí sme v polovici cesty. Už predtým som zbadal, že Dán Stevenson sa podivne kolíše. Hoci sme šli zase po rovine.

Černocho Kalonge prevzal od neho náklad: polovicu rozmontovaného majáka.

- Raz - dva -raz -dva - uvoľniť sa - nabráť dych!

Dán sa tackal ďalej. Ako vykúpenie prišiel pre neho príkaz kapitána Suomilainena: Zastaviť!
Oprel sa chrbtom o skalú, ani si nesadol. Stál naklonený. Slnko pražilo. Museli sme čakať. Kapitán uvoľňoval cestu, vybuchovali dynamitové nálož.

Dán sa vyvalil na zem. Nedýchal. Bolo mu vidieť len bielko očí. A hrozný, zmučený výraz tváre.
Suomilainen sa vrátil, zohol sa k nemu. Potom sa vzpriam, rozhliadol sa. Nikde nebolo ani za dlaň tieňa.
- Úpal, - povedal, - je mŕtvy.

Pozrel sa na hodinky. Nedalo sa nič robiť. O pochovaní nebolo ani reči. Všetci sme boli v smrteľnom nebezpečenstve.
Sňali sme mŕtvemu kyslíkovú masku, skrížili ruky na prsiach a obrátili hlavu, aby mu v noci medzi myriadami hviezd osvetľovala tvár aj jedna malá
bodka Zem.

Malé blikavé svetlo z miesta, kde sa narodil. Kde nechal svojich najbližších, svojich priateľov. Možno ženu a deti.
- Ďalej, ďalej, - rezal nám uši kapitánov hlas, - raz - dva - raz - dva - uvoľniť sa - nabrat' dych!
A museli sme ísť ďalej, ak sme chceli žiť.

Kalonge a Hruška niesli rozobratý maják a kapitán náhradný prístroj. Raz - dva - raz - dva ...
V dvoch tretinách prišla kríza na kapitána. Suomilainen stratil smer, zabočil. Klusal meravo, neprítomným pohľadom hľadel pred seba, hlavu neprírodzene vyvrátenú ... Plecia sa mu kŕčovito triasli. Nohy prestali poslúchať, mykali sa len ruky.

Zdalo sa, že je na konci svojich síl.
Ale premohol sa. Mal úžasnú silu vôle. Kalonge ním potriasol. Kapitánovi párkrát zakľuckala hlava, potom s nesmiernou silou vôle sa zhlboka nadýchal. Pustil si dávku z rezervného prístroja, aj nám trochu zlepšil tlak v malých rezervoároch. Bol už zase celkom pri zmysloch. Úzkostlivo dbal na to, aby sme vo všetkom mali lepšie, alebo aspoň také podmienky ako on.

Bol to skutočný veliteľ. Bez ohľadu na to, že ho niekto na túto funkciu menoval. S úctou sme hľadeli na neho a s veľkou dôverou. Keď sa prebral, trochu zarazene sa díval pred seba.
Vykročil, aby hľadal ďalšiu cestu.

Vtom celkom nečakane klesol na zem mladý Hruška a bolo po ňom.
To ma tak šokovalo, že som už nevidel najmenej nádeje na záchranu. Nikdy sa z toho nedostaneme! Zúfal som si. Zakopol som o skalú. Dva-tri kroky a znovu. V nohe som zacítil pálčivú bolesť. Nervy mi vypovedali službu. Čo sa stalo potom, to si môžem iba domyslieť. Stratil som vedomie. A najhoršie bolo, že tie chvíle ostanú pre mňa tajomstvom. Nik mi už moje dohady nepotvrdí.

Nikto na svete.
Prebral som sa, keď Kalonge zase kľáčal nado mnou na úpätí Ohnivej hory. Iste ma zniesol na chrbte. Ťažko dýchal. Kapitána som nikde nevidel.

Môj záchranca mi prevetral pľúca mocnými dávkami kyslíka z rezervného prístroja.
Černoch niesol okrem mňa aj ťažkú aparáturu.

Videl som nad sebou jeho lesklú, ebenovú tvár, ktorú len čiastočne zakrývala malá maska. Mocné, napäté svaly sa kúpali v pote pod prievitným, tenuškým povlakom.
Keď videl, že som otvoril oči, ľahol si pomaly vedľa mňa.

Aj on bol už na konci svojich síl.
S krajným vypätím som sa zviechal, vymenil som mu masku. Masíroval som mu ramená cez poddajný povlak, ktorý nahradzoval skafander. Pokúšal som sa dať mu umelé dýchanie.

Mohutný hrudný kôš sa kŕčovite sťahoval. Černoch mal tuhý život. Mocne zápasil so smrťou. Ale márne.
- Načo je to všetko! - kričal som bez seba do horúcej púšte. - Ľudia, načo je to!
Odpoveď nadošlo, ani nemohla.

A predsa.
Zdvihol som hlavu a vtedy som ďaleko nad sebou zazrel červené svetlo. Na Ohnivej hore sa rozsvietil maják. Jednu alebo necelé dve minúty pred tým, ako sa hora dostala zase do pásma búrok.

Kapitán Suomilainen - ktorý v poslednej fáze niesol celý rozobratý prístroj a zapálil ho na vrcholku - ostal naveky zajatcom Ohnivej hory.

Splnil svoju povinnosť. Ako ju splnili iní pre česť povolania, pre veľkosť človeka, pre jeho slávu a poslanie vo svete. Chcel som sa vzpriamiť a vzdať mu hold. Ale podlomila ma bolesť, ohlásila sa zase noha, ktorá sa odvtedy nechce zahojiť. Som iba mrzák, ktorého napokon zachránil pilot-automat, vyslaný na pomoc z vedeckej stanice nad Venušou. Jediný pamätník dobytia Ohnivej hory.

* * *

Jakubec skončil. Zdola sa ozýval hluk karnevalu. Tu hore bolo ticho. V hlavách chlapcov a dievčat vírili otázky: Muselo to byť? Nemohli poslať automaty? Možno naozaj nemohli. Iba po úpätie hory... bude treba sa pozrieť v učebniciach, ako je to vlastne s Ohnivou horou. Jej existenciu v blízkosti južného pólu Merkúra tušil už hviezdár J. H. Schröter začiatkom devätnásteho storočia. Mali by o nej vedieť viac. Patrílo by sa. Hanbili sa vypytovať kapitána.

Ticho prerušilo dievča, ktoré od začiatku hľadalo uprene na vyblednuté fotografie. Dlhú chvíľu si pripravovalo slová. Zopakovalo si ich nehučne perami o potom vystúpilo: - Som dojatá pozornosťou, ktorú ste prejavili v posledných chvíľach môjmu otcovi, - hovorila smelo, rozhodne, bez slz, ako sa patrí na dcéru hrdinu, - ďakujem vám za všetko. Nikdy nezabudnem na lásku a starostlivosť, ktorú ste si vzájomne prejavovali. Bol to ozajstný dôkaz priateľstva. Som Anne, dcéra inžiniera Stevensona.

Starý, šedivý rádioastronóm namáhavo vstal, opierajúc sa o barly. Zdvihol prsty k vyblednutej brigádírke. Na ulici pískali a spievali. Vysoko sa vznášal cengavý hlas trúbok, dráždivý smiech a jačavý zvuk saxofónov.

- Delím sa s vami o váš bôľ, Anne, - povedal starý dôstojník, - váš otec bol hrdina a díva sa na vás spomedzi hviezd. Vidíte, aké je krásne jasné nebo.

Prskali na ňom rakety ohňostroja. Dlhý bajazzo na chodníku vyludzoval z hrdla posmešné zvuky. Starec sklonil hlavu.

- Ľudia už možno zabudli, ale maják kapitána Suomilainena stále svieti. Dolu pokračoval karnevalový sprievod.

- Teraz choďte ... musím zostať sám.

A ako šli dolu, ozvalo sa im niečo do kroku. Akoby veľký, prísny, veliaci hlas: - Raz - dva - raz - dva - uvoľniť sa - nabráť dych!

Ozývalo sa to na starých schodoch, medzi vlhkými stenami. V očiach sa im leskli slzy. Šľapali po úbohých papieroch karnevalu, po pozlátených ozdobách.

Slzy sa im leskli ako diamanty.

Bolí ešte veľmi mladí. Ale už kráčal medzi nimi nový Stevenson, Kalonge alebo Blancard, nový kapitán Suomilainen. Celá Zacharovova brigáda.

NOVA

Z neznámych príčin začína občas niektorá
z hviezd zväčšovať svoju svetelnosť
úžasnou intenzitou, až napokon vybuchne.
Takáto rastúca hviezda sa volá Nova.
Za krátky čas sa vybúri a vráti sa
do pôvodného stavu.

Sedeli v kožených kreslách a profesor pokojne rozprával. Občas si upil kávy, ktorá sa hosťovi zdala mizerná.

- Prajete si ešte, kapitán? - pozrel sa profesor ponad okuliare na svojho host'a a zažmurkal krátkozrakými očami.

- Ďakujem, - odmietol zdvorile kapitán Duval, - už mám dosť.

Profesor však predsa nalial a dal sa do vysvetľovania.

- Pozrite, teoreticky i môže každá hviezda vybuchnúť. A to v každej chvíli. Aj naše Slnko. Pokojne by mohlo v nasledujúcej chvíli vybuchnúť a stačilo by osem minút, aby smrtiaca žiara dorazila na Zem. Za necelých šesť hodín by pohltila všetky planéty.

- Ďakujem pekne, - odtisol Duval šálku, ale profesor nerušene pokračoval.

- Vo vesmíre pozorujeme vznik Novy veľmi často. Svetelnosť sa u nich zvyšuje asi päťdesiatkrát, u Supernovy až miliónkrát.

- Dúfajme, že naše Slnko nemá také úmysly, - povedal Duval a zapálil si cigaretu. Bol to plecnatý mladý dôstojník astronautiky a malá postava profesora sa pri ňom celkom strácala.

- Nevybuchne, - usmial sa hosťiteľ, - dneska to už môžem s istotou povedať. Moja metóda predpovedá s dokonalou presnosťou, ktorá hviezda prichádza do štádia Novy. V najbližšej dobe to bude Capella. Bude to veľmi zvláštny úkaz.

- Budeme mať na nebi ohňostroj.

- Nie, nie nadiho. Viete, že Novy nemajú dlhý život. Hviezda sa vybúri a zase sa zmenší do pôvodného stavu a svieti pokojne ďalej po niekoľko miliárd rokov.

- Tak sa nič nestane.

- Takmer nič, - profesor sa odmlčal, potom významne zdvihol obočie, - a predsa. Pokiaľ má tá hviezda planéty, tak ich pohltí, spáli a zničí.

- Ale Capella planéty nemá, - nadhodil kapitán.

Profesor sa narovnal, vrásky sa mu zbehli na tvári, keď zúženými očami skúmavo pozeral na svojho host'a.

- Ba práve, že má. A toto bude vaša úloha. Predpokladáme, že na siedmej planéte Capelly je život. Ale musíme mať istotu. Ešte pred výbuchom Novy ta poletíte a prinesiete na Zem dôkaz.

- Doletím ta ešte pred výbuchom?

- Mladý muž, - urazil sa starý profesor a pohladil si žltú tvár, - vypočítal som všetko do bodky. Poletíte na Capellu. Zo života veľa nestratíte, lebo za letu sa Vám skráti čas podľa Einsteinovej teórie relativity. Len my tu na Zemi hodne ostarneme, kým sa vrátite. Na šťastie ľudský vek sa už tak predĺžil, že sa vás ešte dočkám. Nový Simeon, - usmial sa riedkymi zubami, - poznáte tie zaprášené náboženské báje?

Kapitán pokrútil záporne hlavou, zaujímalo ho niečo iné.

- Akú raketu dostanem?

- Veľmi umne skonštruovanú. Je tam miesto pre vás a pre jedného tvora z cudzej planéty. Naše výpočty dokazujú, že

nebude ťažší, ako je človek. Bude to premýšľajúca bytosť, ako nasvedčujú signály, ktoré vysielajú do vesmíru.

- Tak to je všetko?

- Zatiaľ všetko. Zlomte si väz, kapitán. Budete o pár rokov starší, keď sa uvidíme. O sebe ani nehovorím. Na toho cudzieho tvora som veľmi zvedavý.

- Aj ja, buďte ubezpečený profesor. Do videnia.

Rozlúčili sa.

Kapitán Duval išiel rovno na kozmodróm, prezrel si raketu. Bola vskutku pre dve osoby a bola dokonale rýchla, takmer ako svetlo. Mala pohon na antiprotóny, čo zaručuje fantastickú výtokovú rýchlosť na dýzach.

Po štarte si sám dal injekciu, aby dlhú cestu strávil v hlbokom spánku.

Zobudil sa priamo na siedmej planéte Capelly. Raketa stála trochu naklonená na miernej strane. Horizont sa podobal celkom pozemskému.

Zdalo sa mu, že je v známej krajine. No prišiel na to, že je ďaleko od materskej planéty, keď uvidel prvých obyvateľov. Boli nepekní, strapatí a pehaví. Chodili trochu ťažkopádne, no menšiu príťažlivosť nahradzovala u nich veľká vnímavosť. Takmer od prvej chvíle rozumeli posunkovej reči kapitána Duvala.

Plne sa na nich vzťahovalo obvyklé zlomyseľné konštatovanie pekných žien o svojich menej šťastných kolegyniach: majú zaiste krásnu - dušu.

Vo chvíli pristátia bola Capella práve v zenite. Svietila pokojne, hoci vo svojom vnútri bola už zákerne rozhodnutá vystreknúť na všetky svoje deti-planéty ohnivú lávu. Pohltiť a pochovať ich žeravými jazykmi ohňa a leptajúcich plynov.

Teraz ešte vyzerala ako veľká lesklá misa, rozsypávajúca štedro hojné dary, snopy zlatých lúčov. Márnivá a rozmarná krásavica.

Kapitán sa pretiahol na voľnom vzduchu, bolo mu príjemne, že zase cíti pod nohami pevnú pôdu a voľajakú príťažlivosť. Otvoril zips na blúze uniformy a vreckovkou si utrel spotené čelo. Zbraň odložil do puzdra, lebo vedel, že ju nebude potrebovať.

Podišiel bližšie a videl, že takmer polovica ľudí - lebo títo tvorovia boli takí blízki ľuďom, že ich mohol nazvať menom vlastným doteraz len Pozemšťanom - je odetá nemotorne do kvetov a ľahších hábov ako neupravené deti. To boli ženy.

Muži, neforemní a strnulí, snažili sa zachovať statočne a predstúpili dopredu. Duval to vedel oceniť. Dokonca to prijal s obdivom, lebo títo ľudia

nemali zbrane a kapitán bol od nich nepomerne silnejší. Aj keď neberieme do úvahy osobnú zbraň lúčomet rakety, ktorý čakal v strehu a stačilo mihnutie oka, aby fotočlánky zabrali, a stroj premenil všetko na čierne sadze a uhoľ.

Kapitánovi vo chvíli stretnutia prebehlo myslou, čo mu uložil profesor. Má presne určený čas: Tri mesiace bude žiť medzi týmito ľuďmi, aby všetko sфотографoval, vyhotovil mapy a urobil chemické rozborý.

O tri mesiace a sedem dní vybuchne Capella a vesmír bude o jednu Supernovu bohatší. Ale z tejto planéty neostane vonkoncom nič.

Iba fotografie kapitána Duvala a jeden zo živých, pre ktorého má miesto v rakete.

* * *

Obyvatelia planéty prideliť mu k službám dvoch ustrašených mladých ľudí.

- Xen, - ukázal na seba mládenec, lebo v porovnaní s ostatnými obyvateľmi nemohol byť už ani chlapec a ešte nie celkom dospelý muž. Potom ukázal na dievča a povedal: - Yva.

Yva sa zapálila v nepeknej, pehovej tvári ako fakľa a rýchle sklopila oči. Yva je zrejme ľahšia, uvažoval Duval, a bola by vhodnejšia pre let v rakete, kde musím počítať s každým kilogramom záťaže. Ale Xen by bol zase vnímavejší, viac vie, mohol by dať profesorovi viac informácií. Nakoniec odložil rozhodnutie na neskoršie, má predsa ešte tri mesiace času.

Každý deň si zapisoval do notesa, aké pokroky zbadal u oboch sprievodcov. Rýchlo si osvojovali jeho reč. Už koncom druhého týždňa sa dalo s nimi rozprávať.

Práve keď si zapisoval, že Xen už pozná aj slovíčka odbornej terminológie, vypadla mu z notesa fotografia.

Úslužná Yva sa rýchlo zohla a podala mu ju. Zbadala pritom tvár na podobizni.

Nemohla zatajiť úprimný údiv, vydýchla, akoby jej boli náhlým úderom vyrazili dych.

- Kto je tá krásna žena?

- To je moja snúbenica.

- Nikdy som takú krásnu ženu nevidela. Pravda, bolo to obyčajné dievča z poľskej strany Tatier, trochu do plava a s modrými očami.

Duval videl Yvine žiariace oči a zbadal, že nie je taká škaredá, ako sa mu zdalo. Že pod strapatou šticou má pekné čelo a pod pehami na lícach drobné jamky, keď sa usmeje.

Teraz sa práve usmiala, lebo ešte držala fotografiu, a Duval gavaliersky povedal:

- Celkom sa na ňu ponášaš, Yva.

Vtedy bol rozhodnutý, že si predsa zoberie skôr Yvu ako Xenu, aj keby sa profesor hneval. Tu mu nik, ale naozaj nik na svete nerozkazuje. Žije pod

strašnou hrozbou. Slnko na nebi môže každú chvíľu vybuchnúť. Čo keď je nejaká chyba vo výpočtoch? Stačila by celkom malá chyba, ľudsky ospravedlniteľná - a on je v nasledujúcich minútach už len popol a kozmický prach.

Dokončil skôr prácu a stiahol sa pod strom. Svojich pomocníkov prepustil.

Bol by zaspal. Potom mu predsa zišlo na um, čo asi robia Xen a Yva vo voľných chvíľach. Hocijako bol unavený, zdvihol sa a vyšiel na kraj lesa.

Chlapec a dievča stáli na nízkom kopci, oproti zapadajúcemu slnku. Možno o niečom hovorili, ale skôr stáli celkom mlčky a dívali sa na krásny červený kotúč. Nič nevedeli o tom, že o pár dní spôsobí slnce ich skazu.

V srdci kapitána Duvala sa rozhostil smútok. Bolo to také podivné, že s týmto citom nerátal. Chcel sa ho striasť, a preto premýšľal o všeličom: o svojej práci, o živote, ale akoby tu nič nemalo cenu.

Keď slnko zapadlo, schladilo sa a Duval sa stiahol k vatre, ktorú si zapálil pod obrovskou skalou. Mohol sa zohriať aj v rakete, ale bolo mu milšie

stráviť noc v spacom vaku pod holým nebom. Pod cudzou a clivou oblohou, na ktorej práve svietilo naše slnko ako drobná bodka a v nesmiernych hĺbkach žiarili neznáme hviezdokopy.

Zdriemol a snívalo sa mu čosi zvláštne. Videl matku a čosi mu hovorila. Naklonil sa dopredu.

- Čo hovoríš, mama?

Pritiahla sa bližšie, mala čierne šaty a čierny závoj a krehkú postavu. Za kým smúti, pomyslel si Duval, ale nevládal si spomenúť. Celú podivnú oblohu nad kapitánom zakryla starostlivá, milá a vznešená tvár.

- To si ty, synku?

- Ja, ja, ale ako si ma tu našla?

- Bála som sa, - šepotal známy nežný hlas, tak dávno už zabudnutý, ale dnes zase veľmi blízky, - bála som sa, že sa ti niečo stane. Nemala som

pokoja. Všade ťa hľadám, volala som za tebou, ale ty si bol tak ďaleko.

- Áno, mama, ďaleko. To je už také povolanie.

- Vieš, že som ti to nechcela dovoliť.

- Vždy si sa bála, že nebudem mať dost' síl, dost' odvahy, že sa na to nehodím.

- Mal si vždy dobré srdce. Dobré, mäkké srdce. Veľkú odvalu, ale mäkké srdce. Preto som sa tak bála o teba.

- Mama, chcem ti povedať, že sestry žijú dobre. Tvoje dcéry žijú dobre a v pokoji.

- Viem, viem, o ne som nemala nikdy strach. Ale išla som za tebou a všade som sa pýtala: Kdeže je ten môj syn? Či sa mu niečo nestalo? Ale nik

mi nevedel odpovedať, všetky pery sa zasekli, všetky ústa mlčali a oči boli sklopené. Kam ste ho poslali, kričala som. Ale neprišla odpoveď. Potom

som si obliekla čierne šaty a tento smútočný čierny závoj.

Matkin hlas slabol a stále sa vzdŕaľoval. Duvala sa zmocnila horká vlna ľútosti, zase sa naklonil dopredu a - zobudil sa na to, že má ruku v ohni.

Rýchle ju odtiahol, ale horiace vetvy sa mu zachytili o rukáv. Napokon sa mu podarilo zmietnuť dlaňou pravice posledné iskry.

Pocítil ukrutnú bolesť a nemohlo byť ani reči o tom, aby ešte zaspal. Zapísal si do kalendára, že dnešným dňom sa začína tretí, posledný mesiac na cudzej planéte. Začalo svitať. Videl už celkom dobre do notesa, písať mohol, lebo si popálil iba ľavú ruku. Omotal si okolo nej zdrap košeľe.

Začalo svitať, ale bolo to trochu inakšie svitanie ako obvykle. Z červeného kotúča prskali iskry a nad planétou besnela magnetická búrka. Capella sa nadúvala, zväčšovala a nebolo to už krotké slnce, ale prebúdza sa do vražednej Novy. Tak, pomyslel si chladnokrvne kapitán Duval, profesor sa prerátal o celý mesiac. Ale mám ešte sedemásť minút času.

- Xen, Yva, - zakričal, - kde ste?

Pribehli ospanliví. Vyzerali šťastne, ale nemohli sa pozrieť Duvalovi do očí, len rozpačito prestupovali.

- Kde ste boli? Inokedy sa nevzdŕaľujete. A práve teraz?!

Xen si odkašľal, ale jednako nemal odvalu niečo odpovedať, alebo možno ani nechcel.

- Xen, počúvaj, - povedal kapitán Duval, dobre počúvaj! Raketa je v pohotovosti, stačí sadnúť do nej. Naše Slnko, naše zlaté a pokojné Slnko-životodarca má štvrtú planétu: volá sa Mars. Poletíte teraz ta, lebo táto vaša planéta už nebude o niekoľko minút jestvovať. Poletíte na Mars, tam budete žiť a ľudia zo Zeme vás už budú čakať. Pomôžu vám.

- Ty nejdeš s .nami? - spýtala sa Yva.

- Nie, môžete ísť iba dvaja. Viac ľudí sa do rakety nezmestí. Pôjdete vy dvaja a odnesiete profesorovi môj denník.

Keď podával denník, zase z .neho vypadla fotografia. Yva ju chcela zdvihnúť, ale Duval ju jemne odstrčil. Zdvihol fotografiu sám, pobožkal ju a vložil nad srdcom do leteckej blúzy. Potom podal ruku Xenovi a pobožkal na čelo Yvu. Zabuchol za nimi dvere rakety. Bolo ešte dvanásť minút času. Dost' na to, aby unikli ohnivej žiare, ktorá za siedmou planétou už nenarobí veľa škody.

Začne slabnúť.

Kapitán Duval si nasadil brigadírku, pozapínal si blúzu. Bolo vidieť stužky vyznamenaní, ktoré sa leskli vo svetle ako štyri zlaté pásy.

Vybral si z vrecka malý magnetofón, zavesil na plece a spustil z pásu hymnu astronautov.

Vtedy raketa odštartovala. S úžasnou rýchlosťou pukali antiprotónové dýzy a na oblohe ostala o chvíľu len šnúra tryskových plynov.

Vtedy kapitán Duval zasalutoval v tú stranu, kde sa mihotala v noci krásna biela hviezda: pozemské Slnko. Teraz tam už nebolo vidieť nič.

Preto sa Duval obrátil a vykročil smerom na východ. Išiel pevným vojenským krokom v ústrety rodiacej sa Nove. Stále na východ a stále tým istým tempom. Na planéte bola už panika a každý sa schovával pod povrch zeme.

Aj stromy sa skláňali, uzavierali sa kvety, citlivé na svetlo, a ukladali sa na zem.

Len Pozemšťan kapitán Duval kráčal dopredu a boli už tam nad obzorom len dvaja: on a rodiaca sa Nova.

Zostal na kopci. Jeho malý magnetofón burácal a škripal. Na kopci stál človek a za ním sa ťahal obrovský tieň. Vtedy človek zasalutoval a zakričal:
- Som kapitán Duval, pilot astronautiky, z tretej planéty Slnka.
Odpovedal mu rev rádiovln.
Muž siahol do blúzy a zaclonil si tvár fotografiou svojej milej. Vtom pocítil ohnivý závan a padol čelom obrátený k Nove do horiacej trávy.

SVETLO

Päť prototypov supermodernej fotónovej rakety lietalo skúšobne medzi asteroidmi. Boli ešte veľmi nedokonalé a komplikované. Každá raketa potrebovala sedem vysokokvalifikovaných odborníkov, ktorých súčinná práca mohla dať raketu do pohybu. Pravda, len pomocou zložitých kybernetických strojov. Teda sedem ľudí! Mohli chvíľami odísť od prístrojov, ale nie nadtľho. Mohli si ma pár hodín ľahnúť, kým ich nezobudil výstražný signál.

Maximálne využitý prototyp uniesol osem ľudí. Teda okrem sedemčlennej posádky ešte jedného cestujúceho. Nemusel to byť "len" cestujúci. Mohol to byť napríklad astronaut, špecialista, ktorý by mohol vystriedať niekoho z posádky. Ale túto možnosť nikto neprijal. Aby si dvaja rozdelili prácu a ostatní pracovali na svojom úseku len sami, s napätím všetkých síl - to nie. Je v tom čosi neľudské. Skutočne, tie prototypy boli veľmi nedokonalé.

Netreba sa tomu čudovať - zostrojil fotónovú raketu, ktorá by dosahovala rýchlosť svetlo - to je takmer neriešiteľný problém astronautiky.

Takmer...

Rakety, hoci nedokonalé - lietali a bola nádej, že raz poletí a 'na vzdialené galaxie. Bolo treba však urobiť veľa skúšok. Skúšobný let bol dlhý a nudný. Trval niekedy dlhé roky. Občas sa pristálo na nejakom zastrčenom asteroide a tam sa trčalo týždne a mesiace, kým prišli nové inštrukcie. Potom sa putovalo zase o jeden vesmírny ostrov ďalej. Fotónové rakety nesmeli pristávať na veľkých planétach. Gravitácia by ich bola poškodila. Ved' ich pavučinové dýzy pracovali s najjemnejšou hmotou: so svetelným lúčom.

Medea, piata raketa z vyrobených prototypov, lietala ma úplne opustenej dráhe. Viedol ju kapitán Vališ. Sám sa prihlási! a podľa klebiet na veliteľstve mal na to svoje dôvody.

Ostatní šiesti z posádky boli obetavci z oddelenia konštruktérov, väčšinou manželka a otcovia, ktorí prenechali efektnejšie lety mladším a ctižiadostivejším kolegom. (Zdá sa, že hovorím obširne o podružných veciach, ale neskôr všetky tieto okolnosti budú mať svoj význam.)

Na asteroide Libuša sa mali zdržať dlhší čas. Velenie Marsu zariadilo, aby ich tam v čase pauzy navštívili manželky. Stalo sa to vlastne prvý raz, že za astronautmi mohli na väčšiu vzdialenosť letieť manželky.

Nová vymoženosť narážala na ťažkosti v technickom prevedení. Úlohu zverili veliteľovi Deimosu, galantnému Francúzovi, ktorý vlastne presadil návrh v astronautickej komisii. Poradil si aj s jeho realizovaním. Uvoľnil na to malú automatickú raketu. Mohla vyniesť na Ubušu jednu osobu. A zase ju vrátiť na Mars.

Let netrvá príliš dlho a za pobytu Medey na Libuši sa môžu vystriedať všetky manželky. Let prvej bude najhorší, poloha asteroidu sa postupne zlepši, tretia a štvrtá žena bude mať najkratšiu cestu.

Dá sa predpokladať, že na najhorší let sa prihlási tá najvernejšia. Teda sotva nejaká monďenna kráska alebo rozmazaný jedináčik. Také prídu neskôr.

A možno, že niektorá ani nebude mať odvahu alebo záujem. Kto vie?

Dvanásteho mája mala priletieť prvá; posádka ešte nevedela, ktorá to bude. Bolo dosť času. Medea opatrne pristávala v oblasti Libuše. Je to celkom malý asteroid. Vlastne iba orientačný bod vo vesmírom priestore. Mali sa ho držať, inak nič neznamenal.

A predsa spôsobil takú katastrofu.

Nik si to nevedel vysvetliť. Nevyskúšaný prototyp sa zrazil s planetoidom. Bleskovo zapchali trhlínu, opravili plášť, prekontrolovali prístroje a zásoby.

Bilancia bola veľmi smutná: pohonných hmôt máme presne na dolet na Mars. Kyslík pre siedmich ľudí. Treba ním šetriť, veľmi šetriť!

Nik nám nemôže pomôcť. Kým by normálne pomalé rakety k nám doleteli, bolo by dávno po nás. Iba fotónový blesk nás môže ešte zachrániť. Záchrana je teda možná.

Áno, ale automatická raketa s tekutým palivom medzitým prileť z Marsu. Privezie jednu z manželiek. Nemožno signalizovať, aby ju odvolali, diaľkové antény sú rozbité. Ktorá to bude?

Deimos, menší mesiac Marsu, má minimálnu príťažlivosť. Jeho kozmodróm nás môže prijať bez škody. Sú tam veľké zásoby kyslíka. Musíme ta dôjsť. Cestou sa stretne s automatickou raketou. V nej prídu prvá z manželiek. Ktorá to len bude?

Vališová ráno vstala, učesala si dlhé vlasy. Deti ešte spali. Menší Vladko sa prehadzoval, Evička pokojne oddychovala. Matka ich nechcela budiť.

Ale dcérka sa zobudila, keď už bola mama pri dverách. Pobozkala ju na čelo.

- Dávaj pozor na Vladka. Ja sa onedlho vrátim. Automat vám uvarí raňajky, potom sa hrajte, prídu po vás z družiny a pôjdete na výlet, do tábora.

- To bude výborné! - zvolala Eva a rýchlo stíchla. Zabudla, že braček ešte spí. Nepokojne sa obrátil.

- Vidiš, aká si nepozorná, - napomenula ju mama, - musíš dávať lepší pozor. Teraz sa ty budeš o neho starať. Aspoň tých pár dní, kým tu s vami nebudem.

- Bude to dlho, mami?

- Aj oteckovi je dlho, vidiš, on je vždy sám. Ale raz sa nám vráti, potom už budeme stále spolu.

Museli sa rozlúčiť, dolu čakal Sergej. Bol to technik, ktorý mal na starosti automatickú raketu. Bodrý, usmievavý mládenec, poklonil sa Vališovej. Mal pred ňou veľkú úctu, rád sa jej zveroval so svojimi problémami. Mal ich dosť - so svojou nastávajúcou.

Boli v skafandroch, argónová atmosféra Marsu je nedýchatelná. Ale v krytom vozidle si odistili hlavice. Sergej sa obrátil od volantu.

- Pani Vališová, raketa mi hapruje. (Mal trochu vulgárne výrazy.)

- Ráno som si aj prst pricvikol, toľko sa Kát'a vypytovala na vás.

- A čo takého?

- Ale viete, bláznivé dievča. Vraj vy ste sa chceli s mužom rozviesť. A teraz letíte prvá.

Bolo to pravda. Každý z posádky Medey mohol do určitej miery dúfať, že sa prvá prihlási Vališová. Len kapitán Vališ nie. Posledný rok sa zriekol niekoľkých riskantných ciest, strávili celé dni v konštrukčnej kancelárii a žena sa mu odcudzila. Bola podráždená, neznášala ho, dokonca si nechala dvoriť od mladých chlapcov, čo bývali v garsónkach mezanínu.

Robila im partnerku na streche, kde sa večer tancovalo, chodila s nimi na prechádzky do parku. Potom sa jedného dňa prihlásil Vališ na skúšobný let s Medeou.

Každý to pochopil, každý ľutoval inžiniera a trochu odsudzoval peknú pani Vališovú s dlhými gaštanovými vlasmi s nádychom starého bronzu. Hoci sa nepatrí miešať do takých vecí. Ale nemala to robiť, už kvôli deťom nie. Taká nežná žena, všade strhla na seba pozornosť, kde sa len zjavila: oválna, jemná tvár, dlhé mihalnice, krotký, hlboký pohľad - a srdce také falošné.

Vališová sa sama tomu bránila, ale zmocnil sa jej pocit, že celý jej život vyšiel nazmar. Tak z ničoho nič si to uvedomila, keď jej muž odriekol cestu na Saturn. Zrazu sa jej zazdalo, že je pri ňom stratená, že beh sveta ide pomimo nej, že okolo nej je plno radosti a zábavy, a pre ňu ostáva len studená askétska cela (taký sa jej videl prepychový byt, terasy, záhrada a všetko ostatné)... Bola ako šialená a hľadalo uvoľnenie. Aj ho našla.

Potom muž odišiel. Takým chladným pohľadom sa s ňou rozlúčil - len deti pritisol k sebe.

- Nuž, mladej panej bude hej, - prikyvovali susedky, - ostala voľná.

Ale od toho dňa Vališová nevyšla na terasu tancovať, nepozrela sa do očí mládencom z mezanínu, chodila so sklonenou hlavou a bila sa o to, aby mohla letieť za mužom prvá.

Sergej jej pomohol do rakety, veliteľ kozmodrómu sa s ňou podľa predpisov rozlúčil, trochu sa usmial na šarmantnú pani. Bol to kamarát jej muža.

- Pozdravujte Vlada, držím mu palce, - povedal, - želim vám príjemné stretnutie bez meteorov a kozmického prachu. Au revoir!

Veliteľ bol Francúz a neodpustil si túto malú poznámku: stretnutie bude iste sladké, po dlhom pôste. Galantne zamával. Len Sergej bol nervózny. Celkom sa zajakal, keď poučoval Vališovú cez mikrofón, ako sa má správať, že už nemôže z rakety vystúpiť, hoci bude ešte na letisku pár minút, kým sa dýzy zahrejú.

Mala dobrý výhľad na betónové terasy pod skleným hangárom kozmodrómu a počula všetko, čo sa povedalo v blízkosti mikrofónov. Zmocnila sa jej ako vždy cestovná horúčka. Naraz, už chýbali len sekundy na štart, niečo začula: taký zvláštny, tenký, a predsa známy hlas. Potom zazrela na terase postavičky.

Utekali za ňou, držali sa za ruky, mávali. Zastavili ich iba železné zábradlie pod mikrofónmi. Nad nimi obrovská, priesvitná klenba hangára.

- Mama, nechod', - volala Eva, - Vladko nechce, plače...

Ale už bolo všetko v pohybe, vzdúvadlá v kopule sa otvárali. Dve drobné postavy mávali tak zúfalo, že jej vytryskli slzy. Vedeli, kde je ich mama, veď neletela po prvý raz, ale cez ochranné sklo ju nemohli vidieť. A ona im nemohla už nič povedať.

Na šiesty deň signalizovali prístroje na fotónovej kozmickej lodi blízkosť malej rakety. Na krátku vzdialenosť fungovala pomocná anténa, mohli sa dohovoriť.

- Koľko máš kyslíka? - avizovali pre pilota automata.

Kybernetický gyroskop vzápätí odpovedal:

- Ako obyčajne, na dolet, až do oblasti Libuše. Tam sme chceli načerpať od vás zásoby na spätný let.

- My nemáme žiadnu rezervu, - hlásili astronauti, - stroje sa nám poškodili. Vypracuj nejaké iné riešenie!

Kybernetický počítač dlho mlčal, napokon vyhodil svoje riešenie:

- Vrátiť sa s ňou nemôžem, lebo som v druhej tretine cesty. Letím pomalšie ako vy. Preberte ju s tou zásobou kyslíka, čo ešte mám v rezerve. Už som ju zobudil.

To nemal urobiť, ale bol to len stroj, ktorý vykonával služby v prospech ľudí. Mal príkaz odovzdávať svoje informácie, svoje vedomosti. V tomto prípade by bolo lepšie, keby stroj vedel viac ako človek, ktorého opatroval.

Rakety sa priblížili, žena už bola hore. Stroj ju informoval, že Medeu stretli skôr a že pristávajú.

Pristáli a kozmický koráb Medea prevzal cestujúcu.

Pri vzdúvadle stál inžinier Vališ, objal a pobožkal svoju ženu.

- Anne, ty si prišla?

- Ja ... - pozrela sa s pochopením na ostatných, - o štrnásť dní štartuje druhá raketa. Tak sa budeme striedať.

- Vtedy už budeme doma, - povedal ktorýsi z posádky. Možno fúzatý inžinier Popov alebo dlhý Johanson.

Od prvej chvíle vedeli - elektronický mozog to bleskovo vyrátal - že všetci nemôžu doletieť. Ani s pribudnutou zásobou vzduchu z malej rakety neprejdú všetci ôsmi ostávajúcu cestu.

- Pozrite, - povedal kapitán, keď v noci žena zaspala, - čím dlhšie bude ten ôsmy dýchať náš vzduch, tým menšia je nádej pre nás. Nemôžeme

čakať. Musíme sa rozhodnúť.

Prihlásil sa Popov. Mal doma štyri deti. Prihlásil sa Johanson - on bol slobodný a nikoho nemal na svete.

- Ja, - povedal kapitán, - ja by som mal byť prvý. Ale viete všetci, že Medea nedoletí, ak nebude mať kompletnú posádku. Potrebuje nás všetkých siedmich, keby len jeden-jediný zlyhal či už v obsluhu reaktora, dýz, navigácie alebo iných prístrojov, nedoletíme. Zomrieme všetci.

Aby sme mohli žiť my siedmi, musí umrieť ona. Dve deti stratia matku, moje deti budú siroty. Ale aj vás čakajú rodiny, ja som kapitán, mňa sa budú

pýtať, či som im vrátil otcov.

Potom sklonil hlavu a rozochveným hlasom dodal:

- Len to odo mňa nežiadajte, aby som ja siahol na jej život. Vylosujte, kto z vás. Ja nie, ja nemôžem.

A z očí tvrdého chlapa sa liali slzy.

Lós padol na Johansona, vzal plameňomet a odišiel do kabíny. Nohy sa mu podlamovali a bol bledý ako krieda.

Dlho bolo ticho, potom začuli krik a bolestný plač. Johanson vybehol, nestihol ani riadne vypnúť plameňomet. Malé plamienky mu osvetľovali do fialova meravú, kriedovú tvár.

- Ja nemôžem, nemám silu, iba vlasy som jej spálil... poďte niekto ... nech sa netrápi...

Konečne zhasol plameň a vtedy videli, že má šedivé vlasy a ostarel za tú chvíľu o desať rokov.

Kapitán hľadel šialene pred seba, ostatní, zhrození výjavom, nevládali sa hnúť. Z kabíny bolo počuť nárek.

Vtedy vstal fúzatý Popov, vošiel dnu a vyniesol biele telo v náručí. Videl ju zohavenú, videl, ako sa trápi a že ju už nemožno zachrániť.

Teraz boli všetci ochotní umrieť namiesto nej. Nemalo to už zmyslu. Ozvali sa výstražné signály, lebo už boli dosť dlho preč od svojich prístrojov.

Popov šiel s bielou postavou v náručí k svojmu miestu, k fotónovým dýzám rakety.

Nežne ju položil na podušky prúdiaceho svetla: kolembala sa tam v bezváhovom stave a premenila sa z bieleho mramoru v trblietavý lúč nezvyčajnej nádhery.

Za raketou zahoreli vľajúce zlaté závoje. Ako kedysi jej vlasy, krásne a hebké ako najjemnejší hodváb.

Žena sa premenila na svetlo, na zázračný prúd, ktorý prebúdzal svet k životu. Na hladkajúci, teplý lúč. Vo svetle svietili jej oči, vo svetle hladkali jej prsty, svetlo prerážalo tmú mŕtvych priestorov, hádzalo štedro bozky.

Svetlo bez plameňov, prúdov lávy a ohňa, bez skazy: len tichý a mäkký prúd, láskavá nekonečná rieka.

* * *

Na Deimose pristála fotónová Medea bez porúch. Vystúpili muži a rodiny ich už tam čakali. Rádiolokátory zavčas oznamovali, že kozmický koráb prichádza z priestoru. Slávnosť bola pod obrovskou klenbou hangárov.

Aj kapitánove deti sa privítali s otcom. A kým sa ostatní objímali a kapitán musel podať hlásanie veliteľovi kozmodrómu, deti vošli do rakety.

Mysleli si, že mama ich tam čaká, že sa zo žartu schovala niekde v priestoroch kozmickej lode.

- Mamička, mama! - zvolala Eva.

Ale vnútri bolo ticho, celkom ticho. Nebol tu nikto, naozaj nikto - a predsa akoby niekto odpovedal.

- Mamička, mama, - volal detský hlások. Prievar otvoril náhodou dvere, vošlo svetlo, selénové oči prístrojov sa zachveli.

Akoby niekto prichádzal k detským postavičkám. Prichádzalo svetlo a raketa zastenala. Bola to fotónová raketa, ktorá signalizovala každý príchod svetla.

- Deti moje, - šuchotal hlas, ale bol to len prúd svetla z dverí. Dvere nemali byť otvorené, dráždilo to citlivé prístroje a kybernetické počítače si začali šuškať ako vánok v korunách stromov na ďalekej Zemi.

Zem bola v skutočnosti nesmierne ďaleko, a tu, na Deimose, nebolo nič pozemské, prívetivé a láskavé. Ani stromy, ani kvety, ani vánok. Len stroje, skaly a kopula hangárov.

- Deti moje, deti moje, - lúčila sa matka so svojimi malými, hladkala im tváre.

Bol to len prelud, prístroje šepotali a svetlo hladkalo jemným dotykom detskej tváričky.

- Mon cher arni, - povedal práve v tej chvíli veliteľ kozmodrómu svojmu kapitánovi, - bola to šarmantná žena a milovala vás.

Francúz povedal ešte pár slov v rodnej reči, nebolo ich takmer počuť, možno citoval básnika alebo spomínal na svoj rodný kraj, kde je veľa slnka a krásy.

Obaja sa mimovoľne pozreli no kotúč slnka; z Marsu je celkom malý a nevýrazný, ale zlatú krásu Slnčnej koruny nemohla zotrieť ani diaľka, ani

pieskové mraky.

- Neumrela, - šepkal si robustný, fúzatý Popov, obklopený zlatým, štebotavým drobizgom, - iba odišla do svetla ...

- Keby ste boli tichšie, - napomenul svojich kriklúňov, - iste by ste ju aj počuli.

Nik nerozumel, o čom hovorí. Zástupy volali na slávu a tlačili sa dopredu, aby videli posádku, ktorá sa hrdinsky vrátila.

ZRADCA

Do zajatia padli v deň príchodu.

Boli len dvaja: pilot O'Brien a radista Robert Mac Laren. Vliekli ich po skalnatej pláni, prítlačivosť na planéte bola znateľne väčšia ako na Zemi. Chvíľu sa potkávali, potom ich už ťahali ako vrece zemiakov.

- Vydržíš, Robin? - spýtal sa O'Brien so zakrvavenou tvárou.

Radista niečo zastenal a bolo vidieť, že je so silami už na konci.

Na šťastie boli už v cieli. Na planéte bola horúčava a dusná atmosféra zaľahla na pľúca.

Kvart'ania ich zavreli do kobky, ale neboli tu ani pol hodiny, ako zistil O'Brien na svojich hodinkách, keď Mac Larena odviekli nevedno kam.

Pilot od vyčerpania zanedlho zaspal. Alebo omdlel. Bol na smrť vyčerpaný.

Ale mladý organizmus zvíťazil. O niekoľko hodín sa pilot O'Brien

zobudil. Pokúšal sa utrieť z tváre krv, ale bola už zaschnutá. Ruky ho nesmierne boleli, aj plecia, ktoré si odrel.

Skafoander mal roztrhaný, ale na planéte bol dýchatelný vzduch. Tak ostali nažive.

Toto zistenie O'Briena trochu povzbudilo. Dá sa tu nejaký žiť, je tu predsa nejaká iskrička nádeje.

S Kvart'anmi sa možno dohodneme. Planéta umožňuje život, len obyvatelia sú nepriateľskí. To je určite menšie zlo.

O'Brien sa až teraz lepšie rozliadol. Najprv sa oprel o ruku, ale zasyčal od bolesti a zvalil sa naspäť. Druhý raz bol už opatrnejší. Pomaly sa

zdvihol. Dĺžka v kobke bola kamenná.

A nebola to ani taká príšerná kobka, ako sa mu videla v prvej chvíli.

Strach ma premohol, pomyslel si, tá prekliata prítlačivosť človeka ničí. Mám telo ako cent.

Nebolo to zase také zlé, že by sa nemohol pohybovať. Iste prví cestovatelia v africkej džungli alebo bádatelia v Antarktíde, brodiac sa vysokým snehom oproti búrke, nemali oveľa lepšie podmienky. Ba naopak, rozhodne horšie.

On má predsa strechu nad hlavou. Chránia ho pevné múry a na planéte je pokoj, teplo, až trochu priveľmi. Ale zase od priamych lúčov ho delí hrubá

stena. A tá dobre izoluje.

Okno viedlo do tienistej záhrady, bolo zamrežované. Neboli to obyčajné mreže, ale silné a hrubé tyče.

Miestnosť bola dosť veľká, vo výklenku stálo umývadlo, takmer podobné pozemskému.

O'Brien siahol do vrecák poškodeného skafoandra. Vytiahol holiace potreby, uterák, mydlo, balíčky čokolády a cigariet.

Britvu si naostril na remeni, tá vydrží donekonečna. Strojček nikdy nepoužíval ani na rakete ani na Zemi. Mydlo asi dva mesiace. Čokoláda na päť dní, ale snáď im nejaké jedlo dajú. Ešte má aj vitamínové tabletky.

Najhoršie bude s vodou, lebo tá, čo je v krčahu pod umývadlom, sa nedá piť. Už teraz je smädný a viac ako tri pozemské dni nevydrží.

Ktovie, ako sa na Kvarte meria čas. Keď príliš pomaly a prídu za ním neskoro, tak je stratený.

Vysielačka ostala v rakete, spojenie so svetom nemá. Chudák Mac Laren si potrpí na cigarety. Iste nemá u seba viac ako štyri balíčky.

Na dlhej stene bolo dvojé úzkych dverí. O'Brien ich otvoril. Bola tam spáľňa a vedľa záchod.

Dolná časť miestnosti bolo oddelená mrežami, za nimi bolo predizba s veľkými pancierovými dverami.

Tam sa teraz ozval šramot. Dvere sa otvorili a zjavila sa biela postava. Útlejšia ako Kvart'ania, ktorí ich sem zavliekli.

- Žena, - pomyslel si pilot a vstal.

Kvart'anka bola štíhlučká, s pravidelnou tvárou ako porcelánová bábika. Len oči mala väčšie, než mávajú dievčatá na Zemi. Svietili zelenavo. Ale

nie prenikavo, ako svietila v noci oči pardála.

Boli to celkom krotké a čisté oči.

Sklonila sa a z chrbta sa jej spustili vlasy dopredu ako zlatý závoj. Na striebornej táci niesla akési ovocie. Veľké ako obrovský pomaranč. Chvíľu bezradne pozerala, lebo pod mrežami bolo málo miesta a misa sa nijako nezmestila ani pomedzi mreže.

Narovnala sa a pery sa jej zavlnili. Usmiala sa. Vzala jeden okrúhly plod a zakotúľala ho pomedzi mreže zajatcovi.

O'Brien ho zdvihol a poďakoval. Takto putovalo k nemu všetko ovocie z misy a Kvart'anka potom zmizla.

Plody boli šťavnaté a chutné. Nahrádzali zároveň potravu i vodu. Tekutina na umývanie bola podobná vode, a ako pilot neskôr zistil, v kúte bol vodovod. Ale táto voda slúžila len na umývanie.

O'Brien presne naťahoval hodinky a rátať dni. Zaznamenával ich na stene silnou tužkou, ktorú mal s notesom u seba vo vrecku. Prešlo niekoľko

dní, ale okrem Kvart'aní nevidel ešte živého tvora.

Nudil sa a vymýšľali si hry, aby sa mohol niečím zamestnať. Ale bolo mu smutno, nemal s kým slova prehovoriť a dostával sa do duševnej depresie.

Jedného dňa, keď sa zjavila Kvart'anka, prišlo mu niečo na um.

Posledný pomaranč zakotúľal naspäť. Žena si to najprv vysvetľovala ako, že sa asi odrazil od steny. No druhý raz si už

všimla, že to urobil zajatec.

Zdvihla plod, pozorne ho prezrela, ale bol naozaj pekný. Ešte raz ho hodila cez mreže.

Chvíľku sa tak hrali ako v kolkárni. Potom žena zdvihla plod zo zeme a zanesla ho priamo k mrežiam. Ponúkla ho cez mreže.

O'Brien jej chytili ruku, bola horúca. Biele prsty povolili, ale pilot cítil, že sa pod jej dotykom skrýva oceľová sila, ktorá jej dovoľuje na planéte s veľkou príťažlivosťou vznášať sa grációzne, bez náznaku námahy.

Mávla voľnou rukou, mreže vyleteli dohora a dvaja Kvarťania doniesli aparáturu vysielacky.

O'Brien vytrhol list z notesa a nakreslil seba v rakete. Odtiaľ je ochotný vyselať.

Žena sa usmiala, akoby na to bola čakala. Potriasla hlavou a odchádzala.

Mreže zase padli.

Na druhý deň privliekli zakrvaveného Mac Larena. Bol spútaný.

- O'Brien, - kľakal madiista na kolená, - uikáž im, dko sa narába s lúčometom. Inak inrra zabijú. Vieš, že to nie je môj odbor, ja sa v tam nevyznám.

- Mac Laren, - povedal O'Brien, - vieš, že lúčomet je naša záchrana. Ale nielen naša. Celého ľudstva. Deti sa hrajú v parkoch a čakajú na náš

návrat.

- Nikdy sa nevrátim, - stenal Mac Laren.

- To je možné, - súhlasil pilot, - podaj mi posledný raz ruku, Mac Laren.

Podali si ruky a pilot si všimol, že radista má čisté a pestované ruky a pod krvou ma tvári nie sú žiadne rany.

- Ukáž im, ako sa vysiel, - povedal pilot, - možno sa zachrániš. Za lúčomet nie si zodpovedný. A o mňa nemaj strach.

- Nie, nie, - bedákal radista, - to im nestačí. Tým sa nevykúpime. Si zodpovedný za život nás oboch.

- Ešte si to rozmyslím, - odvetil pilot, - musím o tom rozmýšľať.

Mac Larena stráž vyviedla a O'Brien ostal zase sám v cele.

* * *

- Ešte sa to nepodarilo, - povedal radista tlmočníkovi, - ale sme na dobrej ceste.

Elektronický mozog pomáhal tlmočníkovi prekladať. Radista mu nadiktoval dosť veľkú zásobu slov. Mohli už smelo hovoriť o celkom abstraktných veciach. Kombinačná kapacita elektioinických mozgov bola takmer neprekonateľná. Radista sedel na mäkkej pohovke, obklopený pochúťkami najbohatšieho výberu. Mal špeciálne strunové vzpruhy, aby ho veľká príťažlivosť príliš neunavovala. Z tváre mu už zotreli stopy umelej krvi. Naproti nemu na vyvýšenom mieste sedel veliteľ Kvarťanov.

- Ako ste vlastne prišli na tajomstvo lúčometu? - spýtal sa vládca.

- Možno je to náhoda, ja neviem. Zohrievali sme ním studené priestory horných planét. Preto aj vznikol.

- U nás je na všetkých planétach teplo, - zamiešal sa tlmočník.

- Práve preto ste to asi neskúmali, - mienil Mac Laren, - u nás to vzniklo z mierovej potreby. V núdzi sa dá, pravda, použiť oko zbraň. Ako príšerná zbraň. Napríklad ... Vládca ho nenechal dohovoriť, skočil mu do reči.

- Je nádej, že môžeme pilota donútiť, aby vyrazil tajomstvo? Sú ľudia väčšinou takí ako ty?

- Myslím, že áno, - prikyvoval horľivo MacLaren, - ľudia sú väčšinou ako ja.

- Máme ho lákať pohodlím, alebo trápiť nepohodlím?

- Myslím, skúšať jedno aj druhé. To bude najlepšie. Ľudia sú dosť nestáli. Najmä keď sú sami.

- Mám to rozumieť tak, že päť ľudí jednotlivo je menej ako päť pohromade?

- Presne tak. Preto je teraz pilot veľmi slabý.

- Dobré, ale či určite vieš, že je O'Brian sám?

- To je vo vašej moci, - prekvapili sa MacLaren a nalia si sladkej šťavy, - uzavrite ho, izolujte, dajte planú stravu. Nech si zúfa.

- My predsa máme také podozrenie, že nie je sám. Aj keď ho zavrieme. Oddelili sme ho od sveta, ale nebol taký, ako ty hovoríš. Naša slúžka povedala, že bol veselší, keď bol sám. No keď sa ona zjavila, zračili sa u neho znaky duševnej depresie. Odporúča, aby tam mohla byť stále.

- Vaša slúžka klame, - pripálil si MacLaren cigaretu, ktorú mu vyhotovili podľa poslednej vzorky, čo mal vo vrecku, a bola výborná, - vari len lepšie poznám ľudí ako ona.

- Máš pravdu, - prikývol vládca, - ale možnože ona neklame vedome.

- Klame, - vyfúkol dym radista, - ženy ta nevpúšťajte. Dajte mu čas na rozmyslenie. A pohrozte, že inak ho zabijete. To je účinné.

- Máš ešte nejakú myšlienku?

- Zatiaľ nemám, - povedal spokojne Mac Laren. Vládca vstal.

- Tak ti teda zatiaľ vezmeme ten biely prášok, od ktorého mávaš také sladké a blažené sny.

- Nie, nie, - vyskočil iradista, - viem ešte niečo ... Zavolám na Zem, že O'Brien vyrazil tajomstvo lúčometu. Aby si ľudia mysleli, že sú stratení, aby stratili odvahu. Potom budete mať s nimi ľahšiu prácu.

- To je všetko?

- Nie, ešte by som navrhoval, .aiby ste aj O'Brienovi dali prášok do jedla.

- Nechce, - mávol vládca rukou, - je len neporušené ovocie.

- Nastriekajte doň omamný jed tenkou ihlou. Máte dokonalú techniku.

- To je pravda, - prikývol vládca, - to spravíme. Urobíme všetko, ako si povedal. Zaslúžiš si pohodlie. Ešte jednu otázku: Čo považuješ za rozhodujúce pre človeka?

- Život - odvetil bez rozmýšľania Mac Laren. - Možno váš omamný prášok ho nezlomí. Ale človek, keď je sám, je zbabelý. Zoči-voči smrti sa ukáže, čo je v ňom.

* * *

Urobili naskutku všetky opatrenia. Oznámili O'Brienovi, že ho do zajtrajšieho večera zabijú. Zároveň mu podali ovocie nainfikované omamným jedom. Ale O'Brien potravu už neprijímal.

Oznámili to radistovi.

- Bojí sa o život, - skrížil si nohy v hodvábných papučiach MacLaren, - je zúfalý. Už je to tu, čo som povedal. Pred smrťou bude kapitulovať. Osamotený človek je zbabelý.

Blížil sa posledný večer.

O'Brien, odsúdený na smrť, sa posledný raz oholil. Starostlivejšie ako inokedy. Potom si sadol za stôl a napísal: Moji milí. Koniec sa blíži, nikdy sa už neuvidíme. Muselo to tak byť, rozlúčme sa. Žite šťastne a odpustite mi, že som musel tak skoro odísť. Malý si ma už nebude pamätať. Vychovávajte ho tak, ako sme žili my. Nebuďte nikdy smutní, konal som len svoju povinnosť a môj život nebol márný. Ľudia Vám pomôžu. Ada, Ty si voľná, zariad' si život, ako chceš. Vieš, že som bol vtedy šťastný, keď som Ťa videl veselú a spokojnú, a trápi ma len to, že budeš za mnou plakať, že slzy zakalia Tvoj čistý pohľad. Neplač, vieš, že som mal život rád a vyháňal som z nášho domu smútok. Nech je tak aj potom, keď už budem s Vami iba v spomienkach.

Zložil list do vrečka. Nemohol ho predsa nikam poslať. Vtedy už celý deň nejedol, len kúšтик čokolády. Potravu od svojich vrahov neprijal. Nebude sa ponížovať.

Umyl sa kúskom mydla, o keď sa už minulo, tak ešte studenou čistou vodou.

Chvíľku sa pohrával s britvou. Hodil ju na zem a šliapol na ňu. Jeho telo na cudzej planéte bolo oveľa ťažšie a britva sa hneď zlomila, rozpadla sa na kúsky.

Pozorovali ho a oznamovali radistovi, čo zajatec robí.

- O chvíľu padne na kolená, - usmial sa Mac Laren, - bude sa pred vami plaziť. Uvidíte, aký bude úbohý.

O'Brien mal už iba jedinu hodinu. Sadol si na priču a cítil v tej chvíli, že je stratený.

Keby bol vedel, že ho pozorujú, tak by bol stál odhodlane pri mrežiach. Ale nevedel o tom. Preto len sedel a zakryl si tvár, lebo horúce slzy mu tiekli dolu lícami.

Zakryl si tvár a vtedy začul hlas svojej ženy a svojich detí. Vedel, že sú nabraté na pás o sám si ich doniesol, aby nikdy nezabudol na tie milé hlasy. Teraz mu ich prehrávali.

Žena prosila, aby dával na seba pozor. Dcéra ho tenkým hláskom ubezpečovala, že ho budú čakať. Aj s malým bratom, ktorý ešte nevie hovoriť. Že sú hrdí na otca. Že ho čakajú.

Potom začul svoj vlastný hlas. Bol to synteticky vytvorený hlas na páse, ale bol na nepoznanie podobný. Oznamoval Zemi, že všetko vyzradil, že

nenávidí svoju ženu, deti a všetkých zahubí. Aby ho už nikdy nečakali! Toto bolo zo všetkého najhoršie.

Je to konečne jeho hlas a na Zemi možno uveria, že zradil. Už ho nikdo nečaká. Už niet návratu. Plecia sa mu mykali bolestným nárekom.

Keď prišli po neho, potočilo ho. Keď ho vyviedli von, padol na kolená.

- Už je to tu, - usmial sa MacLaren pod pestrým tienidlom na tribúne.

O'Briena zdvihla slúžka, ktorá mu nosila ovocie. Cítil jej oceľové prsty. Nemohol spadnúť.

Pozrel sa do jej veľkých očí, nebolo v nich ani omrvinky ľutosti. Potom ho viedli k rakete. Za raketou stála šibenica.

- Môžeš si vybrať, tu sú dve cesty, - povedal tlmočník, - jedna k rakete, druhá no smrť.

- A čo mám robiť v rakete?

- Vysvetliť, ako sa narába s lúčometom.

- Nie.

- Zem už vie, že si zradil, - povedal tlmočník, - už ti to môže byť celkom jedno. Ak im neprezradiš, o chvíľu bude z teba rozkladajúca sa hmota.

- Nie, - povedal O'Brien, - neprezradím. Som ochranca tajomstva. Teraz ešte slabý, ale o chvíľu budem mŕtvy a pevný.

Ja a raketa tu reprezentujeme Zem, ktorá vám chce podať ruku. Môžete ma zabiť, ale bude to Vaša voľba.

-Čo hovorí? - spýtal sa vládca.

Tlmočník imu všetko vysvetlil.

Bolo dlho ticho, akoby zástupy zatajili dych. Na O'Briena sa dívalo množstvo obrovských očí. Zelené a žlté skúmavé oči. Pilot vydržal tieto strnulé pohľady, nemusel skloniť hlavu.

Meravá, akoby vápnom natretá tvár vládca prežrádzala akýsi neopísateľný údiv.

Ak ten tvor z inej planéty naozaj nie je zbabelý, tak má vlastne pravdu. Mŕtvy predsa nič neprezradí a.

- Klamal si, - zasyčal k človekovi, ktorý sedel pod pestrým tienidlom, - človek vlastne nie je zbabelý.

- Je, je, - kričal Mac Laren, - stiahnite z neho kožu! Postupne ho varte v horúcom oleji, trhajte nechty, páľte na vatre, vypichnite oči! Vyhrážajte sa mu stále väčšou bolesťou a uvidíte, že všetko vyzradí.

Tento je zbabelý, pomyslel si vládca, ale nepozná tajomstvo.

Vládca vstal, už bol rozhodnutý. Zdvihol ruku a ukázal na pilota.

- Má pravdu, - povedal, ak za živa nič nevyzradil, po smrti nemá jeho telo pre nás nijakú cenu. Naše zásady nedovolia, aby sme robili zbytočné a márne veci. Keďže nie je zbabelý, nemá význam, aby sme sa namáhali s jeho týraním a mučením. Jeho smrť nie je pre nás osožná. Môže ísť...

dovoľte mu nasadnúť do rakety. Je voľný.

Sadol si a pozrel na človeka pod pestrým tienidlom.

- Aj tak umrie cestou na avitaminózu, - povedal posmešne Mac Laren, - skôr, ako sa ponorí do spánku, mal by požiť bohaté zdroje výživy.

Takto nevydrží. Ľudské telo je chatrná nádoba. Nevšimol si, že pred raketou stojí slúžka s plným košom bohatých plodov. O'Brien sa k nej zohol zo schodov rakety. Ako preberal kôš, videl, že jej veľké zelené oči sú plné slz. Premohol pohnutie a zasadol k lúčometu. Prižmúril oči a presne namieril na jediný bod pod pestré tienidlo no tribúne. Z človeka, ktorý tom sedel, ostal len popol.

Potom pilot O'Brian naštartoval dýzy.

* * *

Kobka ostala opustená, iba slúžka, ktorá nosievala pilotovi jedlo, chodievala deň čo deň k jej zamrežovanému obloku. Dozvedel sa o tom vládca a zašiel na to miesto. Čakal, kým žena príde.

- Prečo sem chodievaš?

- Neviem.

- Mám ti to zakázať? Bude to azda lepšie.

- Nezakazuj mi to.

- Vieš, že ja sám často... neviem na nich zabudnúť.

- Verím. Poznám, aký je to pocit.

- Spomínam si na ich reč.

- A ja na jeho pohľad.

- Nedá mi pokoj ten rozdiel medzi nimi.

- Rozdiel?

- Áno, veď boli dvaja. A vôbec sa nepodobali.

- Neboli asi z jednej planéty.

Prichádzala noc. Na ich nebi jagala sa ďaleká hviezda Zem.

TAJOMSTVO GANYMEDA

Posledné roky služby - astronauti išli veľmi skoro na odpočinok - mal kapitán Vraniak stráviť na štvrtom mesiaci Jupitera.

Štvrtý mesiac Jupitera je Kallisto o priemere 5050 kilometrov. O Jupiterovi každý vie, že je to najväčšia planéta s obrovskou príťažlivosťou. Má deväť obežníc-mesiakov, z nich najväčšie, okrem už spomenutého Kallista, sú to, Európa a Ganymed.

Služba na tomto mieste bola nudná. Ba vládlo tu čosi ešte horšie ako nuda. Presne to, čoho sa každý obával - letargia. Na geofyzikálnom stredisku slaboch-pijan terorizoval svojho podriadeného, ktorý sa nevedel brániť. Odviedol mu aj ženu.

Vraniak sa do toho nechcel miešať. Roboti víťali povrch mesiaca, bolo tam niekoľko učencov, ktorí žili len pre vedu.

Čudáci. Robili experimenty s robotmi.

Nejaký starší lekársky manželský pár usporiadal občas stretnutia, nevydarené a nudné.

Takto si ja ničím posledné služobné roky, pomyslel si Vraniak, hnijem tu, nič nerobím, potom ma pošlú na Zem a budem kŕmiť holuby.

Stroje fungovali dobre a zdanlivo bolo všetko v poriadku. Na Zem prichádzali pravidelné hlásenia, na stredisku nebol nijaký technický problém.

- čo vlastne chceš? - vyčítali kapitánovi, - prečo nie si spokojný? Nemusíš predsa riešiť všetky starosti sveta.

Nespokojenec, kverulant, hovorili o ňom. Nemal priateľov.

Chýbalo mu už len niekoľko týždňov služby, keď pravidelná hliadka z Ganymeda hlásila, že pod zamrznutým povrchom zbadala zmenu. Niečo sa tam hýbe.

Nebola to nijaká veľká senzácia. Mohli to byť obvyklé tektonické sily. Ale holo to predsa mimoriadne a určitým spôsobom nebezpečné.

Vraniak si prekontroloval raketu, ani sa nerozlúčil. Nechal len služobný odkaz a letel na Ganymeda.

Hliadkujúci automat bol už ďaleko na protiľahlej strane najväčšej planéty slnečnej sústavy. Niekde dole sa purpurovo leskol obdivuhodný lietajúci

ostrov nad Jupiterom. Pred ním plávala v leptajúcej hrnci "Veľká južná porucha".

Vraniak tu bol sám, úplne sám. Držal raketu nad Ganymedom a postupne hľadal miesto označené automatom. Ale táto časť mesiaca sa práve obracala na nočnú stranu. Musel počkať niekoľko hodín. Spánok mu neprichádzal na oči.

Prebdel noc a hlavou mu lietali desivé myšlienky. Vynoril sa

mu najstrašnejší zážitok života. Bol ešte mladý, hliadkoval nad prekliatou uránovou oblasťou. Poslali ho hľadať strateného meteorológa.

Našiel ho za súmraku. Na mesiaci Umbriel. Mal odtrhnutú krvavú hlavu, vylúpnutú zo skafandra. Na pár krokov stál stan, čo si napochytre postavil. Neďaleko ležala stroskotaná jednomiestna raketa.

Vraniak chcel vyšetriť príčiny, strávil noc v stane. Neustále ním trhal vietor, v riedkej atmosfére Umbriela zúrila búrka. Potom náhle prestala.

Umbriel stíchol v mraze ako cintorín. Zrazu sa mu zazdalo, že za stanom sa niečo hýbe. Nieкто tam chodil.

Kapitán vyšiel pred stan s lúčometom, zamieril reflektor. Na pár metrov ležalo okyptené telo. Pri nohách sa mu kotúľala krvavá hlava, akoby ožila. Niečo alebo nieкто ju šmaril smerom k stanu.

Z mikrofónu sa ozval chichot. Citlivé antény na chvíľu zachytili niečo, podobné zvukovým vhm.

Nikdy sa to nevysvetlilo. Všetko sa tam sitrácalo v tme a dlho prichádzalo ráno. Na Kaliste túto príhodu nikomu nerozprával. Nemalo to zmyslu. Tých ľudí zaujímala len jedna otázka kedy pôjdu domov. Azda pred svitaním predsa zaspal. Keď otvoril oči, už slabo pod ním fosforeskoval povrch Ganymeda.

Označené miesto našiel bez námahy. Pohyb bolo badať celkom jasne. Priletel bližšie. Neveril vlastným očiam. Niečo sa tam zjavovalo ako živočích. Ako obrovský polyp, kĺzajúci slizkými dhápadlami po studenom povrchu. Možno vodíkové vrtné veže, kliesniace cestu do útrov Jupitera, zobudili na blízkom mesiaci túto spiacu príšeru. Odkiaľ prišla? Tu sa nemohla zrodiť. Na Ganymede neboli na to podmienky. Možno sa chystala letieť na Zem, ale tu stroskotala.

Možno o Zemi nikdy nevedela, ale vydala sa na cestu, a práve prítlačivosť najväčšej planéty sa jej stala osudná. Aby nepadla do prepadliska Jupiterových vírov, zachytila sa o Ganymeda a zamrzla.

Možno existuje vo vesmíre. Ďaleko od hviezd, možno v prostredí atómových mračien ... ťažko uhádnuť.

Možno obluda ani nie je nebezpečná.

Či vôbec máme právo predpokladať, že všetko, čo nie je na spôsob človeka, je ohavné a desivé, netvor, zlo? Čo keby človek prišiel do nešťastia v ďalekom kúte sveta, no nik by mu nepomohol, lebo by sa zdal cudzí, hrozný a nezvyčajný, s nosom medzi očami, s okrúhlymi ušnicami, viečkami na očiach a holou kožou bez srsti.

Vraniak sa pustil do zaujímavého experimentu. Času má dosť, na mesiaci Kalisto ho aj tak nepotrebovali. Tu široko-ďaleko nebolo ľudskej základne. Ganymed bol opustený ako vôbec oblasť Jupitera. Úžasná prítlačivosť najväčšej planéty odpudzovala, vyľudňovala tento kút slnečnej sústavy.

Kapitán sa teda pustil do boja sám. Do neobyčajného boja. Videl, že obluda potrebuje teplo. Lebo dosah atómových mrakov z Jupitera slabol

a Ganymed opäť zamrzal.

Kapitán Vraniak sa teda rozhodol, že oblude pomôže. Jemne zamieril lúčomet a díval sa, ako sa vynárajú zelenkavé chápadla z rozplývajúcich sa vrstiev zamrznutých plynov.

Rozohrievanie muselo byť postupné. Muselo to byť láskavé hladkanie, spojené so životodárnymi injekciami ultrafialových lúčov.

Aby mohol Vraniak účinnnejšie pomôcť, musel sa spustiť ešte nižšie a prekontrolovať "diagnózu".

Opatrne manévroval, aby nepadol na mesiac, ktorý má riedku atmosféru a pôsobí ako brzda na parametre rakety.

Obluda ho ustavične sledovala a zelenkavými lúčmi z ústrednej pancierovej kopuly signalizovala, no ktoré miesto má padať infračervený prúd lúčometu.

Keď sa to nestalo hneď, zlostne sa triasla. Ešte ju zďaleka nebolo vidieť celú. Bol to úžasný konglomerát živej hmoty, kde slovo "živý" malo prenesený zmysel. Nedalo sa zistiť, do akej miery je obluda stavaná príbuzne ako naša organická hmota. Situáciu sťažovalo, že v oblasti Jupitera je svet Slnka slabý a vizuálne pozorovanie nedokonalé.

V tomto šerosvite sa strácali kontúry, lúče reflektorov ťažko prerážali nesmierne diaľky. Vraniak musel byť stále v strehu. Zmocňoval sa ho zvláštny pocit. Keby to nebolo také absurdné, povedali by sme, že kapitán astronautiky Vraniak sa začal báť.

Nie ako na Umbrieli. Tam sa nebál. Iba z napätého sústredenia cítil akúsi štipľavú bolesť v spánkoch. Teraz to mal v hrdle. Konce prstov sa mu jemne chveli.

Chápadlo obludy namierilo na neho a raz, keď sa práve otáčal s raketou, vystrelila k nemu akýsi magnetický lúč. Potom znova a znova. Bol teraz pod tlakom toho magnetického poľa a nemohol sa vzniesť.

Snažil sa vysvetliť, signalizovať, že takáto nízka poloha je pre neho nepríjemná. Že raketa môže havarovať v plynnom obale.

Ale oblude záležalo na tom, aby bola zohrievaná zblízka. Cítila príjemné teplo a nehládala na záujmy svojho záchrancu. Veď sa zabijem a bude po zohrievaní, pomyslel si Vrán i ak a zúfalo sa snažil vyslobodiť. Nedalo sa.

Namierili na obludu svoj lúčomet, ale vedel, že ju nemôže premôcť.

Ako môže byť taká nevďačná, prebehlo mu hlavou, taký krátkozraký sebec. Z chamtivosti, netrpezlivosti a požadovačnosti zabije vlastnú spásu. Z túžby po panovačnosti rtaď bytosťou, ktorá jej pomáha.

Teraz už nebolo pomoci a Vraniak sa zmocnila letargia. Prestal bojovať. Z povinnosti odvysielal na Kallisto zprávu. Vedel, že je to zbytočné. Okrem veliteľa nik nevie dať do pohybu rezervnú raketu. Na Kalliste, ako na jedinej základni v oblasti Jupitera, je antiiprotónové delo. Ale aiko ho sem dostať?

Je pravda, že na mesiacoch Satuma je normálna prevádzka, desiatky výskumných staníc. Táto planéta je vdiačnejšia pre výskum, hoci je ďalej od Zeme. Aj na asteroidoch sú astronautické základne. Ale to všetko je príliš ďaleko. Jeho hodiny sú už spočítané. Jedine z Kallista by mohli doletieť ešte zavčasu.

Ale sotva sa tam rozhybe tá zhrdzavená, pozbieraná posádka, čo ledva čaká, aby ju vymenili. Koľko vypätia by bolo treba, koľko nadšenia, aby zorganizovali bleskovú výpravu, aby si skoorinovali prácu, aby prekonali sami seba.

Ostane pri mávnutí rukou. Pri prvej ťažkosti, len čo odskočí prvá hrdzavá skrutka, praskne neupotrebitelná súčiastka, vyšľú do priestoru len niekoľko

bezmocných nadávok a vrátila sa do svojich krytov.

Vraniak mal ešte zapäté všetky pozorovacie prístroje. Ako kapitán astronautiky podliehal najvyššej disciplíne: do poslednej chvíle plniť povinnosti, pozorovať a všetko hlásiť, aj v beznádejnej situácii.

Pre poučenie ostatným. To bola čestná povinnosť, to urobil každý, laj keď už očakával len smrť.

Lebo Vraniak sa už zmieril so smrťou a ako jedovatá žľč zo zhubného nádoru rozlial so v ňom defetizmus. Nie strach, kapitán nebol zbabelcom. Ale akási ľahostajnosť voči všetkému. Odkiaľ sa to v ňom vzalo? Prečo? Cítil v sebe temný, nepreniknuteľný mrak. Nemohol sa cezeň prebiť.

Naraz sa postoj obludy zmenil. Kapitán nevedel, čomu to pripísať. Začala meniť farbu, obracala sa opačným smerom. Aj prístroje na rakete signalizovali poplach. Vraniak ihneď zapol rádio lokátor, potom všetky prijímače.

- Do čerta, Vraniak, - počul veliteľov chrapľavý hlas, - hláste sa! Ideme za vami s rezervnou raketou!

Aký sladký bol ten ľudský hlas. Vŕzgavý hlas človeka, ktorého prekladali pre nedisciplinovanosť z miesta na miesto, až zakotvil nakoniec v tomto prekliatom kúte, v dusnej, gravitačnej džungli medziplanetárneho priestoru.

Ale teraz to bol zázračný hlas.

Vraniak hlásil situáciu. Musíte použiť antiprotónové delo. Bez ohľadu na moju bezpečnosť. Obluda je nesmierné nebezpečná. Nedajte sa zachytiť do magnetickej svorky.

Obluda niečo zavetrla a začala vylučovať zo seba jedovaté pary. Vyfúkla do výšky vraždiace, leptavé lúče. Prenikali cez plášť rakety. Vraniak v poslednej chvíli zapol gyroskop, aby pilot-automat prevzal riadenie.

Vstal a tackal sa k rezervnej anténe, ktorá ešte fungovala. Kabína merala len niekoľko krokov, ale teraz to bola úžasná diaľka. Musel sa oprieť. Čo vlastne chcel hlásiť? ... Áno, už vie.

Nie je to také dôležité. Týka sa to tej veci na Umbrieli. Aj to by sa dalo vyšetriť. Teraz verí, že by sa dalo. Človek všetko dokáže, keď na to už najmenej čaká.

Stále mu bolo horšie, vraždiace lúče prenikali cez plášť. Geiger-Müllerove počítače šialene bubnovali nad prístrojmi, raketa bola presiaknutá rádioaktivitou. Treba ju tiež zničiť.

Ešte toto zahlási. Musí. Aby si vzali dokonalé ochranné skafandre, zaručujúce maximálnu odolnosť.

Stačilo niekoľko signálov kódom. Na to sú skratky. Viac by už ani nevládal. Teraz už asi omdlie, ešte by si želal vidieť obludu. Ale vypínač obrazovky je ďaleko. Musel by sa zdvihnúť.

Na to už nestačil. Iba tužkou, čo mal vo vrecku, napísali na rozvodný panel: Umieram, pozdravujte Zem!

Ešte počuil, ako zaburácali elektromagnetické vlny v prístrojoch. Malá rezervná raketa sa triasla pod nárazmi, zadunelo antiprotónové delo a hmota obludy sa vyparila, zmizla.

Keď Vraniaka našli na palube polozhorenej rakety, bol už mŕtvy.

Ale úsmev mu hral okolo úst a no tvári sa zračil akýsi neopísateľný výraz nesmiernej ľudskej hrdosti.

Bola to pýcha Pozemšťana, ktorý na prahu svojej smrti prekonal vlastnú slabosť, najhoršiu zo všetkých, pôvodcu netečnosti, defetizmu a zúfania: nevieru v človeka.

KRÁTER

- Človeče, to je kariéra!

Túto vetu počul kandidát astrofyziky Belon na každom kroku. Mal byť pobočníkom Gibsona, riaditeľ a vedeckej stanice na Mesiaci.

Aj pomerne krátka služba u Gibsona zaručovala mladým vedcom neskôr prístup k rôznym vedným odborom podľa výberu. A pritom na Mesiaci to bolo pohodlnejšie ako absolvovať elévske roky niekde na asteroidoch alebo na studených horných planétach alebo na umelých družiciach Slnka.

Bude tam bývať vo veliteľovej vile, pohodlne skúmať rôzne úkazy v bezpečnom mesačnom observatóriu. To nie je namáhavý život geológa, čo sa brodí v prachu v ťažkých skafandroch, ani horolezca, ktorý sa spúšťa do temných kráterov s vedomím, že každý tretí z týchto výskumníkov sa nevráti.

Mladá žena bolo vo vytržení. Tak strašne sa bála o svojho muža. Netrpezlivo sa vzali ešte za študentských rokov, Belonová bola lekárka. Muž sa zaviazal, že bude pracovať na Zemi v astrofyzikálnom stredisku, ale elévsky rok musel každý absolvovať bez výnimky.

A teraz prišla taká dobrá zpráva.

Žena ho výstroj i lo ia neprestala pripomínať:

- Dávaj na seba pozor! A poslúchaj Gibsona, už na ceste sa mu trochu líškaj, veď letíte spolu. On to má rád, to je jeho slabosť. Irena mi to povedala, jeho neter.

Pobozkali sa, a potom znovu a znovu. Žena mala v očiach slzy.

- Tak zbohom, Jarmila.

Žena mu bozkom zavrela ústa. Bola trochu bledá.

- Ako si to zle povedal! Do videnia sa vraví, do videnia.

Neverila v žiadne znamenia, ale znepokojila sa, keď šla domov. Hneď zavolala známeho rádioastronóma. Ten sa najprv okúňal, potom predsa vyšiel s pravdou von.

- Nejaká maličkosť sa stala, hneď po štarte. Roztrhlo jeden z pomocných motorov. To nič nie je. Letia ďalej...

Netreba sa obávať!

* * *

Bolo to trochu horšie.

Vo chvíli výbuchu sa strhla na rakete panika. Pilota zabilo, bol to ešte celkom mladý chlapec. Radista s nasadením života uhasil požiar a podľahol ťažkým popáleninám.

Malá mesačná raketa nemala viac členov posádky.

Gibson stratil nervy, pobehoval medzi cestujúcimi, geológmi, staršími vedcami, skupinou mladých dievčat, ktoré šli skladať skúšky na radarovú ústredňu...

Belan musel svojho veliteľa surovo okríknúť. Strhol z iného záchranný skafander, zapchal mu ústa, keď začal volať o pomoc.

Potom ho umlčal jediným tvrdým hátom do brady.

- Ústredný reaktor vybuchne o hodinu, - oznámil cestujúcim, - niet dôvodu pre paniku. Postupne sa umiestime v pomocných raketách. Najprv dievčatá, potom muži. Tí, čo majú hodnotu inžiniera, ostanú poslední, štvrtá raketa je poškodená, potrebuje opravu a zvýšenú starostlivosť pri riadení.

- Ja nemám inžiniersku hodnotu, - zbieral sa z dlážky Gibson, - ja poletím skôr.

- Dobré, poletíte s treťou iraketou. - Práve tak mohol povedať, že s prvou, lebo medzi dievčatami ešte bolo miesto.

Teraz je už ťažko niekoho obviňovať. Dost' na tom, že Gibson nevydržal s nervami po vystrelenie tretej rakety.

Potajomky si znovu obliekol núdzový skafander a opustil raketu rezervným vzdušným vzdúvadlom.

Robievalo sa to iba v krajnom nebezpečenstve výbuchu. Takýchto strokotancov potom pozbierali záchranné družice, skúmajúce priestor medzi Zemou a Mesiacom, ale nádej na záchranu bolo malá. Gibsona našla patrolujúca družica až na druhý deň, keď mu už predtým náhodný meteor rozdrúžgal kuklu skafandra a lebku.

Možno aj tak by bol zamrzol v nekonečnom priestore alebo podľahol kozmickému žiareniu. Záchrana prišla neskoro.

* * *

Ostatní sa zachránili. Nový veliteľ na Mesiaci hneď po prilete vyznamenal Belana a ustanovil ho za svojho pobočníka.

Dostal krásnu izbu vo veliteľskej vilke.

Nik mu nič nevyčítal, veď zachránil posádku. Ale Belan nemohol spávať, prenasledoval ho hlas svedomia:

- Gibsona si okríkol! Povedal si mu, že je zbabelec. Mal si u neho všetko pokazené. Mal si po kariére ... Preto si ho nepustil prvou raketou. Preto si nepriamo, rafinovane spôsobil, aby umrel...

-Nie, nie! - kričal Belan.

- Kričali ste zo spánku, - povedal mu raz ráno jeden z asistentov. Belan radšej prikývol. Nemal odvahu povedať, že nespál ani chvíľu, že kričal pri plnom vedomí.

Služba naozaj nebola ťažká. Ani by nevedel, že je na Mesiaci, len pri obede sa stretával so zaprášenými, unavenými geológmi. Dávali si dole iba

kuklu z hlavy a tak jedli v pracovnom odevu.

- Je to zlé, - ponosovali sa, - máme tu na krku nejaký dážd' Leoníd. Bombardujú Mesiak, najmä odvrátenú časť.

Jedného dňa mal dať Belan v mene veliteľovom príkazy nejakej skupine horolezcov. Mali preskúmať kráter na odvrátenej strane. Bolo to nutné

z vedeckého hľadiska, expedíciu nemohli odložiť.

Chlapci, zhromaždení v jedálni, boli veselí a hluční. Belan hľadal astrofyzika, ktorý mal ísť s nimi na nejaké zvláštne pozorovanie spektra z kráteru.

Naraz len vidí známú tvár.

- Štefan!

V pracovnom odevu, pripravený na cestu stál pred ním spolužiak Kružliansky.

- Tak čo, teba posielajú?

- Som tu na elévskom roku, - čerí zuby Kružliansky, - to už patrí k riziku povolania. O ženu a dieťa sa mi na Zemi postarajú. V najhoršom. Ale myslím, že sa všetci vrátíme.

Ešte mali hodinu pred cestou. Belan odovzdal inštrukcie, rozlúčili sa.

Odišiel naspäť k veliteľovi, ale musel na neho čakať. Prechádzal sa na chodbe, pod obrazmi doterajších veliteľov.

Pohľad mu padol na Gibsona.

- Keby žil! - ozval sa zase vnútorný hlas, - teraz by si musel ty ísť do kráteru. Mal by si vybrať za pobočníka iného, možno práve Kružlianskeho, je tiež astrofyzik a šikovný... ale ty - veľmi múdro - si spôsobil, že Gibson umrel. A teraz máš pokoj. Nový veliteľ ťa má rád, nikdy si ho neurazil...

* * *

Nikto vlastne nepochopil, prečo sa Belan prihlásil dobrovoľne a vystriedal Kružlianskeho.

Výprava v stanovený čas odišla, hoci ich veliteľ zdržiaval, nedali si povedať.

Napriek všetkým bezpečnostným opatreniam stala sa katastrofa. Situácia s meteormi sa náhle zhoršila. Ako ohnivé lavíny sa valili po mesačných horách.

Z kráteru sa nik nevrátil.

O nejaký čas Kružlianska navštívila s dcérkou Belanovu vdovu. Jarmila bola v čiernom a mala vyplakané oči.

- Každý si myslí, že kvôli mne. Ale my sme sa mali radi...

- Bol to statočný človek, - povedala Kružlianska, - každý vie, že to urobil kvôli nám. Vy ste ešte nemali deti. A on sa obetoval, aby zachránil dieťaťu otca... neviem, ako vás potešiť, ako sa vám poďakovať ...

Dlho sa pozerali na seba, potom si padli do náručia.

- Chystám si čierne šaty, - povedala Kružlianska suchými očami, - od tej chvíle viem, že ho stále volá. Ten hrozný

kráter. V noci nezažmurí oči, a predsa kričí, akoby zo spánku ... už sa s ním lúčime. Tak sa na neho pozerám každý deň. Zajtra ho už neuvidím. Je stále chudší o vlasy mu šedivejú. Okolo očí tmavé jamy a tak čudne sa pozerá, tak smutne... Odišla ticho s malou, dcérkou, ktorá ustavične ukazovala na oblohu. Hoci ešte slnko matne svietilo, už vyšiel bledý Mesiac. Bol celkom biely a takmer priesvitný na modrej oblohe.

PROROK Z OBLASTI PROKYONU

Vykonalo sa už veľa letov, ale po dlhé zimné večery spomínalo sa iba na jeden. Ani nie najväčší, ani nie najodvážnejší. A predsa skrýval v sebe čosi zvláštne, čosi varovné.

Bolo to v oblasti Prokyona, teda nie ďalej ako desať jedenásť svetelných rokov. Pristál tam konvoj rakiet profesora Kalinina. Bola to pekná, svieža planétka, druhá od svojho slnka v poradí vzdialenosti, preto ju hneď pomenovali. Sekunda Prokyonu.

Astronauti s obdivom zistili, že planétka sa ohromne podobá Zemi. Bol to priam zázračný duplikát Zeme, aj obyvatelia boli takmer podobní našim ľuďom.

Nebolo sa s nimi ťažko dorozumieť. Keď naši astronauti vysvetlili na nebeskej mape, odkiaľ vlastne prišli, Sekundania sa seabedome usmiali. Doniesli akési papiere.

Profesor Kalinin sa prekvapil a ukázal svojim chlapcom výpočty. Na Sekunde mali všetky výpočty o Zemi, dlho ju skúmali, vypočítali lety, nakreslili projekt fotónovej rakety, vyskúšali konštrukciu, vyrobili potrebné pevné kovy, ohňovzdorné plášte, potrebné pohonné dýzy, vzduchotesné kabíny, vypestovali riasy na výmenu kyslíka, všetko zaprotokolovali, ale ostali potom pekne doma.

- Prečo ste k nám neprileteli? - pýtali sa s úžasom astronauti.

- Viete, - vysvetlili im Sekundania, - pri prvých pokusoch sme mali nešťastie. A vtedy začal pôsobiť náš veľký prorok.

- Prorok? - začudovali sa naši. - Aký prorok?

- Začal kázať, že je zbytočné sa vystavovať nebezpečenstvu. Načo by sme mali my letieť do vesmíru, kde sú meteory, kozmický prach a nebezpečné žiarenie. Ostaňme si pekne doma, žime v pokoji a peknej harmónii.

Naši astronauti len počúvali a začali sa lepšie obzerať okolo seba. A vtedy zbadali, akí sú Sekundania plachí a krehkí, ako smiešne hopkajú, ako sa v harmonickej nečinnosti vlastne zastavil ich vývoj. Ako sa opatrnícky obmedzujú, múdro a presne vyratávajú, koľko ich smie byť, aby ich vlastná planétka užívala. Ako zabudli riskovať a odolávať strastiam. Ako plačú, keď si porežú prst, ako ich vyľaká každý chrobáček v trávě, akí sú bezradní, keď zahmí búrka. Ako sa schovávajú, keď na nich človek ostrejšie skríkne.

Naši sa dívali na detské, jemné, hladké tváre, na krehké postavy, na ich pôvabné pohyby. Na bezstarostnú hravosť v povahe, ktorá prechádzala zase do strachu, keď sa stalo niečo nevyrátané, nezvyklé.

Vtedy stiekli slzy po mužných tvárach našich astronautov. Zaťali zuby a po jednom sa vrátili do rakety. Nikomu nebolo do reči, veliteľ sa stiahol do svojej kabíny, radista nemal chuť vysielat' do éteru.

Prvý pilot sa obzrel z hrotu rakety dozadu. Videl, ako všetci prikývli. Všetci uhádli, čo chce urobiť, a súhlasili s ním.

Šéfpilot vystrel ruku a stisnutím páky zapol všetky štartovacie dýzy. Automaticky sa rozžiarili televízne obrazovky, ale nikto sa už viac neobzrel na ržovú, harmonickú krajinu pod nimi, na ligotavé parčíky s lampiónmi, na hodvábné šiatre a na pestré kvetinové záhony.

Radista jedným trhnutím obrátil dopredu všetky kamery, kde blikotali neznáme svety ohnivých uragánov, vyhasnuté sústavy modrých ľadovcov a neznáme, temné rádiovhviezdy, pohybujúce sa vo večnej tme a v nesmiernej diaľke.

KANÁL

Učenec vstal a uklonil sa pred komisiou najvyššej rady:

- Tak končím, súdruhovia. Z uvedeného jasne vidieť, že na Marse kvitol kedysi život. Nález kapitána Lazareva je veľmi cenný. Je to akýsi mart'anský dekameron. Takmer úplne zachovaná kniha pútavých príbehov, ktoré i nám dávajú dosť bohatý obraz o živote dávno vymretých Mart'anov. Deväť z nich podarilo sa mi rozlúštiť a predkladám ich komisii. Prácu som už skončil.

- Ako to? - vstal ojed predseda komisie, - predsa je tam ešte desiaty, posledný príbeh.

- Ten som nepreložil, - povedal učenec, - je poškodený. Nejaká pochmúrna história, veľmi ťažko ju možno rozlúštiť.

Riadky sú rozmazané, dialógy písané v akomsi nárečí. Aj pravopis je iný, aj tvar písma.

- Možno práve tá poviedka dáva nám odpoveď na tragický zánik mart'anskej kultúry.

- Môžem vám iba toľko povedať, že táto posledná historka so týka iba niekoľkých jedincov. Nie je to žiadna veľká udalosť.

Komisia odišla a učenec si sadol za stôl. Znovu začal čítať príbeh, ktorý zámerne nepredložil verejnosti.

V desiatom roku, keď sa už upevnila moc Ipiciov nad Mart'anmi, prišli ku kanálu Modrý závoj dvaja lovci medúz.

Poslala ich vláda, lebo Ipiciovia vo veľkom množstve žiadali túto pochúťku a bolo treba preskúmať nové lovištia.

Pri kanáli stálo menšie mesto, žilo sa tu naplno a hlučne ako takmer všade v období Ipiciov.

Na jednom z jeho domov dvaja lovci našli papier, že vdova po chovateľovi sépii Leána prijme dvoch stravníkov. Hneď sa prihlásili.

Prichádzali trochu neskoršie na obed, lebo bývali ďaleko. S vdovinou rodinou sa nestretali. Vedeli iba toľko, že má jediného syna asi v ich veku, o rok mladšiu dcéru a potom ešte jednu o päť rokov mladšiu.

Tak by to bolo šlo stále, nebyť jarnej slávnosti, keď sa stretáva všetka marťanská mládež v Paláci radosti. Mladšia vdovina dcéra Yearn bola veľmi živá, s veľkými mandľovými očami. Staršia Foa bola vážna, vysoká dievčina citlivej povahy. Syn Ethan bol mladým vodcom karaván, ktoré nosievali do púšte daň pre Ipiciov.

Dostal práve prvú odmenu, vdova tiež mala niečo uspokojené, a tak dievčatá boli pekne oblečené. Mladšia, usmievavá Yearn v maske horúcich plameňov, štíhla a vážna Foa v maske mesačného svitu.

Prišli s matkou a bratom. Vzbudili pozornosť. Yearn sa smiala a bola šťastná v okruhu priateľov brata Ethano, ktorého všetci chválili ako spoľahlivého mladého vodcu karaván.

Foa sa rada dívala na červený večerný obzor, preto využila voľnú chvíľu, aby vyšla na terasu. Cestou jej padli do oka dvaja mladí muži, ktorí tu boli zrejme neznámi a nik sa s nimi nezabával.

Starší mal svetiace vlasy a bledú tvár. Druhý, o niečo nižší, mal zamatové vlasy a smejúce sa oči olejového lesku.

- To sú moji stravníci, - povedala vdova.
- Mali by sme sa ich ujať, - navrhla hneď veselá Yearn.

Priviedli ich k stolu a mládenci sa predstavili.

- Roar, - uklonil sa vyšší s bledou tvárou.
- Kiok, - usmial sa menší s nemotornými rukami a modravé perly zubov sa mu zasvietili.

Krátko tancovali s dievčatami, ale potom ich museli odovzdať iným, Yearn a Foa boli dnes na roztrhanie.

Foa tancovala s mnohými Ethanovými priateľmi, šepkali jej do uška krásne a vábivé slová. Ale ona nič nevnímala a neustále sa obracala kdesi do kúta miestnosti. Tam stál vysoký vážny mládenec so svetiacimi vlasmi.

Foa si všimla, že Roar s nikým iným netancuje. Len dva razy s ňou. Aj druhý raz boli spolu len krátko o pozerali sa nesmeli na seba. Foa premýšľala o tom celú noc a ešte na druhý deň a mnohé nasledujúce dni. Znovu si predstavovala a prežívala tú chvíľu. A bálo sa trochu nového stretnutia.

Kiok, trochu nemotorný a hlučný, ako sa zdalo, zďaleka nemal taký úspech u druhej sestry. Yearn sa s ním zabávala rovnako ako s ostatnými, ani viac, oni menej. Kiackovi to neprekážalo a nekazilo náladu.

Keď už išli domov, nechcená náhoda ich zase priviedla k sebe.

- To niečo znamená, - povedal Kiak.
- Čo? - usmiala sa zvedavo Yearn.
- To, že sme sa tu stretli. To má svoj výklad podľa kníh.
- Aký?
- To sa zadarmo nesmie povedať.
- Aký lišák! A čo by ste za to chceli?

Pritisli sa k sebe a vymenili si letný bozk. Sľúbili si, že sa stretnú na druhú nedeľu. Ale zabudlo na to potom aj dievča a zabudol aj chlapec, lebo mali ešte z večera veľa iných zážitkov. Tanec ich unavil, spali každý doma pokojne bezsenným, zdravým spánkom.

Brat dievčat Ethan sa vrátil neskôršie. Strávil noc u svojej milej a nad ránom mu zabúchali na okno. Volali ho na schôdzu vedenia Spolupráce.

Uskutočnila sa na okraji púšte. Veľké korytnačky odpočívali v piesku, ešte nemali na chrbtoch náklady na najbližšiu cestu k Ipiciom, ktorým Marťania odvádzali dane a ktorí im vládli.

Ich tiene sa ukladali na červený piesok a ich chrbty vyzerali ako tmavé kopce na obzore. Celé pohorie lahodných línii.

Starší členovia Spolupráce zamračené sedeli v polkruhu.

- Ethan, - oslovili mladého vodcu karaván, - si najmladším našim členom a musíš dokázať svoju statočnosť.
- Rozkážte mi, čo treba.
- Žena, u ktorej bývali dvaja lovci perál, oznámila tajomstvo. Starší a vyšší z lovcov, ten, čo mal bledú tvár a smutné oči, chce podpáliť fluórové

pramene kanála, keď sa vietor obráti k pevnosti Ipiciov.

- Je teda v hnutí Vzduchu.
- Ale keď nahneváme Ipiciov, budeme trpieť.

A takto môžeme ešte užívať život, kým majú Ipiciovia iné pochúťky. Kým im stačíme nosiť sladké raky a drobné vtáčie mláďatá.

- Čo mám teda nabiť?
- Počkáš na lovca Roara, zastrelíš ho z úkrytu. Potom ho bodneš do srdca jedovatým šípom, aby sa zdalo, že ho poštípala besný pavúk z temných vôd kanála.

Ethan zložil prísahu. Príkaz mal splniť nasledujúcu nedeľu.

V sobotu bol nudný deň.

Matka sedela pri okne, vzpriamene, s rukami v lone. Dívala sa pred seba. Mávala občas takéto chvíle. Pred očami sa jej vybavoval obraz niekoho. Nebol to ctihodný chovateľ sépií. Iná tvár, taká ďaleká, mladá. Lúčila sa, strácala sa v hmle.

Do spomienok zabudnutých čias, keď sa ešte uznávala potreba bojovať proti Ipiciom.

Stará matka, striebrovlasá, ju zavolała a pohladila. Leána, dieťa moje, nechod' s ním, nechod'! Nevidíš, čo má na čele, smrť ho pobozkala. Ostaň tu s nami, ostaň dieťa moje!

Ostala a potom prišiel chovateľ sépií. Mal ju rád a bol dobrý.

Ostala vážna, Leána so smutnými očami. Mala krásne deti a žila v tichom nešťastí...

Bože, Foa je na ňu, celkom na matku.

Foa!

Kde si? Ostaň tu s nami, ostaň, dieťa moje!

Precitla. Splašene sa poobzerala. Nie, asi nekričala nahlas.

Vzdychla, patrilo to k sobotňajšej nude. V dome bolo ticho.

Yeam šila a čelo mala zamračené, čo bolo u nej nevidané. Potom si na niečo spomenula, oh, ako som mohla zabudnúť!

V noci na nedeľu sa netrepežlivo hádzala o hrýzla podušku.

Nasledujúceho dňa, v nedeľu, prišla neskoršie na obed a vrhla vyčítavý pohľad na usmievavého Kicka.

- Niečo sme si sľúbili, -pošepla.

- Viem, viem, - stisli si potajme ruku. Na večeru už neprišli.

- Nasýtli sa láskou, - povedal pohrdlivo Ethan, keď sa vrátil. Bol akýsi mrzutý, matke dal niekoľko hrudiek zlata, ktoré dostal od členov Spolupráce.

A keď prišla zasnívaná a krásna Foa na večeru, priniesli práve na dvor mŕtveho Roara. Žena, u ktorého býval, ho nechcela prijať.

- Prečo musel umrieť! - kričala Foa ako bez seba, - ešte ani neokúsil život, a už musel umrieť. Prečo, prečo?

Matkin pohľad sa stretol so synovým. Vtedy matka vztýčila hlavu, hrudky zlata jej vypadli z ruky.

- Matka, - skríkol Ethan.

- Matka sa obrátila k dcére.

- Neplač, Foa. U nás je to tak, že tí najlepší dozrievajú iba pre smrť.

- Matka, nechcem, aby si sa za mňa hanbila, - zvolal Ethan, odstrčil matku a odišiel. Ani sa nerozlúčil.

* * *

Ráno ho našli mŕtveho v kanáli.

Smrť ho vybielila a nenalepilo sa na neho ani kúsok špiny, hoci korytnačky z karaván sa tu kúpali a obyčajne bolo všetko kalné od piesku púšte.

Vytiahli spolu s ním aj akúsi obludu-pavúka. Bola zdochnutá a čoskoro uschla na brehu. Nad púšťou sa dlho vznášala ako zlé znamenie fatamorgána sivej pevnosti Ipiciov.

HMLA

Na druhej planéte Slnka spozorovali

hvezdári hustú vrstvu hmly a oblakov.

Tento súvislý závoj zahaľuje celú Venušu

a zabraňuje pohľad z planéty do

vesmíru.

Lo Sing sedel na zemi a premýšľal.

Dnes konečne prestal vietor, a tak vyšiel von trochu sa nadýchať vzduchu.

Ráno videl pod oknom dievča. An Maya šla s kanvicou niekam, štišlo sa kolembala po úzkej ceste.

Vtedy si uvedomil, že je zanedbaný. Pozrel sa do striebornej platne, mal strhaný výraz. Celé dni žije medzi štyrmi stenami, nevyzrie von. Fanatik.

Odkryl záver bronzovej rúry a zavolať do susedov. Ale priateľ Te Woing ho teraz nudil. Večne tie isté skúšky, večne tá záhada tieňa z plameňov. Tak to nechali. Vymyslel si výhovorku a zakryl bronzovú trubicu zamatovou prikrývkou, vyšitou drahokamami. Matne a smutne krášlili jemnú látku. Na druhej planéte sa vo dne nič netrblieta. Len večer, keď zapália voňavé raždie.

Teraz sedí lo Sing vonku. Je pokojne a trochu chladno. To mu dáva nové sily. Nad ním sa tiahne mliečna hmľa. Na druhej planéte je večná hmľa.

Riedučká, že dovidíš, na stovky metrov: na priateľov dom, na An Mayu pod oknami, na námestie, kde predávajú obrovské sladké plody, od ktorých človek dostane sebavedomie a chuť do života.

Ale nedovidiš na hviezdy.

Druhá planéta pre Venušanov nie je "druhá" ani "planéta" - ale je to stred jediného sveta, ktorý môžu vnímať.

"Atmosféra je krásne prievitná," môžeš čítať v školskej učebnici, "iba vrtva niekoľkých desiatok polomerov pevného glóbu. sa stáva neprievitnou.

Atmosféra je nekonečná a neohraničená. Jej vlastnosť je tvorba rozptýleného svetla, ktoré sa pravidelne opotrebuje a obnovuje."

Tisíc, rokov je to takto, stále rovnako.

Ale zajtra bude tomu koniec. Ešte to nik nevie, ani priateľ Te Woing, ani dievča An Maya, ani predseda akadémie Okim Pao.

Vie o tom len lo Sing. On sám jediný.

Raz už vyletel do výšky, kde atmosféra zasa redne. Ale chce mať istotu. Balón je v dielni. Pri prvom pokuse sa pokazil.

Včera skončili prácu: balón je lepší, mocnejší.

Sedel teraz vonku a myslel na priateľa. Odpočíval.

Ako je to vlastne? Pravdaže - hoci nevedomky - zásluhu na veci má Te Wong. Ten chudokrvný, slabý tvor. Ten génus, akého ešte nemala

planéta na svojom povrchu.

Ale Te Wong nesmie o tom vedieť, čo skúša lo Sing.

Jedného dňa sedeli u An Maye, ponúkala ich šťavou zo žltých plodov a Te Wong mal dobrú náladu. Povedal:

- Svetlo je rozptýlené. Na svetlo z vaty vrhá tieň. Ako je to? Sú dve svetlá?

An Maya sa usmiala a naliala mu zase plnú škrupinu zlatého moku.

- Nie, priatelia, - povedal Te Wong, - jestvuje len jedno svetlo. Tie dve svetlá sú rovnaké ako An Mayine oči. Pozri, teraz drží pred pravým okom priesvitné ovocie. To oko stratilo lesk. A druhé sa smeje. lo Sing počúval so záujmom.

Te Wong sa napil a pokračoval:

-Naša atmosféra je to priesvitné ovocie, ktoré zotrelo lesk denného svetla. Naša strieborná hml'a. A nad ňou je tajomstvo svetla.

Te Wong sa usmial nad vlastnými slovami.

- Je to vlastne len hra. Len preto to vravím, lebo vás chcem pobaviť malou rozprávkou. Povedzme, že by si niekto dodal odvalu. Zhotovil by balón a zapálili pod ním vatru. Pozrel by sa, čo je nad atmosférou, odkiaľ prichádza svetlo.

An Maya sa zhrozila.

- Veď by zahynul, - zvolala, - učili sme sa v škole, že svetlo musí mať za zdroj úžasné vrstvy tepla. Uvaril by sa ten opovážlivec vo vriacich, horúcich vrstvách vzduchu.

- Upokoj sa, An Maya, - pohladil ju jemne po vlasoch Te Wong, - my sa tu zhovárame s priateľom, lo Sing má rád odvážne historiky. Je to smelý muž. A ty si krásna žena. Raz budete svoji.

- Ešte som sa nerozhodla, - šepala An Maya a pozrela spod mihalníc na Te Wong a. lo Sing si vtedy vypil príliš veľa šťavy zo zlatých plodov a rozhovoru si nevšimol. Ani pohľadov. Nežiaril na priateľa pre dievča, ale pre jeho myšlienky.

No vždy si našiel útechu: Te Wong má myšlienky, a on má odvalu. Preto musí dokázať veľkú vec. Aj An Maya uvidí, že je schopný dokázať veľkú vec.

Najprv mu išlo len o to, aby to videla An Maya.

Potom v zápale práce na ňu zabudol. Už nevidel pred sebou len jej oči. Už videl problém. Čosi, čo viac zapaluje muža ako An Mayine oči. Aspoň dovtedy, kým svoju prácu nevyrieši a nevráti sa na odpočinok. Potom prevezme nad ním moc zase ona.

Ale teraz nie. Teraz musí stačiť letmý pohľad.

Dievča sa práve vracalo od studne a zastavilo sa.

- Čo robíš, lo?

- Videl som ťa dnes a nemôžem pracovať.

- Neklam!

- Zabrala si mi všetky myšlienky.

- A hneváš sa?

- Nie, je to príjemné.

- Tak prečo ma neprídeš navštíviť?

- Mám prácu.

- To je smiešne, - zachichotal o sa dievča, - máš prácu, ale myslíš ma mňa a nemôžeš pracovať.

- Videl som ťa ráno a vtedy som prišiel na to, že som sám. A niekoho by som potreboval, aby som sa mu zdôveril.

-Môžeš mi všetko povedať.

- Ešte nie.

- Ale musíš, - nahnevalo sa dievča, - keď si už začal! Teraz som zvedavá a chcem to vedieť. Musíš povedať všetko, čo vieš. Inak by som nemohla ani zaspať, azda ma nechceš tak trápiť.

lo Sing vstal, podišiel k fontáne a všetko jej povedal. Dievča ticho počúvalo a občas si odhrnulo vlasy, lebo sa zdvihol vánok.

- A vieš to len ty a ja, - dokončil lo Sing.

- Áno, len ja a ty.

- Keby som sa nevrátil, povieš všetko Te Wongovi.

- Nie! Ostanem do smrti sama s našim tajomstvom. Súhlasíš?

- Ako chceš. Dnes som našiel vzácny drahokam, tvoj pohľad. A nerád by som ho už stratil.

- Darovala som ti ho z lásky, veď vieš.

- Ty plačeš, An Maya?

- Som šťastná.

- Prečo chceš byť večne sama s našim tajomstvom?

- Je to príjemná a krásna myšlienka.

- Bude to len spomienka. Neprežije ma dlhšie, ako zomrie svetlo a zase sa zrodí nad obzorom. Čo je dnes v tvojej duši, čo teraz cítiš v srdci a hovoríš očami, to musí v tebe umrieť, aby si mohla žiť ty sama. Výčitka patrí lúčeniu, ktoré je vždy smutné a bolestné.

- Chcem ostať s tebou, - vzplanulo dievča, - pôjdem všade, kam pôjdeš ty.

lo Sing sa vážne zamyslel. Pozvoľna sa mu zmenili črty tváre a usmial sa:

- čakajú ťa, An Maya. Priatelia, ktorí ťa obdivujú. Nesieš im krištáľový nápoj. Pozor, aby si nerozbila krčah.

- Cesta je klzká.

- Keby tom bol niektorý z priateľov, povedz, že ho pozdravujem. Alebo nie nepovedz nič!

- Je to rozkaz?

- Prosba.
- Nevieš prosiť. Pod' k nám, naučím ťa to.
- Teraz už niet času.

Pohladil jej vlasy a vrátil sa do dielne. Teraz už nikoho nepotreboval. Štyri pochmúrne steny sa rozpálili jeho odvahou.
* * *

Te Wong sedel chrbtom k vatre a pozoroval tieň na bielej stene.

Premýšľal.

Priateľa lo Singa už tretí deň nevidel. Iste poľuje v horách na obrovské hady. To je jeho vášeň. Vtedy sa dlho neukazuje.

Pozoroval tieň a vtedy ho niečo vyrušilo.

Nový tieň.

Za chrbtom mu stál predseda akadémie Okin Pao. Prišiel v dôstojnom talári a pestované ruky mu svietili ako opálové šperky.

Te Wong vyskočil z kresla a úctivo sa uklonil.

- Je to vzácna návšteva.

- Nechajme zdvorilosť, Te Wong, - povedal predseda Okin Pao, - a hovorme úprimne.

Sadol si do kresla a pozoroval chvíľu tieň.

- Je to zaujímavé, - povedal.

Pohniezdil sa v kresle a obrátil sa dozadu.

- Máš nové myšlienky?

- Mám. Len neviem, či poviem niečo nového predsedovi akadémie.

- Prestaň, neznášam tvoju zdvorilosť. Cítim za ňou pridusený posmech, som starý a skúsený človek, nemôžeš ma oklamať.

- Viem, že si múdry, Okin Pao, - sadol si mladý vedec k vatre, - ale skrývaš svoje myšlienky. Dôstojnosť ti nedovoľuje, aby si nimi hazardoval ako ja.

- Toto sú tvoje nové myšlienky? - spýtal sa sarkasticky šedivý starec a unavene prižmúril oči.

- Nie, - sčervenel mladík, a možno to bol len odraz ružových plameňov vatre, - zahanbuješ ma, predseda.

- Hovor o svojej práci!

- Mám iba otázku. Prečo vrhá svetlo vatre tieň na stenu?

- Poznáš zákony svetla, ktoré pochádza z vatre.

- Ale prečo má iné zákony denné svetlo? Prečo sa neťahá za nami tieň vo dne? Prečo prichádza rozptýlené svetlo cez atmosféru?

Te Wong stiahol čelo a rýchlo doložil: - Cez našu hustú atmosféru, lebo viem si predstaviť aj celkom priehľadnú ako krištáľová voda. Okin Pao sa na neho vážne pozrel a dôstojným hlasom odpovedal:

- Denné svetlo prichádza z nekonečna a nemôžeme poznať jeho podstatu.

- Prichádza z určitého zdroja mimo atmosféry, - vyslovil Te Wong svoju odvážnu myšlienku a napäto čakal odpoveď.

- Niet priestoru mimo atmosféry, - vstal predseda, - nemôžeš to dokázať. Nad nami je hmľa. Na tisíc miliónov polomerov je hmľa.

- Aj to treba dokázať, - oponoval mladý učenec.

- Vyjdi von a uvidíš.

- Vidím iba zo svojej perspektívy.

- Iná nemá pre nás cenu. Ako by si chcel vidieť?

- Pustite ma hore do atmosféry, - rozohnil sa Te Wong, - vyletím hore v balóne a dokážem svoju pravdu.

- Vieš, že ťa nemôžeme pustiť. Zhorel by si. Čo by povedali naši potomkovia, že po toľkých múdрых

predsedoch akadémie práve Okin Pao bol ten hlupák, ktorý márne obetoval človeka.

- Ja by som zhorel, nie ty.

- Ale mne by ostala hanba. Ver mi, radšej by som zhorel ja, ako by som mal znášať také pohŕdanie. Som už starý a vážim si múdrosť svojich predkov. Odišiel ku dverám o zažmurkal.

- Ozaj, tie tvoje tieň... nie sú to príliš nudní spoločníci?

- Nechápem.

- Dcéra An Maya má dnes sviatok, pozvala hostí. Prikázala mi, aby som ti odovzdal jej pozvanie. A dovoľ, aby som pripojil aj svoje. Radi by sme ťa v našom dome videli.

- Bude mi potešením.

Okin Pao odišiel a mladý vedec už nepokračoval v pozorovaní. Pohvizdoval si a chodil po miestnosti. Nasypal na plameň meďený prášok, aby oheň dostal lesk a farbu nádeje.

* * *

Práve sa obliekal pred strieborným zrkadlom, keď sa vrátil do domu vysilený muž, zašpinený a zakrvavený na nepoznanie.

Bol to lo Sing.

- Čo je s tebou?

- Teraz som sa vátíl, - zajakával sa priateľ a lapal vzduch, - počúvaj, Te Wong, letel som v balóne nad hustou atmosférou. Je to len hrubý pás mliečnej hmly. A nad ním, Te Wong, a nad ním je priezračný vzduch. Nad ním je čistý priestor a miliardy svetiel.

- Tušil som to, - odvrátil sa vedec od zrkadla a ponúkol host'a sladkým korenkom, lo Sing ho vzal chvejúcou sa

rukou.

- Ale to nie je všetko, - pokračoval náhlivo, - bol som tam do rána. A ráno zmizli hviezdy a vyšiel nad horizont ohnivý obor. Veľká žeravá guľa. Svieta priamymi lúčmi a vrhá tieň.

lo Sing sa vzrušene nadvihoval z lavice, ale akosi podivne sa zatačkal.

- Pochop, za mnou bol v gondole tieň. Máš dôkaz! Tvoja teória je správna. Počúvaš? To ťa predsa najviac zaujímalo.

- Teraz už nie, - vstal Te Wong, - to je už teraz podružná vec. Keď je nad nami milión svetiel, tak je nad nami milión svetov. Nie sme sami. Nie sme zakliati do hmly. Nie sme slepé mloky, ale súčasť veľkého sveta.

- Keď ty vravíš...ja ... naozaj... - hlas stále slabol, lo Sing zachrčal.

- Čo je s tebou? - zľakol sa Te Wong.

- Nie, nič, - zajakával sa slabým hlasom lo Sing, - pri pristáti sa mi stala nehoda. Gondola sa rozbila a spadol som na skalu ...

Zelené svetlo skresľovalo tvary v miestnosti. Te Wong hodil do ohňa za hrst' magnézia.

- Veď si samá krv! - zhrozil sa pri pohľade na priateľa.

lo Sing si ohmatával na prsiach zakrvavenú blúzu. Jeho ruky boli ako krieda. Prsty sa chveli od slabosti. Te Wong položil priateľa na lôžko.

- Vieš, - bľabotal lo Sing v agónii, - išiel som sem priamo za tebou. O nej... nemysli si nič zlého o nej. Nemáme žiadne spoločné tajomstvo ... povedz, že sa mi nič nepodarilo, už pri štarte sa stala nehoda ... a ty sa smelo prihlás ... nad oblaky...

Kým prišli lekári, bolo po ňom.

Na večierok prišiel Te Wong trochu neskoršie.

- Milý synu, čakali sme ťa, - privítala ho pani domu.

- Zdržali ma povinnosti.

- Oh, muži! A povinnosti voči nám?

- Nie sú druhoradá, vážená pani. Ale ošetroval som zraneného kamaráta a myslel som si, že to ospravedlní moje meškanie.

An Maya bola krásna, žiarila drahokamami očí a zamatom pleti. Prebrala hosť'a od matky.

- Vieš niečo o ňom? - spýtala sa.

- Zomrel.

- Tušila som to ... Povedal ti niečo?

- Nie.

Dievčaťu sa vrátil lesk do očí.

- Poďme do sály, už tancujú, - pošepkala mu do ucha.

- Dnes nie je čas na zábavu.

- Chápem, bol ti priateľom.

Vyšli do záhrady. Všade sa trblietali farebné fontány a v korunách stromov šepkal vánok.

Sadla si na kamenný okraj fontány a povedala:

- Chcem byť s tebou. Otec a matka mi určite prepáčia.

- Tvojmu otcovi musím niečo povedať.

- Povedz mne, - priklonilo sa dychtivo dievča, - budeme to vedieť len ty a ja. - Pohládila ho po vlasoch.

- Neboj sa, nikdy to nikomu nepoviem. Súhlasíš?

- Ale musíme to povedať, - namietol Te Wong, - ide o náš život.

Zasmiala sa.

- Čo myslíš, Te Wong, som povinná dlho žiť?

- Určite, si krásna ...

- Mlč, - zovrela mu pery končekmi jemných prstov, - skláňam hlavu pred povinnosťou.

- Tak a teraz už poďme, - vstal mladý muž.

- Musí to byť? Rada by som chvíľu ostala sama s naším tajomstvom.

- Nemám rád tajomstvá. Musia to počuť všetci.

- Niečo si stratil, - povedalo dievča a podalo mládenkovi biely vejár. Ale iste myslela na niečo celkom iného, lebo v očiach jej hrali slzy.

Vošli zase do dvorany, kde pán domu, predseda akadémie Okin Pao, vítal hostí a besedoval s nimi.

- Otec, - odviedla ho dcéra nabok, - Te Wong chce s tebou hovoriť.

- Deti, mám veľa hostí. Zabávajte sa sami.

- Ide o vážnu vec, - pristúpil Te Wong,

- Chcem letieť nad vrstvu atmosféry. Chcem vidieť Slnko.

- Nezmysel, - rozčúlil sa starec, - tak ty veríš poverám, že sme len druhou planétou akéhosi Slnka. Že horúce pary nad nami nie sú nekonečné, že

nad nami je jasné nebo a trblietajú sa hviezdy. Už som ti povedal, potomci by neodpustili starcovi, keby nerozmyslene obetoval živého tvora.

- Čo ak niekto pôjde bez tvojho zvolenia a dokáže pravdu, ktorú si ty zaznával. Bude to tvoja vina, že ten odvážlivec nebude mať potrebné prostriedky, pomoc a dobrú radu. To bude pred potomkami tvoja najväčšia hanba.

- Odkiaľ máš istotu, že máš pravdu?

- Spýtaj sa ma, až sa vrátim.
- Otec pozrel na dcéru. An Maya žiarila, bola krásna ako nikdy predtým a jemnými prstami trhala lupienky-kvetu, ktorý našla v záhrade.
- Otec, dovoľ mu! Budem ho čakať a verím, že sa šťastne vráti.
- Budeš ma mňa čakať? - spýtal sa nežne Te Wong.
- Pamätáš sa, raz sme sedeli spolu a povedala som ti, že som sa ešte nerozhodla.
- Pamätám sa na tvoje oči, pozerala si na mňa.
- Už som sa rozhodla.

Starec mlčky počúval. Te Wong sa postavil pred neho a slávnostne vyhlásil:

- Poletím na vlastnú zodpovednosť. Stačí, aby si mlčky súhlasili. Všetko riziko beriem na seba.
- Myslel som, že ma pokladáš za statočného človeka, - povedal bolestne starec a položil si prsty na oči.
- Nechcel som ťa uraziť, Okin Pao. Ale môžeš vedieť, aký som vzrušený. Ešte za nášho života odhalí hmlisté nebo svoje tajomstvo. My prví uvidíme vesmír. Nám sa otvorí pohľad na hviezdy.

- Bolo by to úžasné, - prikyvoval starec, --stratiť pochybnosti. Stratiť samotu. Spojiť sa lúčom svetla s ostatným svetom, ktorý sa jagá, trblieta okolo nás. Aká by to bola nádherná pravda.

- Prinesiem ti istotu, Okin Pao. Dovoľ mi túto cestu.

Otec sa ešte raz pozreli na dcéru a povedal:

- Tak choď, synu. Zabezpečíme ti najlepšiu gondolu. Budeme ťa čakať dole, aby sa ti pri pristátí nič nestalo.
- Ďakujem.

Te Wong sa uklonil pred An Mayou a odišiel. Starec sa zadíval za ním.

- Budeš s ním šťastná?
- Myslím, že život mňa všetko dal, čo som mohla čakať.
- Si múdra, An Maya, -- povedal otec.
- Myslím, že som nebola ani príliš skúpa, ani príliš štedrá. Ale neviem, čo prinesie zajtrajší deň, keď sa nad hmlou zjavia hviezdy.

Starec sa usmial.

- To je také jednoduché, dieťa moje, čo si počať s hviezdami, keď má človek v duši rovnováhu vesmíru.

-Predvídaš večný pokoj a šťastie?

-Možno ty, ako žena, túžiš za večným šťastím. Ale tvoj syn, ktorému raz dáš život, bude chcieť viac. Neuspokojí sa s pohľadom na hviezdy.

Šli medzi ostatných hostí.

Zábava trvala dlho, kým úplne nepohasli farebné a voňavé fontány v záhrade.

Vtedy svietlo nad Venušou nové ráno a rozptýlené svetlo padalo z hustej atmosféry. Na celej planéte nebolo jediného tieňa.

* * *

Dosiahnutie Venuše patrilo medzi najstaršie, legendárne výkony astronautiky.

Keď prví priekopníci s primitívnymi raketami pristáli na povrchu tejto planéty, našli tam pod formaldehydovou atmosférou najstudennejšiu púšť sveta, blízku absolútnemu bodu mrazu.

Hélium v superfluidovom stave tieklo v priehlbínach, nad kruhovými náleziskami vysokovodivých rúd sa vytváral bezváhový stav. Úkazy, o ktorých vieme aj na Zemi, ale ich podstata je stále neznáma.

Nejaká katastrofa, asi v období vzniku asteroidov, zničila na Venuši všetko.

Ostala len povest' o túžbe, ktorú skrývala v sebe jedna z najkrajších hviezd oblohy: večernica -zornica- Venuša.

Neskôr nad mŕtvou planétou zriadili vedeckú stanicu a bola to najsmutnejšia služba v celej galaxii.

PLUTO

Výletníci, čo sa v nedeľu ráno vychystali do blízkych hôr, museli sa vrátiť. Všetky horské cesty boli zatarasené a opatrené výstražnými tabuľami. Sklamaní a rozhorčení sa zhromaždili v malom bufete pri hradskej. Všetko tu trochu voňalo benzínom od neďalekej, pestrými farbami pomaľovanej pumpy. Ľudia sa tiesnili na malom priestore a tlačili sa k pultu. Cez okná ich lákali mokré stráne a lesy.

Malý chlapec s chlebníkom na pleci neustále omrzal svoju matku.

- Mami, prečo nejdeme ďalej? A prečo sú tie lesy také šedivé?

Nemohla dať svojmu zvedavému synovi uspokojivú odpoveď. Výletník, ktorý pozoroval les dalekohľadom, krčil plecami. Mal na starosti štyridsať žiakov.

- Stromy sú akési zvláštne, stratili farbu. Nevie, čo sa tam deje. Celý les sa pohl, občas sa zastaví.

- Zem sa zosúva, - mienila nervózna výletníčka, - to sa v horách často stáva. To nič nie je.

- Myslíte, - podal jej muž ďalekohľad, - tak sa lepšie pozrite. Les sa pohybuje, ale smerom hore!

- Smerom hore? - matka si pritiahla k sebe dieťa.

- Čo to má znamenať? - ľudia sa prekvapene dívali cez okno na horské stráne.

Naraz sa ich zmocnil strach, zmĺkli.

- V noci tam bola veľká žiara, - povedala výčapníčka, - nad ránom prišli ľudia z astronautického strediska a zablokovali všetky cesty.

Na hradskej neustále hrmotali ťažké vozidlá s obrovskými lúčometmi, pásové dopravníky s pekelným rachotom sa

driapali do hôr.

Jeden zo šoférov skočil do bufetu, bol smädný.

Okamžite ho obklopili.

- Čo sa deje? - predierala a dopredu nervózna staršia žena, - i ja sem chodím každú nedeľu a nikdy sa nič nestalo.

- Ani teraz sa nič nestalo, - usmieval sa obrovitý šofér, - vráťte sa pokojne domov. Musíme tu niečo vybaviť.

Chcel už odísť, ale vo dverách ho zastavil muž s ďalekohľadom.

- Som tu so školskou výpravou. Deti sa veľmi tešili, že pôjdu do hôr.

Šofér zväžnel.

- Nemôžete ta ísť, v horách sa usadili akási hostia. Predpokladáme, že z oblasti Síria. Vysielajú akési signály. Okrem toho ešte v noci nám obarili

horúcou parou les o menšie sídlisko.

- Bfíf, - zatriasol sa muž, to musela byť ohavná smrť.

- Určite, ale už sme tu my. Urobíme všetko, aby nedošlo k ďalším stratám. Budujeme dvojité obranné pás.

K ďalšiemu rozhovoru už nedošlo, práve prišli autobusy pre výletníkov, aby ich dopravili domov.

O niekoľko minút potom už zmizol malý bufet z povrchu zemského, strhol ho oceľový buldozér. Priestor zapadol do druhej obrannej línie.

Túto však už nikdy nedobudovali. Vysvitlo, že ide vlastne o nedorozumenie.

Malý Bruno Cox, referent Ústavu pre dorozumenie, dešifrovanie a kozmický styk, rozlúštil na tretí deň znaky, ktoré vysielali čudní, agresívni hostia akustickými, optickými, tepelnými a elektromagnetickými signálmi.

- Tie tepelné nás stáli sedemtisíc ľudí, - povedal trpkó Cox, - ale ide o žalosťné nedorozumenie.

Bola ešte noc a komisia sedela v peknej, žiarivkami osvetlenej sále. Cox mal veľký deň, všetci sa na neho zvedavo pozerali: Kde sa to len v ňom vzalo? Rozlúštil signály. Práve on. Doteraz mal nízke, bezvýznamné zadelenie.

Bez predbežného vysvetlenia stačilo, aby Cox vyslovil názor, že obranné akcie sú vlastne zbytočné. Prítomný veliteľ odvolal ďalšie lúčomety. Na dve hodiny sa majú stiahnuť. Keby došlo k útoku zo strany kozmonautov, nech sa bránia slzotvornými bombami.

- Zbytočné, - mávol plukovník Javorník, - plyn je bezúčelný, budú mať predsa skafandre a masky.

- Ale nebudú, - usmial sa Cox, - načo by im aj boli. Sú to kremíkoví ľudia, ktorí dobre znášajú náš vzduch.

- Kremíkoví ľudia? - zašumelo sálou a v ovzduší bolo cítiť vzrušenie.

- To sme tu ešte nemali, - pošepla generálova sekretárka Yvetta predsedovej tajomníčke pani Richterovej.

- Nie, ale vraj sú úžasní.

Pani Richterová bola úplne odfarbená platinová blondína a Yvetta mala prirodzené bronzové vlasy. V bohatých vlnách jej padali na plecía. Ženy sa nudili, lebo okrem pobočníka kapitána Lenského nebolo tu mladých ľudí.

Profesor Vadim nemal rád, keď boli spolu. Raz aj povedal generálovi: Dve také reprezentačné ženy neznesie žiadna schôdza. Pozrite sa na plukovníka Javorníka, nevie odtrhnúť od nich oči a správa sa ako včera vyradený poručík s mliekom na brade.

- To je pravda, - pošepol mu generál a jazvy na tvári mu očerveneli, - myslím, že ani v našom veku by nemal človek strátiť zmysel pre krásu.

Skutočne aj sám predseda Laughton pokukával po ženách na čele stola, a to bolo demoralizujúce.

Predseda sa spanäťal, rýchlo odtrhol od nich oči, vstal a začal čítať návrh na privítaciu reč. Pri tretej vete sa zháčil. Znela:

-- Ale pri tom všetkom sme jednej hmotnej podstaty a sviati na nás rovnaké slnko ...

To je predsa nezmysel. Aké rovnaké slnko? (Všetky prejavy koncipoval pobočník a teraz predsedu zaliala spravodlivá zlosť.) Ten zatratený Lenský je schopný myslieť len v reláciách slnečnej sústavy.

Obmedzený, lokálny charakter. Keď ho pošleš na pár desiatok svetelných rokov, už stratí orientáciu. Ešte to by bolo treba, aby sa nám hostia zo Síría

posmievali. Akí sme malicherní a úbohí. Pozemský človek v malých pomeroch svojej liliputánskej planéty, povedia, je to vidiecky škriatok, zaostalý vidiečan s alúrami periférnej vzdelanosti.

Nie, nesmieme to dopustiť. Budeme sa držať.

Laughtona bolel žalúdok a sústredili sa na to, aby pred kolegami vyzeral dôstojne. Generálovi boli komické jeho grimasy, ale premáhal sa, zahryzol si do fúzov a sám bol komický. Potriasal stále nohou od nervozity a fajčil cigaru za cigarou.

Po trojhodinovej porade sa uzniesli, že najskôr do troch dní treba nadviazať spojenie s kremíkovými hosťami, treba zvolať do paláca astronautiky dôstojné zastúpenie Zeme, predovšetkým vedcov a ekonómov. To znamená, že treba posilniť malého Coxa, pokiaľ pôjde o obchodné rokovanie. (Je to človek malých dimenzií, pomyslel si sarkastický predseda, rozmýšľala v malých transakciách s galantným tovarom, ešte nám vypredá, ako na biely týždeň, celú slnečnú sústavu a ostaneme trčať v kozme bez pôdy pod nohami).

Ženy ostali ešte v sále a pozerali sa na kopce, za ktorými svietil nad táborom hostí pomarančovo červený oblúk ako svätožiara.

- Rada by som ich videla, - šepľia plavovláska Richterová.

- Neboj sa, o týždeň príde sem ich posol, --uistila ju bronzová sekretárka Yvetta.

- Oh, to bude úžasné, - vzdychli obidve vzrušene a zopáli ruky, lámuc krčovité prsty od očakávania, až im v kostiach príjemne prašťalo.

* * *

Hostia neznámym technickým zariadením vystrelili k mostu ozónový oblak. Každý sa cítil lepšie, ľudia sa usmievali na seba. Dievčence boli krajšie a všetky ženy mladšie. Aj starší páni sa obracali za nimi.

Večer sa prihnali ťažké, hrmotajúce chmáry a vinice za mestom ohrozovala ľadovica. Ale kremíkoví hostia začali z kopcov bombardovať bariéru tmavých mrakov suchým ľadom a z ťažkého dažďa ostala len ľahká a teplá spíška, práve akú potrebovala úroda na Zemi.

V noci zakrývalo mračno striebornú tvár Mesiaca, ale hostia ho odstrelili, rozprášili vysokofrekvenčným energetickým zásahom, aby sa milenci videli

v rojčivom šerosvite a mohli hľadať svoju blikajúcu, šťastnú hviezdu na jasnom nebi.

Parky do rána zohrieval obrovský lúčomet, ktorý mohol roztaviť v sekunde oceľ ako maslo. Ale teraz bol krotký ako prúdica mačka, hladkal tváre mladých dvojíc na lavičkách ľahkým, sviežim vánkom. A spieval. Áno, dokonca čosi pískal potichu, šepotal do ucha a bolo to omamné.

- Budeš moja, - šepkal kapitán Lenský Yvette do ucha. Sám nevedel prečo. S Yvettou sa stretávali pri tenise, páčila samu. Ale nikdy nemal vážnejšie úmysly. Dnes sa náhodou stretli a táto noc im počarila.

Všade bol ideálny rádioprijem a neboli magnetické búrky. Neprekážali protuberancie slnka. Keď na druhý deň seizmografy signalizovali výbuch nejakej sopky v Oceánii a zemetriasenie v Južnej Amerike a keď neskôr Japonsku hrozila smrť, z tábora len vyšľahol plameň dýz strieborných perutí a v ohrozenej oblasti bol o zlomok sekundy zase pokoj.

Nad Zemou bdeli vo dne v noci oblé kozmické lode hostí a nikomu sa nesmel skriviť ani vlások na hlave. Meteory, kométy, dokonca slnko, ten

obrovský žeravý kotol, museli poslúchať.

Na štvrtý alebo piaty večer, keď sa stretli v parku, povedala Yvetta:

- Richterová vravela, že sa vraj kúpu v leptavých plynch, že sa slnia v plameňoch magnézia a že sú úžasne krásni. A čistotní...

- O kom hovoríš? - spýtal sa zarazene kapitán, lebo ju chcel práve pobožkať, ale Yvetta sa celkom mimovoľne odtiahla.

- Predsa o nich. O kremíkových ľuďoch.

Kapitán sa zamračil, lebo doteraz mala Yvetta myšlienky len pre neho. Teraz vniklo do jej mysle čosi úžasnejšie, príťažlivejšie. Tábor za kopcami, kde sídlili hostia, odkiaľ sa stále vznášali oblaky príjemnej a omamnej vône a útržky príjemnej a rozkošnej hudby. Jemná, nevnucovala sa, ale človek by bol bežal za ňou práve preto, že unikala.

Práve preto, že unikala.

To je ich tajomstvo, preletelo kapitánovi hlavou, ale nevládal o tom triezvo rozmýšľať. Yvetta azda už zabudla na kremíkových ľuďoch, alebo teraz vidí ich obraz v tvári svojho kapitána?

Som jej len náhradkou, pomyslel si trpkosť Lenský, v duchu žije niekde inde, tam za kopcami, kde si vysnívala čosi úžasné, stred blaženosti a vrchol plného života.

Zašli na breh rieky, ktorá tiekla pred mestom. V horách pretekala táborom hostí a teraz bola čistá ako krištál. Predtým ju znečisťovali i kanály chemických tovární, ale teraz mala zázračne modrý nádych. Z druhej strany tiekli z tábora šumivé potoky a ľudia chodili z potoka naberať si vody, ktorá bola celkom iná, vracala človeku silu do svalov a chuť do života.

- Sú tam rôzne prísady, - hlásili laboratórne rozbor, - a je to chemicky dobre filtrované od nečistoty. Vody, ktoré pretekajú táborom hostí, majú výbornú kvalitu, sú spracované chemickými agregátmi. Odporúčajú sa na liečenie.

Kapitán sa mlčky pozeral na gloriolu nad kopcami, podobnú severnej žiare. Yvettu držal v náručí, zaspala. Nebolo chladno, človek mohol ostať vonku hoci do rána.

Yvetta ľahko oddychovala a usmievala sa. Bola spokojná, krajšia ako inokedy, a keď sa zobudila, hladkala pomalými a grációznymi pohybmi svojho milého.

Čosi povedala, ale kapitán nepočul, priklonil sa teda k pekným, plným perám dievčaťa, ktoré sa jemne zvlňili a šepli:

- Sú úžasní. Krásni a mocní...

Okolo prechádzal akýsi zvedavec. Mesačnú tvár zakryl obláčik. Aby nebolo vidieť milencov vo vysokej tráve, ich svietiacu belosť.

Možno aj to bola zvláštna pozornosť hostí. Lebo boli galantní a každé dobré slovo odplácali kráľovskou štedrosťou.

* * *

Tak prišiel veľký deň, deň schôdzky. Všetci vzrušene čakali v sále, aj v celom veľkom meste, odkiaľ novinári hlásili zprávy do celého sveta. Iné mestá reklamovali, chceli, aby sa konferencia uskutočnila u nich. Ale toto mesto malo prednosť, lebo tábor hostí bol blízko za kopcami. Prišli práve sem a nie inam. Tak dneska bol tu stred zemegule.

Radisti boli teraz hrdinami dňa, lebo zatiaľ nebolo s hostami iné spojenie ako elektromagnetickými vlnami. Každý už zhruba vedel, vďaka televíznemu spojeniu, ako hostia vyzerajú. Že sú ako ľudia, temer presne takí, krásni a urastení, širokoplecí, že prišli iba muži a majú husté, bohaté vlasy, všetky odtiene zlatej, striebornej a starej medi, lesklého antracitu a zreľých gaštanov. Že majú dlhé mihalnice a rovné obočie, silné ramená a pružné pohyby.

Do poradnej siene prišiel prvý malý Cox, trochu priskoro. Sála bola prázdna, len plavovlasá Richterová urovnávala na stole akési papiere.

Cox zakašlal, chcel niečo povedať, ale zaskočil mu hlas, až na druhý raz sa mu to podarilo.

- Skoro ste vstali, mladá pani.

- To viete. Je mi doma smutno, som rozvedená.

- Viem.

Cox si uvedomil, že to povedal príhorlivo, ale mladá dáma sa mu páčila. Už dávno chcel s ňou hovoriť. Teraz boli len dvaja, osamote.

Padol na zem papier, možno len celkom náhodou, alebo ktovie. Cox sa galantne zohol, podal jej ho, od prudkého pohybu bol v tvári červený a povedal:

- Nemali by ste čas, mohli by sme sa po porade stretnúť.

- A načo, - žene posmešne zaiskrili oči, ale všimla si pritom, že malý Cox vôbec nie je taký malý, ako sa zdalo.

Len jeho príslovečná skromnosť

ho akosi zmenšovala najmenej o pol stopy. Je v skutočnosti o dva prsty väčší ako ona, má dlhé mihalnice a oči celkom čisté a nevinné.

- Len tak, - odpovedal Cox bezradne ako malý študent, lebo si uvedomoval, že to povedal celkom nemotorne.

- Nemám čas, - pretiahla žena.

- Škoda, - vyšlo z Coxových úst zastreto.

Začervenal sa a chcel ženu obísť. Ale bolo tu málo miesta, v úzkom prechode sa zrazili a stáli tesne vedľa seba. Bola to taká rozhodujúca náhoda, ktorá mohla veľa znamenať, lebo nechcený pohyb ich úplne hodil do náručia, ale vtom zavýzgali dvere a s novimi pod nosom ako slepy sa vovälil dnu plukovník Javorník.

Richterová sa odtiahla, narovnala papiere.

- Ďakujem, urobím to sama, - povedala, keď jej Cox chcel pomôcť, a práve v tej chvíli rozpadol sa jej celý obal.

Na šťastie sa zošmykol len na stôl, dalo sa to ľahko narovnať. Plukovník si sadol do rohu a čítal ďalej. Cox len stál bezradne vedľa ženy a videl jej bielu šiju, ale nič mu neprišlo na um z toho, čo si pripravil na takýto prípad. Bolo to horšie ako vypočítať a rozriešiť signály kremíkových hostí zo Síríu.

Richterová sa obrátila, videla za sebou Coxa a skoro netrpelivo povedala:

- Prajete si niečo?

- Áno, stretnúť sa s vami, - vyšepol Cox teraz už celkom odhodlane. - Máte pre mňa trochu času?

- Nemám.

- Škoda.

Žena ho ostro premerala a mykla plecami.

- Večer budem pred vilou. O siedmej. Ak tam náhodou budete, pozvem vás na kávu.

Cox už neodpovedal, lebo vchádzal predseda so svojou suitou, a sotva si sadli, už tu bol generál s pobočníkmi. Lenský galantne vyzliekol Yvette kabát. Ponáhľala sa a bola rozohriata.

Ženy si sadli k vedľajšiemu stolu a niečo si šuškali. Cox sa pozrel tým smerom, celkom ukradomky, ale potom sa už musel obrátiť, lebo vstal predseda a povedal:

- O necelú minútu majú tu byť naši hostia. Respektíve parlamentár našich hostí. Tak sme sa dohodli. Dúfam, že náš priateľ Cox porozumie ich reči...

Cox cítil, že pohľady všetkých sú na ňom, preto sa ani neprihlásil a povedal:

- To ani nie je potrebné. Ten ich parlamentár bude hovoriť dosť obstojnou francúzštinou.

- Ako viete?

- Včera mi to oznámili.

Teraz si aj ostatní uvedomili, že vlastne bez Coxa sú ako hluchonemí, sú odkázaní na jeho vedomosti, a tento referentík vlastne teraz drží ich osud vo svojich rukách.

Tento malý úradníček, naučený rátať v šestákoch, bude rozhodovať v medziplanetárnych, dokonca v medzinviezdnych reláciách.

Vtom už prešla minúta a všetci šla obrátili k dverám. Nebolo počuť, že by sa pred budovou bolo zastavilo nejaké vozidlo. Parlamentár prišiel asi na malej fotónovej ralkete.

Bol vskutku úžasný.

Niečo nad šesť stôp vysoký, plecnatý, v ústach sa mu zaleskli perly zubov, keď sa usmial. Máličko sa uklonil. Vlnité, zlatisté vlasy sa mu leskli v slnečnom lúči. V tvári bol opálený a oči, hlboko položené, mu svietili i krotkou modrou farbou.

Predseda pobehol k dverám trochu príliš rýchlo, až si to sám uvedomil a zháčil sa.

To mu nevyšlo, pomyslel si Cox a všimol si, že hostia sa snažia usadiť na čestné miesto. Ale tento celkom prirodzene si sadá na predsedovo kreslo a Laughton ostáva stáť.

Host sa skúmavo a pokojne pozrel ma okolosediacich, potom po chvíľke zase vstal. Stál vzpriamene a ľahko sa uklonil.

- Yang Méziam, - povedal a zase sa tak jemnučko usmial, akoby mu bolo na líca vysadlo slnce.

Teraz každý vstal a povedal svoje meno. Yang Méziam trochu zmrštil čelo, zrejme sa mu nedarilo zapamätať si všetky mená, ale striasol zo seba

mrzutosť. Bol veľmi prirodzený a sympatický, ako sa naklonil dopredu, bezprostredným, nastrojeným pohybom si pohladil vlasy a spustil lámanou pozemskou rečou.

- Pod'me k veci.

Obe ženy sa strhli, už druhý raz, keď zaznel zvonivý hlas hosta. Bola v ňom akási neznáma sila, v tej hľbokej vibrácii a plnom, silnom, zvuku, čo sa zachytil v nich, akoby ich bol niekto mocne objal. Zaliala ich horúčava.

- Prišli sme k vám, - pokračoval Yang Méziam, - aby sme uzavreli malý obchod. Nemáme zlé úmysly. Vieme, že aj vy máte vodíkové pece a energetické lúče, viete sa brániť, ale uzavrieme malý obchod. Vy nám predáte jednu planétu.

Teraz povedal nejaké slovo, čo nik nerozumel a Cox rýchlo doložil:

- Myslí na Pluto.
- Áno, - prisvedčil Yang Méziam a uklonil sa smerom ku Coxovi, - myslím na deviatu planétu. Vy z nej nemáte nijaký osoh. Samozrejme môžete predat' prvú alebo tretiu ...
- To sme my, - ozval sa generál, - na tej žijeme.
- Prepáčte, - opravil sa hneď parlamentár, - ale povedzme šiestu, myslím tú s prstencom okolo.
- Saturn, - povedal celkom zbytočne predseda.
- Skrátka, rozhodnite sa a povedzte mi. My vám za to upravíme podnebie, dodáme jemné automaty na spríjemnenie prostredia.

Nastalo nerozhodné ticho. Predseda sa potil na čele, nebol zvyknutý na také krátke a vecné rokovanie. Napokon vstal a povedal:

- Do akej miery by nám bol osožný takýto obchod ?
- Veľmi osožný, - povedal pohotovo parlamentár, - potrebovali by ste mnoho rokov práce, kým by sa vám podarilo ovplyvniť podnebie na studených planétach. Takto budete mať o planétu menej, ale inak namiesto ťažkej práce a dlhého výskumu vám dodáme hotové výrobky, pomocné umelé slnká, a naučíme vás, ako s nimi zaobchodiť.
- Ale či aj to, ako ich vyrábať?
- Načo by ste ich namáhavo vyrábali, - usmial sa host', - keď vám dodáme všetko hotové, precízne vybavené, kompletný tovar. Vy nebudete mať žiadne starosti. Keby ste potom chceli ďalšie stroje, predáte nám ešte nejakú planétu. Máte ich dosť, my ich máme naozaj menej a potrebujeme ich. Už sme aj niečo kúpili v oblasti...

Zase povedal nejaké nezrozumiteľné slovo a prosebne sa obrátil no Coxa.

- Andromedy, - doložil referent a host' prikývol.
- Predseda bol však úplne bezradný, preto vstal aj generál, aby zachránil prestíž, a rýchlo prehlásil:
- Mali by sme sa poradiť. Náš host' nám prepáči, ale odoberieme sa na krátku poradu do vedľajšej miestnosti. Všetci odišli a v zasadačke ostali len sekretárky a host' za predsedníckym stolom. Vstal a uklonil sa pred ženami.
 - Dovoľte, dámy, aby som vás pozval do nášho tábora. Len čo uzavrieme zmluvu, pôjdeme. Dúfam, že neodmietnete krátku návštevu. Ostatne,-- poklonil sa dôverne bližšie, - myslíte, že nám tú planétku predajú?
 - Ale áno, - usmiala sa Yvetta.
 - A ktorú myslíte?

Yvetta bezradne mykla plecami a pozrela sa na priateľku.

- Najskôr Pluto, - povedala akosi rezignovane Richterová.
- Vám sa to nepáči, - reagoval hneď parlamentár a doložil galantne, - keď je Pluto Vaša milá hviezda, tak ju nechcem. Beriem radšej Merkúr, alebo Neptún.
- Pluto nie je moja hviezda, - povedala Richterová, - veď ju voľným okom ani nevidieť.
- Oh, prepáčte, pomýlil som sa. To je veľká blamáž pred dámami. Som celkom zahanbený.
- Niet prečo, - smiala sa Yvetta, ale host' videl, že druhá je stále zamračená, nechcel obťažovať a taktne odišiel k oknu. Pozeral sa na park. Pískal tichučko akúsi melódiu a prstami bubnoval do taktu na okenici.
- Čo ti je? - drgla Yvetta priateľku.
- Ale nič. Hanbím sa za našich chlapcov. Je to ponižujúce.
- Prečo? Predat' Pluto? Čo si sa tak rozľútostnila za nejakou ľadovou planétou, ktorú ani nevidieť. Je to výhodný obchod.
- Je to hanba, - odsekla druhá, - prijímať do daru hotové stroje, aby sme sa nemuseli namáhať.
- Budeme sa mať dobre.
- Z milodarov.

-Nie je to zadanmo.

- Nemáme na to právo, rozumieš, - zasyčala zlostne Richterová, - žiť z darov prírody, predávať, čo nám poskytla príroda, a nie náš um, naše úsilie.

- Už chápem, - prikývla Yvetta, - ty sa bojíš, že sa naruší rovnováha v slnečnej sústave.
- Nie, nebojím, - odvetila vášnivo tajomníčka, - iba sa hanbím. To je všetko. Ale ty to nikdy nepochopíš.

Vtedy už prichádzali chlapi z bočnej miestnosti. Boli všetci veľmi vážni. Posadali si. Predseda prehovoril:

- Nedohodli sme sa, naše názory sa rozchádzajú. Členov s hlasovacím právom je tu párne číslo. A presne na polovicu sa delíme v názoroch.

Môžeme pred vami hlasovanie opakovať, aby ste sa presvedčili.

Yang Méziam pozorne sledoval nové hlasovanie. Videl, že rovnaký počet hlasuje za a rovnaký proti. Jeden z prítomných nehlalsoval.

Parlamentár ukázal na Coxa.

- Prečo nehlasuje?
- Doktor Cox nemá hlasovacie právo, - vysvetlil odhodlane predseda. - Tak mu dajte, - rozhorčil sa spravodlivo Yang Méziam, - veď sa o toto všetko zaslúžil. On sa s nami dohodovil, poradil zastaviť paľbu. V poslednej chvíli, keď sme už chceli zapnúť v sebaobrane energetické delá. Jemu vďačíme za túto poradu, za tento pokojný deň, za úsmev na tvári žien, zo hudbu, ktorú počuť z nášho tábora, za všetko. Inak by hovorili delá.

Bol veľmi rozhorčený a teraz bol oveľa krajší ako predtým. Yvetta zatajila dych a Richterová nadvihla ukradomky ruku. Utréla si slzu.

- Je úžasný, - šepkala Yvetta.

- Áno, - prikývla Richterová a hlas sa jej chvel. Predseda v rozpakoch prešľapoval. Usiloval sa odpovedať neutrálne, ale bolo to márne. Nakoniec sa pochlapil a dal návrh. Bolo to konečne v kompetencii komisie doplniť členský stav obyčajným hlasovaním, ak sa získa väčšina hlasov.

Zdvihli sa všetky ruky, všetci boli v tejto chvíli za malého Coxa. A boli vďační za takéto riešenie. Ani nedomysleli, že tým sa presúva všetka zodpovednosť na malého referenta, zvyknutého počítať v šesťákových reláciách.

- Ani kapitán Lenský nemá hlasovacie právo, - poznamenal ktosi z členov, ale host' ho mrknutím oka zarazil.

- Zase párne číslo. Kapitán Lenský je sympatický mladý muž, veľmi inteligentný. Rozvážny a zdržanlivý v činoch.

- To určite, - usmiala sa Yvetta len tak pre seba.

- Ale je to mladý človek, plný sily, - pokračoval Yang Mézian a posledné slová zneli ako malá zlomyseľnosť, lebo ukradomky, ale veľmi decentne mrkol smerom k Yvette. Zrejme kremíkové uši lepšie počuli ako pozemské.

- Skrátka, - dokončil host', - bolo by hádam neprimerané zaťažovať mladého človeka takou zodpovednosťou.

- Veď vy nevyzeráte starší, - vyletelo z Yvetty a všetci sa zarazili, lebo to bolo proti diplomatickým zvyklostiam.

- Madam mi lichotí, - uklonil sa parlamentár, - no naše dni sú iné ako vaše, narodil som sa pod inou hviezdou, ktorá inak svieti a inak zohrieva.

Za mňa hovoria skúsenosti našich rakiet a našich strojov, našej práce a našich výsledkov. To ma oprávňuje poradiť, ba je to moja povinnosť.

Obe ženy počúvali. Yvetta sa mierne usmievala a Richterová bola červená ako rak a premáhala plač.

Predseda vstal a navrhol, aby uskutočnili nové hlasovanie. Všetko stíchlo, polovica zase zdvihla ruku za, druhá polovica prítomných hlasovala proti.

Vtedy vstal Cox a povedal, že pred hlasovaním si pýta slovo.

Udelili mu ho.

- Vážený Yang Méziam, - uklonil sa pred host'om, - ďakujem za pomoc, ktorú ste mi poskytli. Dopomohli ste mi k postaveniu, ktorého by sa mi

inak nebolo dostalo. Akosi uznanie z ďalekých svetov viac zaváži, to sa zase potvrdilo. Prijímam členstvo aj účasť v hlasovaní. Ale zároveň vás musím zamútiť. Z deviatich planét, ktoré má naše slnko, je nám každá rovnako milá. Aj keď ich ešte nijako nevieme využiť. Dnes ešte nie. Ale príde čas, že

to dokážeme. Preto vám nemôžeme nič predať. Môj názor je taký, že všetko potrebujeme. Hlasujem proti. A je mi ľúto, že ste sa unúvali zbytočne

na takú ďalekú cestu. Nehnevajte sa.

Yang Méziom vstal o zamračil sa.

Všetci ustrnuli. Yvetta si dala ruku pred ústa a zhrozene vytreštila oči.

Vtedy sa host' usmial a zase sa uklonil.

- Ale vôbec sa nehnevám, milý Cox. Naopak, som rád, že som vás mohol poznať. Bolo to milé. Cesta sem z oblasti Síría trvala osem vašich rokov a sedem mesiacov. Malý výlet možno povedať. Škoda, že nemôžeme obchodovať, lebo okrem planét nič nemáte, čo by ste nám mohli predať. Prípadne svoje slnko, ale bez neho by ste nemohli žiť, to chápem. Tak je to v poriadku. Mohli ste si uľahčiť život, ale to je vaša vec. My si zakúpime planéty v inej sústave a ostaneme priatelia. Vám je milá každá vaša planéta ako vlastné dieťa. Neviete sa rozhodnúť. Chápem. Prešiel miestnosťou, pred ženami sa ešte zastavil.

- Je mi veľmi ľúto, dámy, ale musím odvolať pozvanie. Ešte v tejto hodine letíme ďalej, času je málo.

Jeho fotónová raketa nehučne odletela. Od tábora hostí bolo počuť ťažké dunenie, likvidovali svoje sídlisko.

Muži vážne vstali, nepodali si ani ruky, každý odišiel bez pozdravu. Iba Yvetta so na chvíľu zastavila pri Coxovi.

- Čo ste urobili, nešťastník, každý vás bude nenávidieť. Zahodili ste takú skvelú možnosť.

Nešťastný Cox vyšiel do parku, blúdil osamotený, nechcel sa stretnúť s ľuďmi. Pozeral sa na stromy o pospal si trochu no lavičke, ktorá stála v zabudnutom kúte.

Keď sa zobudil, bol už večer. Nad hlavou mu trblietali hviezdy a niekde medzi nimi sa uberala svojou cestou aj ďaleká bezvýznamná planéta

Pluto. Okolo nej bola večná tma a ľahostajné ticho. Od Zeme ju delila nesmierna diaľka.

Cox si pomyslel, že nemôže žiť ako štvanec, musí sa vrátiť medzi ľudí. Aj keď sa budú na neho hnevať. Aj keď ho odsúdia.

Pobral sa pomaly naspäť. Prišlo mu na um, že ráno hovoril s Richterovou a mali sa stretnúť. Ale to bolo ráno a medzitým akoby prešli veky. Predsa sa rozhodol ísť tým smerom, hoci to bolo celkom zbytočné.

Odbočil k vilovej štvrti.

Svietilo tu niekoľko lúčov a vánok ticho šepkal v korunách stromov. Bolo chladno a neprijemne, lebo jeseň sa už 'končila a rakety kremíkových hostí už nezohrievali ovzdušie. Všetko bolo drsnejšie a smutnejšie. Ľudia sa stiahli do svojich domov, len tie sa kolembali nad cestou.

Pred krajinou vilou ktosi stál. Štíhla, krehká postava čakala na niekoho.

Tie plavé vlasy poznal, bola to Richterová.

Žena stála na výstupku, blízko pred vchodom do domu.

Cox sa pobral k nej. Kráčal stále rýchlejšie. Ale potom spomalil a ostal nerozhodne stáť. Vtedy bol už celkom blízko, na

niekoľko krokov.

Stál naklonený a zhrbený, vietor bol stále dotieravejší. Videl, ako hádže vlasy žene do tváre. Chcel niečo povedať. Trvalo to už dlho o vyzeralo to trápne. Oči sa im stretli. Richterová trochu sklonila hlavu a zase sa na neho pozrela.

- No ... tak, - povedala pomaly a obrátila sa.

Vošla do domu a Cox za ňou.

Vomku začal padať drobný dážď a vietor prinášal od mesta pach z fabrik. Bolo to normálne počasie, na aké sme zvyknutí na Zemi v tomto ročnom období.

UPON Z DVOJHVIEZDY OMEGA ZET

Znalec hneď zvolá, že nijaké súhvezdie Zet nejestvuje, a bude mať pravdu. Omega Zet, to bolo iba označenie v slangu astronautov pre niečo také ako: španielska dedina, na svätého Víta, tridsiateho februára a podobne.

Skrátka neurčitý, neznámy bod. Časový aj priestorový. Hovorilo sa: hviezda vo vzdialenosti Omegy Zet, signál sa vrátil ako z Omegy Zet, a tak ďalej.

Za aký čas sa vráti raketa Typhoon na Zem? Nik nevedel. Namiesto časového určenia sa uviedla proste jednotka: Omega Zet.

S raketou Typhoon nik nerátal. Vrátila sa nečakane, zachytili ju na Nereide, menšom mesiaci Neptúna.

Žilo tam niekoľko ľudí v dobre vybavených tlakových komorách. Vykonávali výskum ďalekej planéty.

Práve v čase návratu Typhooa sa na Neireide stala menšia nehoda. Automatický nákladný konvoj pre poruchu v riadení vyklzol z dráhy a vracal sa späť k slnku. Bude to trvať niekoľko mesiacov, kým vyšlú náhradu zo Zeme alebo z Marsu.

Prídeľy bolo treba stenčiť, prácu presnejšie zadeliť. Unavení ľudia sa museli zriecť dovolenky a cesty na Zem.

Neprišli ich vystriedať, na opotrebovaných prístrojoch bolo treba ďalej pracovať. Už nie na vedeckých výskumoch, ale na tom, aby sa udržali pri živote, kým príde pomoc.

A práve vtedy sa vrátil Typhoon. Už zďaleka signalizoval, že musí pristáť. Najbližšie bola Nereida. Pôvodne mala vedľa nej raketa len preletieť a pokračovať v lete priamo na Zem.

To sa už nemohlo uskutočniť.

Riadiaci automat-pilot ešte zariadil pristátie, potom posledný raz blikol červeným okom. Opotrebované súčiastky po poslednom vypätí vypovedali službu.

Zprávy v mechanickom zázname boli otrasné.

Kapitán Sanders s trojčlennou posádkou umrel na neznámej planéte. Predtým niekoľkokrát vystúpili, chceli sa tam ubytovať na dlhší čas. Vyniesli

záznamy, denník, niektoré prístroje, doklady z archívu a osobné potreby.

Pri jednej príležitosti - vracali sa v pravidelných intervaloch na raketu - doviedli so sebou obyvateľa neznámej obežnice, ktorá krúžila okolo neznámej hviezdy. Hosť a zavreli v rakete. Odišli potom po stan a po záznamy, ale sa viac nevrátili.

Automat podľa príkazu mal štartovať späť. Prenasledovali ho, preto musel dlho kľučkovať.

Automat sa domnieva, že sa svojich prenasledovateľov zbavil až kdesi v polovici cesty.

Žiadny iný záznam.

Všetko toto urobil iba pomocný strojový pilot, lebo hlavný riadiaci prístroj Sanders vymontoval a vyložil z rakety, najskôr aby ho opravil.

Zrejme príkaz pomocnému pilotovi dal len z núdze. Sám s tým nerátal, že jeho posledný výstup z rakety môže sa skončiť tak tragicky.

Záznamov nebolo.

Ale bolo tu čosi cennejšie.

Neznámy tvor, ktorý sa tu triasol v kúte rakety a vyslovoval zatiaľ lediné slovo. Asi svoje meno: Upon.

Zaviedli ho do malého planetária, potom ukázali na hviezdnu oblohu. Upon bol bezradný. Jediné šťastie, že bol veľmi usilovný a učenlivý. Neľutoval námahu, zakrátko sa naučil hovoriť. Kusé slová, rozhárané vety.

Vysvetlil, že na oblohe ich planéty sú dve slnká, vo dne väčšie a v noci menšie.

Bližšie určiť polohu nevedel. Väčšinu cesty prespal. Prebudil sa, keď mu prestali pôsobiť glukolínové injekcie.

Bol na hranici vyčerpania, bol by zanedlho umrel.

Rýchle pristátie ho zachránilo. Lekársky zásah prišiel v poslednej chvíli.

O svojej planéte nerád hovoril. Bol inak veľmi poslušný a usilovný.

Nazvali ho Uponom z dvojhviezdy Omega Zet.

Meno, ktoré vyslovoval v rodnej reči, neurčito sa podobalo názvu známeho lepidla zo živice. Na jeho planéte nehovorili celkom tak, ako znie artikulovaná ľudská reč.

Ale inak toto meno ohromne "sedelo". Upon sa príšerne lepil.

Jeho reč o dvoch slnkách pripomínala dvojhviezdu, ale takých je v našej galaxii na tisíce.

Keď už ako-tak vedel hovoriť, spýtal sa ho kapitán stanice Kondratenko:

- Ako sa cítiš, Upon? Nemôžem ti zaručiť pohodlie. Je to tu zlé. Stenčujú sa mám zásoby.

Upon sa iba usmieval. Na tvári mu žiarila spokojnosť.

- Pribudol si a nevedeli sme o tebe, - pokračoval kapitán, - teraz tu každý musí tvrdo pracovať. Aj ty si svoj kyslík, stravu a vodu musíš zaslužiť. Budeš pomáhať, čo ti rozkáže Wilson. On bude tvojím učiteľom.
Upon vďačne prisvedčil
Wilson bol pracovitý a veľmi skromný astronaut. Ale Upon ho zďaleka pretromfol. Nijakej ťažkosti sa neštít. Všetko bral na seba, stačili mu aj skúpe chvíle voľna.
Bol šťastný.
Inžinier Denisov, ktorý ostal na Nereide len náhodou, nepatril do posádky. Bol tu len na kontrole čerpadiel.
Raz večer vybuchol:
- Vy toho nešťastníka zneužívate! Protestujem proti tomu, aby bol zadelený do pracovného procesu. Nie som lekár, ale prístroje mi jasne ukazujú, že Upon nie je v našej atmosfére celkom doma. Veľmi sa namáha.
Kondratenko hneď zasiahol:
- Nemusíš byť taký podráždený. Mal si to povedať skôr. Môžeme si vyžiadať mienku ostatných.
- To sú tvoji podriadení, - protestoval Denisov, - závisia od teba. Môžeš im vplývať na služobný postup. Ja beriem Upona pod ochranu. Na vlastnú päsť. Bude na mojom oddelení.
Upon nepochopil hneď, o čom sa hádajú.
Sedel pokojne, díval sa raz na jedného, raz na druhého.
Poprosili Wilsona, aby sa spýtal na názor cudzieho tvora. On bol s ním najviac, najlepšie mu rozumel.
- Hovorí, - začal Wilson, - že je mu u nás dobre. Aj keď je unavený.
:- No vidíte, - skríkol Denisov, čo som povedal! Je unavený.
- Nechaj ho hovoriť, - vyzval Kondratenko inžiniera.
- Hovorí ďalej, že je tu šťastný. U nich je horšie. Oveľa horšie. Takých ako on, s lepkavou pleťou, využívajú na to, aby boli v strojoch. (Wilson tu mal veľké ťažkosti s prekladom.) Zalepujú ich do rôznych prístrojov, aby tam živý organizmus slúžil ako súčiastka alebo poistka.
(Doslova neviem vystihnúť, čo hovorí, poznamenal Wilson.)
Kapitán Sanders povedal, že raz ľudia nájdu tú planétu a zamedzia tej hrôze. To je dobre. Škoda, že kapitán zomrel.
Po chvíľke Upon pokračoval.
Bol smutný, keď zomrel kapitán. Veľmi smutný. Ale teraz už vie, že sú ľudia aj tu a možno čakať pomoc. Je skvelé, že jestvujú na svete ľudia. To je už oveľa lepšie.
Vidí, že aj ľudia majú starosti. Tu, na tomto mieste. Ale to je iste preto, že tu nie sú doma. Doma sú iste mocní a nepremožiteľní. Upon v ťažkej chvíli nechcel obťažovať a všetko toto chcel povedať neskoršie.
Žiaľ, nevie určiť, odkiaľ prišiel. U nich je stále svetlo o nevidieť žltý prášok v tme. (Mieni zrejme hviezdy, poznámka Wilsona.)
Ľudia sú skvelí a slobodní. Je veľmi dobre s nimi žiť. Upon verí, že mu umožnia návrat. Že nestrpia takú krivdu, aká sa pácha u nich. Verí, že zatiaľ u nich doma tí, čo sú mu blízki, dobre sa schovali a že ich dovedy nechytia.
Má predsa veľkú úzkosť. Je tam jeho matka a ešte niekto, koho má Upon rád. Obáva sa o nich. Keby tu mohli byť, to by bolo nádherné. Už by sa možno ani nechcel vrátiť.
Nereida je báječná. Zišlo by sa tu jedno z tých slnc, čo majú oni. Im by stačilo to druhé.
Wilson skončil preklad. Upon prikyvoval a usmieval sa.

Kým došli rakety na Nereidu pod velením pilotov: Manetasa, Lovinesca, Pradosa, Musila a ďalších - situácia na mesiaci Neptúna bola skutočne povážlivá.
Kondratenko smutne hlásil straty.
- Okrem uvedených nehôd vybuchla Denisovova kabína. Na šťastie inžinier bol na pracovnej obchôdzke a zachránili sa. Ale chudák Upon zahynul
Bolo treba dlho vysvetľovať, o kom je reč. Denisov stál so sklonenou hlavou.
- Verím, že ioh raz nájdeme, - povedal, - nájdeme ich planétu a urobíme tej hrôze koniec. Nech je to naša ctižiadosť.
Čakal, že Kondratenko bude odporovať. Vynadá mu do donkichotov. Veliteľ bol známy tým, že nemal rád fantastov. Ale teraz kapitán Kondratenko napodiv nepovedal ani slova.
Pristúpil k inžinierovi Denisovovi, pozeral sa mu dlho do očí.
Potom mu mlčky podal ruku.
Vtom odznelo na Nereide dvanásť delových sálv.
Na pamiatku obetiam.
Dvanásť, za chudáka Upona, dlho sa vracala na krídlach ozveny a letela vysoko nad zamrznutou, mŕtvou šíravou Nereidy.

PROXIMA CENTAURI

Plukovník York vystúpil z kajuty a pretiahol si údy. Bola to malá kajuta len pre jednu osobu, lebo raketa potrebovala na ďalekú cestu príliš veľa paliva a mohla uniesť len jediného cestujúceho.

Tretia planéta červeno-zlatej Proximy Centauri priviala hosť a slávnostným tichom. Ešte aj vietor mal väčší šum - a vtáci na konároch sedeli mlkvo a dívali sa zvedavo na striebornú raketu.

- Haló, chlapi, - zakríčal plukovník keď zbadal, že po ceste sa blíži rýchlym krokom skupina živých tvorov. Pozemská teória im už vopred našla meno: Terciami, lebo išlo o tretiu planétu Proximy.

Terciáni mali akési gumové podrážky, lebo šli ticho ako leopardy, ale nevzbudzovali pritom nijakú hrôzu. Historické stretnutie.

York v očiach Terciánov musel byť urastený obor. Bol presne šesť stôp vysoký, plecnatý, s ostrými črtami a jasne sivými očami. Vlasý mal už trochu prešedivené, ale len celkom málo nad spánkami.

Terciáni v očiach plukovníka Yonka vyzerali úboho. Boli nenápadní a pomešší.

- Tak to ste vy? - skríkol bodro plukovník York, lebo mu nič lepšieho neprišlo na um.

Prvý Tercián niečo zašepkal. Bola to možno privítacia reč.

Ibaže bola veľmi krátka.

Potom ho všetci obklopili a viedli k akejsi honosnej budove.

- Počkajte, mládenci, - zvolal plukovník, - mám v rakete vysielaciu. Musím oznámiť, že som pristál alebo čo!

Povieť aj vy niečo do mikrofónu.

Vtom už videl, že celá raketa sa vznáša za ním, akoby ju v úplnej tichosti niesli neviditeľné ruky.

- Aha, - buchol plukovník najbližšieho Terciána po pleci, - pracujete s magnetickým poľom. To je chvályhodné. Nie ste takí babráci, ako vyzeráte.

Potom Yonka voviedli do prepychového apartmánu. Všetko sa otváralo a zatváralo bez hluku a najmenšieho šramotu.

- To je báječné, - ľahol si ihneď York na gauč, - to všetko sa mi hodí. Teraz vám pustím nejakú hudbu.

Vytiahol z vrečka miniatúrne rádio o vyladil koncert na želanie.

- To sa čudujete, čo? - zaburácal, - svetlo sem letí celé roky, a ja mám ihneď spojenie. Pracujeme pomocou antiprotónov o gravitačného poľa. Spojovaciu techniku máme na výške.

Zosilnil reproduktor a Terciami sa zdesene vytratili z miestnosti.

Ostal tam len jeden jediný. Nevyzeral najsmelší. Ale ostal práve on.

- I-bum, - ukázal na seba.

- To je žartovné meno, - vybuchol plukovník, - a ja som York.

I-bum sa zdvorilo uklonil a šeptom zapakoval: - York.

- Tak ty budeš mojim tlmočníkom? - a plukovník ponúkol I-bumovi čokoládu.

I-bum rozbalil čokoládu, stanil zjedol a čokoládu opatrne hodil do koša.

- Chudáčik, - pokutoval ho York, - ale neboj sa! Vychovám z teba človeka. Aj keď sotva kedy budeš plnohodnotný.

Sadli si za stôl a začali sa učiť.

* * *

Po nadviazaní spojenia s Tretou planétou dali slovo plukovníkovej žene.

Bola dojatá.

- Haló, Cecil, - kričala pani Elizabet Yorková, lebo sa nazdávala, že by ju muž inak nepočul, - haló, Cecil, zdochla nám mačka Ivy. Vždy som vravela, že tie rybacie konzervy sú hnusné. Inak sme všetci zdraví. Čo robia Terciáni? Z mikrofónu sa ozval huhňavý hlas a pani Elizabet sa zdesila. Trvalo chvíľu, kým sa radistom podarilo nájsť správne pásmo.

- Ono teraz kdekto hovorí do vesmíru, - poznamenal major Wodehouse, Yorkov príbuzný a vedúci rádiokozmickej stanice, - minule nám namiesto admirála Browna z Neptúna štekal akýsi šakal.

- A nebola to liška? - poznamenala pani Elizabet, - admirál chová lišky a rád na ne poľuje.

- Myslím, že to ani tak nebola liška. Alebo ak áno, tak kozmická.

Rozhovor sa prerušil, lebo sa zase podarilo nadviazať spojenie. Ozval sa hlas plukovníka Yonka. Už iste dobrých pár minút hovoril, takže pozdrav manželke zanikol v éteri. Teraz hovoril o Terciánoch.

- ... sú milí, ale príliš prostodušní. Uctievať ma tu ako boha. Ešte mi nerozumejú ani slova, ale bývam prepychový, mám aj osobného tajomníka: volá sa I-bum. Primitívny chudáčik. Teraz ušiel, lebo nemá rád, keď hovorím nahlas. Je tu inak mŕtve ticho, čo ma trochu deprimuje.

Po niekoľkých sekundách kozmického šumu plukovník pokračoval:

- Myslím, že najbližšie privezieme na Zem niekoľko Terciánov. Najlepší z nich by mohli snáď u nás študovať.

Ale žiadnu kariéru u nás neurobia, I-bum som naučil bridž, hrá mizerne. A nevie sa pohybovať. Nemá dôstojnosť a je komický.

- A Terciánky, - spýtala sa dychtivo plukovníkova žena, - vlastne je to otázka tvojej tety Eleanor, vieš, aká je. Zase sa rozvádza.

- Terciánky, - odvetil vážne plukovník, - pre mňa proste nejstávajú. Muž môjho postavenia má tu poslanie a viem, čím som povinný autorite svojho rodu. Škoda, že sa mi zašpinili manžety. K obedu si obliekam fialový smoking a žltú viazanku.

- Myslím, že je to dosť originálne. Radila by som ti bledomodrú šatku do horného vrečka, ale celkom malú. A neobúvaj si topánky s plieškami. To je tvoj starý hriech, ty medveď.

Bola vlastne hrdá na svojho skvelého muža. Hľa, ako ho pohostili. Najkrajší apartmán, komfort, zdvorilosť. Plukovník si vie vynútiť úctu.

Rozhovor sa skončil

Keď pani odišla, prebral ešte mikrofón major Wodehouse.

- Tak čo, starý sukničkář, majú tam niečo ako whisky?
- Ani by som nepovedal. Živia sa tabletkami.
- Blázní. Pošleme im tam na budúci rok nejaké destilátory za volfrám a germánium. Daj to dohromady a vráť sa čím skôr.

Potom hovorili ešte tri minúty o technických veciach.

* * *

I-bum naučil plukovník jednoduchším vetám. On sám nevedel po terciánsky ani kýchnuť, ale mal príliš veľa práce s pomalým a naivným tlmočníkom.

- Má to význam, že tak nahlas rozprávaš? -spýtal sa ho tlmočník.
- Má, neznášam vaše šepkanie. Ide mi to na nervy.
- Je dokázané, - odvetil skromne I-bum, že práve zbytočný hluk porušuje nervy. Znižuje schopnosť vnímania.
- Tak sa daj vypchať. Ja som zvyknutý hovoriť nahlas.
- Čo je to, že zvyknutý?
- Neznervózňuj ma. Zvyknutý je to, že si na to človek zvykol. Že to považuje za správne, že mu to vyhovuje.
- Vyhovuje, rozumiem, - prikývol I-bum, - my sme hostitelia a chceme, aby sa náš hosť dobre cítil. Nájdeme ti primeranejšie prostredie.

Podišiel k modrému plameňu, ktorý sa ligotal ako zafír, a niečo šepkal. Plameň sa vzdul, narástol a pošepol niečo naspäť.

Bol to vlastne terciánsky telefón, to už plukovník zistil. Zohrieval, počúval, hovoril a svietil. Veľmi praktický vynález. Plukovníka premiestnili do menej komfortnej sály. Dvere trochu vŕzgali a vedľa v kúpeľni kvapkala voda.

- Chceme, aby bol súlad, - povedal I-bum, -nemusiš sa tu do ničoho nútiť. Iba sa cítiť príjemne. Si náš hosť a zabezpečíme ti prirodzený stav. To je naša povinnosť.

-Pekne od vás, nadechol sa plukovník, - ale nemám rád vŕzgajúce dvere a kvapkajúci vodovod.

I-bum mávol rukou a v tej chvíli namiesto kvapiek vody ozvala sa hudba.

- Teraz je to správne? - prehovoril I-bum tak nahlas, akoby bol prehovoril major Wodehouse alebo sám Cecil York.

- Konečne, - búchal ho York do chrbta, - toto je niečo pre mňa. Myslím, že ma chápeš. Ešte keby si mal tak fľašu whisky.

- Whisky? - zdvihol obočie tlmočník, - čo je to? Napíš mi chemický vzorec a budeš mať whisky.

O necelú hodinu bola fľaša na stole. Nebola to presne whisky, ale účinky boli rovnaké.

- Pozri, I-bum, - rozvalil sa plukovník vo foteli, - mňa vlastne škrtí tento naničhodný golier a manžety. Sme tu sami, dám si dolu kabát.

- Ráč si poslúžiť, - uklonil sa tlmočník, - to si mohol urobiť už dávno.

- A parkety sú šmykľavé. Človeče, prečo bývam v miestnosti, kde každú chvíľu môže človek padnúť na nos.

To nechápem.

- To sa dá zariadiť. Stačí slovíčko.
- A počuj! Prečo si ty zjedol staniol a zahodil čokoládu?
- Nám chutí staniol, to čierne mazľavé nemám rád.
- To sa mi celkom pozdáva, -nadvihol sa plukovník, - vlastne staniol je oveľa hygienickejší. Podľa vášho.
- Áno.
- To je interesantné. Aj ja sa mám prispôbiť podľa vás?
- To som nepovedal, - bránil sa tlmočník, -ty si náš hosť a my urobíme všetko, aby si sa tu cítil dobre.
- Ale ja nechcem byť hosťom.
- Prečo? Byť hosťom je veľmi dobré postavenie. Máš všetko, čo si zažiadaš.

Plukovník dopil a rozkričal sa.

- Lenže mne sa žiada pobiť vás všetkých touto fľašou. Mne sa žiada vyhodiť si z kopýtka, a nie sa chovať ako hosť. Mne sa žiada zhodiť túto fialovú kazajku a kaučukové manžety. Ja sa na to vykašlem. Ja chcem byť ja, a nie voľajáký ulízaný hosť.

- To je správne a podhoptel'íné, - prikývol I-bum, - veľmi dobre ťa rozumiem a všetko zariadim.

* * *

- Preboha, Cecil, - kričal do mikrofónu major Wodehouse, - čo je s tebou? Už mesiac som od teba nedostal triezveho slova. Bľaboceš, nadávaš, štikútaš, si, prepytujem, ako prasa.

- Drž hubu! - odvetil hlas z kozmu.

- Plukovník, - vyskočil Wodehouse, - ide o česť nášho stavu, spamätajte sa.

- Major, nekričte ma mňa, - odvetil plukovník, - ste ušatý hlupák a nemohúci somár. Nerozprávam sa s vami! Je to pod moju dôstojnosť.

Pravdepodobne tresol mikrofónom o zem, lebo dlho nebolo nič počuť. Asi o hodinu sa však vysielacia zasa ozvala.

Celé osadenstvo pribehlo k prístrojom a bez slova počúvalo.

Z reproduktora sa ozval tichý, pokojný hlas.

- Tu I-bum.

Hovoril tak ticho, že aj poslucháči museli absolútne stíchnuť, ak chceli niečo počuť. Na rádiostanici bolo ako v kostole.

- S plukovníkom máme starosti, - šepkal hlas, - je úplne odkázaný na ten váš čudný liek. Akonáhle mu ho

vezmeme, je neprirodzený, oblieka si svoje kacabajky, tvári sa škrobene a hrá sa na niekoho iného. Nevedeli sme, že ho stihla taká húževnatá choroba, a nestačíme s výrobou medicíny. Naše laboratória neboli na to zariadené. Ale nemajte obavy, vynasnažíme sa.

- I-bum, - skríkol Wodehouse, - majte rozum, toho človeka ste opili ako prasa ...

- Tichšie, prosím, - napomenul ho I-bum, - nazdávam sa, že aj u vás je málo liečivých prostriedkov. Dajte mi k mikrofónu niekoho, s kým sa dá rozprávať. Najskôr niekoho z rodinných príslušníkov.

Nemohli však nikoho zohnať. Manželka a deti boli na weekend. V blízkosti sa vyskytovala iba teta Elinoor, ktorá však následkom použitého absintu pristúpila k mikrofónu veľmi originálne.

- Servus, ty mamľas.

- Ruky bozkávam, -oživil hlas I-buma, - no, konečne zdravý človek. Počúvajte, mamka. Zbalíme Yorka a pošleme ho domov. Čo povie na to?

- Pre mňa, za mňa.

- Je tu chudák nemožný, nevie sa pohybovať v spoločnosti. Je komický. Okrem toho tá jeho podivná choroba. Hrá sa na niekoho iného a smejú sa mu za chrptom. Ešte šťastie, že ho pomocou alkoholických injekcií držíme občas nad vodou.

- Je to typický blázon, - prehlásila Elinoor.

- Celkom typický, - prisvedčil I-bum, - o sebe si myslí, že je normálny, a ostatných podceňuje, škoda, že mu ten liek zdravotne škodí. Je to nedokonalá vec. Už sme urobili kroky, aby sme ho zdokonalili.

- Radšej ho pošlite domov, - mienila Elinoor, - on sa už do dnešného sveta nehodí.

- Správne, sám som si myslel, že väčšina Pozemšťanov už netrpí na tú strojenú chorobu a nepotrebuje ani liek.

- Súhlasím s vami, pane, - odvetila Elinoor, - je to veľmi namáhavé hrať sa na niekoho iného. Zdravý človek to ani nedokáže.

Rozhovor sa skončil.

O nejaký čas sa vrátil plukovník York v pracovnom overale. Celú garderóbu, aj so smokingom a manžetami, zabudol na tretej planéte.

VLASY BERENIKY

Skúška trvala už tri hodiny. Profesor bol rozrušený, dával stále tú istú otázku: -Predstavte si takúto situáciu: Automat hlási, že došiel na hranice galaxie v oblasti Vlasov Bereniky. Pýta sa, či má ísť ďalej, stratiť orientáciu a možnosť návratu, alebo sa vrátiť s materiálom, ktorý získal. Treba sa rozhodnúť. Času je málo. O dve minúty sa stratí možnosť posledného vysielania, ktoré dôjde k adresátovi o tristo miliónov rokov. Čo by ste spravili?

Prvý adept vypadol z časového limitu, príliš dlho premýšľal. Druhý tak isto. Neskôr táto hrozba sa zmenšila, lebo otázka sa rozniešla po kuloároch, ako vychádzali na chodbu študenti, odsúdení na opakovanie skúšky.

Ostatní mali teda predstih a mohli rozmýšľať.

Tretí, pehavý mladík s hrdzavými vlasmi, sa zajakával od vzrušenia. Prikláňal sa k jednej i druhej možnosti.

Profesor ho vyhodil.

- Niet kompromisu! Otázka je jasná. Má automat letieť ďalej, alebo sa vrátiť?

- Jasné, že sa má vrátiť, - povedal okuliarnatý študentík sebavedomého výzoru, - preto sme ho ta poslali, aby sa vrátil s bohatým materiálom, spectabilis.

- Moment, - profesor sa zastavil pri okne, - automat mal jediný cieľ: získať poznatky z galaktickej oblasti Vlasov Bereniky. Ale keď raz vletí do susednej galaxie, nemôže sa vrátiť. Bude mať materiál, ale ostane tam. Práve o to ide. Tak stojí otázka.

- Tak neviem, - pokrčil plecom sebavedomý študent, pomysliac si v duchu, že je to hlúpa dilema. Vlastne je to jedno, či vletí, alebo nevletí. Aj tak nebude žiadnych poznatkov.

Študent urazene vstal a zašomral si v duchu o svojom profesorovi niečo nepekné. Študentík si zakladal na tom, že ho uznávali za veľkého logika, a bol hrdý na svoju povesť.

Takto obišli ešte ďalší dvaja.

Posledná bola útla dievčina. Krehučkými prstíkami si zmohla vreckovku. Bála sa a triasla sa na celom tele, už keď vchádzala do kabinetu.

- No, tá je hotová, - povedali povýšené ostatní a odišli do blízkeho bufetu. Rozita vyletí ako viacstupňová raketa.

Dievča odpovedalo na otázku trasľavým hláskom.

- Mám dve minúty, súdruh profesor. To je dosť času. Možno, že otázku nevyriešim, ale chcela by som vidieť Vlasov Bereniky.

- Prosím, - precítil profesor. Ani on veľa nečakal od poslednej žiačky. Výstrel ruku. Zapla sa veľká obrazovka. V nesmiernych vesmírnych hĺbkach sa zjavili Vlasov Bereniky. Profesor, aby skrátil dve minúty trápneho čakania, mechanicky opakoval:

- Svetlo odiaľ letí tristo miliónov rokov. Viete si to predstaviť? Automat je na okraji svetielkujúcej hmloviny. Medzi ním a nami je mračno kozmického prachu. O dve minúty sa stratí spojenie. Pred ním je jasná žiara neznámeho sveta, naša galaxia sa vnára do tmy. Dve minúty...

Vtedy si všimol výraz na tvári dievčaťa. Iskriace oči a pootvorené pery. Horiace líca a chvejúce sa nozdry.

- Nech letí ďalej! - skríkla, - keď aj človek ostane v tme atómového mraku, aspoň jeho stroj, ktorý vyrobil - nech ten prerazí do nekonečných diaľok! Nech letí ďalej, nech letí... Profesor vstal a slzy sa mu leskli v očiach.
 - Ďakujem vám, - povedal dievčaťu, - už som mal dojem, že som päť rokov prednášal len prístrojom a elektronickým počítačom.
 - Oni to nechápu, - rozplakalo sa dievča.
 - Raz to možno pochopia všetci. Aj keď je to ďaleko. Možno ďalej ako Vlasý Bereniky.
- Profesor sa usmieval a zhasil obrazovku. Potom napísal svojej žiačke červeným atramentom výbornú cez všetky predmety: astrofyziku, matematiku, kozmobiologiu, kybernetiku ...

VEKTOROVÝ POČET

Jedna z podmienok ma kvalifikáciu kapitána astronautiky bolo skúška z tenzorov a vektorového počtu.

Polakovič ju nikdy nezložil.

Robil pomocnú službu ma rôznych kozmodródoch. Čiernu mravčiu prácu. Občas nadával na svet, na hviezdy a na nekonečný vesmír - keď sa ho zmocnila nostalgia.

Istý čas montoval súčiastky rakiet, potom ho zavolali zase ma akúsi pozorovateľňu mimo Zeme.

Keďže si osvojil praktickú časť služobných povinností a vedomostí, povolili mu neskôr aj lety pri skúsených kapitánoch. (Nebolo to celkom podľa predpisov).

Na čas sa aj môže prizmúriť oko.

Polakovič lietal teda ilegálne, tak trochu na čierno.

Príslušný veliteľ si dosť nalámaval hlavu, ako mu zabezpečiť nejaké primerané miesto. Aby nikomu nebilo do očí, že nekvalifikovaný astronaut robí riadnu službu.

Zatratený chlap, že sa nevedel naučiť vektorový počet. Čo s ním? Stiahnuť ho a prideliť zase na montáž?

Bude z toho nešťastný.

Polakovič mal naozaj nadanie a všetky potrebné vlastnosti astronauta, okrem schopnosti osvojiť si tajomstvo senzorov a vektorov.

- Nemôže byť skutočným astronautom, - pochybovali viacerí, najmä starí kozmickí vľci. Ale veliteľ len trpezlivo mlčal.

Moderná kozmonautika má dokonalé počítaacie stroje. Skúšky z matematiky sú vlastne prežitkom a formalitou. Pravda, ťažko ich vyradiť. V prípade poruchy, aj keď je takmer vylúčená, musí namiesto kybernetických strojov nastúpiť ľudský mozog.

Ale Polakovičovi treba pomôcť. Aby sa nestal obeťou skostnatených názorov. Je to skvelý chlap.

Napokon sa naskytla vhodná príležitosť.

Veliteľ zavolať Polakoviča a usadil ho do kresla.

- Počúvajte, - začal trochu okľukou, - je určite pohodlnejšie snívajť a túžiť ako myslieť a konať.

Polakovič prekvapene otvoril ústa. Nebol zvyknutý na salónne filozofovanie.

- Veľmi si vážim, - pokračoval rýchle veliteľ, aby dostal hosť a z nepríjemného prekvapenia, - že ste muž činu a praxe. Mám pre vás prácu.

- Prosím.

- V oblasti Arktúra je malá planéta Nona.

- Deviaty psi ňufák, - prikývol hosť, - tak ju voláme medzi sebou ...

- Polakovič, vyjadrujte sa vedecky, - napomenul ho veliteľ, - a počúvajte!

- Už počúvam.

- Predpokladáme, že Nona sa zrazí s väčšou planétou Sextou. Počuli ste už o Sexte?

- Sextánika, citrón, žaba, Evino jablko ...

Dosť, viem, že ovládajte všetky prezývky ... - Čo som vám povedal, je zatiaľ viac-rnenej len hypotéza. Ďalej je tu domnienka, že obe planéty sú obývané.

Polakovič sa vzrušene vzpriamil, div nevyskočil z kresla.

- Nemáme možnosť zasahovať do vecí, - pokračoval veliteľ, - tá zrážka by bola jednou z veľmi zriedkavých .katastrôf. Mohli by sme uvoľniť jednu malú, jednomiestnu raketu. Ak by ste chceli, skúste to. Možno doletíte zavčasu.

Polakovičovi svietili oči vďačnosťou.

Hoci nenávidel formality, teraz zasalutoval tak bezchybne ako ozajstný absolvent akadémie.

Ako nejaký ozajstný poručík alebo dokonca kapitán. A nie obyčajný praktikant z pomocného personálu.

- Vážime si vaše praktické skúsenosti a schopnosti, - opakoval ešte na rozlúčku veliteľ, - nezabudnite, že tam budete predstaviteľom Zeme a našich astronautov. Do videnia, zlomte si väz!

Veľmi dlho potom o Polakovičovi nebolo počuť.

Už pomaly aj zabudli na neho. Arktúrus je veľmi ďaleko a stráca sa medzi myriadami iných, vznešenejších hviezd.

Ľudí zaujali v tom čase iný problém.

Veľmi vážne sa diskutovalo o toim, či je potrebné stavať ešte väčšie rakety a vložiť všetko nadanie ľudstva do služieb astronautiky.

Aj postavenie stredného kozmického korábu vyžaduje nesmierne úsilie, stotisíce súčiastok, precízne merania,

vynikajúci materiál, armádu odborníkov.

Je to potrebné? Má sa vyčerpať výkvet novej generácie na stavbu lodí?

Niektor zapochyboval. Verejná mienka zakolísala a diskusia sa vliekla, zamotávala sa.

Jedného slnečného dňa vyhlásili na veliteľstve rádioastronómie poplach.

Všetky stanice kričali do éteru: Pozor, pozor, pozor!!!

Prvé stránky novín, rezervované pre diskusiu, či stavať veľké rakety, toho dňa dostali inú náplň.

Hlásil sa Arktúrus.

Polakavič z planéty Nona.

Hlásenie bolo stručné a zrozumiteľné. Nejasné miesta, rušené kozmickým šumom, rýchlo dešifrovali.

- Tá katastrofa je pravdepodobná, - znel odkaz. - Obe planéty sú obývané. Na veľkej Sexte sa chystajú malú Noru rozbiť, aby predišli zrážke. Sú ochotní prevziať práceschopných, ak im dovoľia na None urobiť sondy a položiť tam atómové nálože.

Hlásenie nebolo celkom plynulé, službu konajúci rádioastronóm musel pretlmočiť Polakovičov slang, ktorý sa hemžil ňufákmi, psími materami, pannami

a sextánkami, citrónmi a slovami, ktoré proste nemôžu byť v úradnom texte.

Všetci s napätím počúvali.

Na vysielanie bola napojená akadémia vied, všetky astrofyzické strediská, hlavné veliteľstvo astronautiky o všetky ústavy, ktoré mali s vesmírom niečo do činenia.

Výskumný ústav jadernej syntézy chcel počuť priamo neretušovaný odkaz. Po malej porade sa požiadavke vyhovel.

V podstate sa opakovalo hlásenie, prešpikované slangom.

- Čo mám robiť, odkážte, čo mám robiť, mária šedivá, - zanikali v kozmickom šume posledné Palakovičove slová.

Odpoveď bola jednoduchá. Nebolo treba ani konzultovať. Vedel to každý absolvent akadémie. Treba pomocou vektorového počtu a tenzorov vyrátať pravdepodobnosť zrážky dvoch planét. Všetko sa dá matematicky určiť s najväčšou presnosťou.

Odkaz bez meškania vyslali rádiovou depešou.

Veliteľ celú noc nespál. Nemohol už zabrániť vysielaniu. Radisti zo strediska predsa nepoznajú osobne Polakoviča, konali teda správne.

Ako sa, chudák, zachová?

Čo si počne s takou radou?

Nezložil ani jedinú skúšku z vyššej matematiky. A to boli len prosté školské príklady.

Bola to chyba, nemali ho ta poslať. A ešte k tomu so strednou raketou. Veľký vodíkový reaktor by mohol vplývať na dráhu malej Nony. Veľká, silná raketa.

O tom sa zatiaľ iba diskutovalo.

Nie, na Arktúrus nemal letieť Polakovič. Mal by tam teraz byť iný a skúsený kapitán alebo ostrieľaný major astronautiky. Teraz by bolo všetko v suchu (ako vraví Polakovič) a na betón. Tá predpokladaná zrážka môže byť proste omyl alebo povera. Hlúpe predvídanie "konca sveta", šarlatánstvo, astrologická predpoveď, horoskop. Koľkokrát bola aj na Zemi v starých dobách panika z desivých nebeských znamení.

Nebolo inej pomoci, ako čakať. Čakať na konečnú Polakovičovú odpoveď. Ako sa len zachová?

Čas plynul slimačím tempom.

Svitlo a zase zapadalo slnko, šedivé dni sa vliekli, odpoveď neprichádzala. Veliteľ za ten čas ostarel a ošedivel. Bol z neho zlomený starec, ani najbližší známi ho nespoznávali.

Konečne prišla odpoveď.

Bola rozsiahla, bez slangu a bez zbytočných slov.

- Tu Nona, volám Zem.

Volám posledný raz.

Na None som nepristál iba ja s raketou. Blížiacu sa katastrofu spozorovali z mnohých končín vesmíru.

Pokúsil som sa o vektorový výpočet zrážky, nezdaril sa mi. Neviem to. V tomto sa nijaké zázraky nestávajú.

Sextania mali pred nami, astronautmi, určitý rešpekt. Môžem povedať, že život sa všade ubera podobným smerom a boli sme si nielen podobní do určitej miery, ale sme sa vedeli aj dorozumieť. Ak tu boli ešte iní hostia, ktorých sme nepostrehli, to by musel skúmať väčší odborník ako ja.

Skrátka, obyvatelia Sexty nás zavolali, aby sme hlasovali o ich návrhu. Je vraj ušľachtilý. Zachráni predsa práceschopné obyvateľstvo Nony. Samozrejme deti a starcov nie, sú nerentabilní.

Ja som hlasoval proti.

Ja jediný.

Ostávam teda tu na None so starcami o deťmi.

Sextamia mi vzali aj raketu, ale regulujúci pilotautomat s ňou priletel potajomky naspäť. Tá raketa je báječná. A najkrajšie na nej je, že je to dielo ľudských rúk.

Škoda, že je taká malá. Mali by sme raz postaviť obra, stovky, tisíce obrov, ktoré by brázdili celý vesmír.

Bolí by nepremožiteľní. Človek by bol nepremožiteľný.

Ale to je len sen. Ja sa už toho nedožijem.

Nona, je určená na zánik.

Sme tu zo Zeme dvaja: raketa a ja.

Čakáme na ďalšie príkazy.

* * *

Ostalo ticho. Náhle sa veliteľ rozkričal:

- Teraz povedzte, kto je ešte proti stavaniu veľkých rakiet! Teraz povedzte, či sú naozaj rozumné vaše úvahy! Naraz stíšil hlas. - Mohli by sme zachrániť svojho druhu jednoduchou radou, aby zapojením vysokej energie vychýlil Nonu zo svojej dráhy. Nedošlo by k zrážke planét. Keby sme mali veľkú raketu!

Ako ozvena sa vrývala do hláv myšlienka -keby Polakovič disponoval veľkou raketou.

Keby sme už boli postavili veľa obrovských rakiet

Keby...

V sále bolo smrteľné ticho, kým sa veliteľ zase nerozkričal:

- Teraz nech mi niekto povie, že škoda námahy! Že je to zbytočné! Teraz, keď umiera náš druh. Teraz pomôžte!

Rozplakal sa. Nik si netrúfal povedať slovo.

Konečne službukonajúci major si dodal odvahy.

- Súdruh veliteľ, dovoľujeme si vás upozorniť. Podľa vektorového výpočtu moment zrážky sa pominul skôr, ako Polakovič dohovoriť.

- To znamená, - vykrikoval ktosi z mladých adeptov, - to znamená, že Nona je zachránená. Nedošlo ku katastrofe. Na Sexte to zavčasu vyrátali

a upustili od zničenia deviatej planéty Arktúra.

Naraz si všetci vydýchli a začali sa usmievať. Iba veliteľove oči ostali prísne a tvár ako zo žuly.

- Prisahám, že veľké rakety sa budú stavať. Za každú cenu, za každú námahu. Človek v tomto boji sa nesmie zastaviť.

A keby aj úlohy boli nad jeho sily, nikdy sa nesmie vzdať. V tom je práve jeho veľkosť.

SLNEČNÉ ŠKVRNY

Naše Slnko, hviezda typu G-2, je už na sklonku svojho veku. Mladé stálice majú riedku hmotu a obrovské rozmery. Farbu červenú ako líca mladice. Ich polomer je stokrát väčší ako polomer starej hviezdy. Sú to obri malej hustoty. Ako starnú, ich riedka hmota sa zmršťuje a pribúda teploty. Až po určitú hranicu. Farba sa postupne mení, od červenej po žltú, bledožltú a bielu.

Slnko bielej farby je na vrchole vývoja, má najväčšiu žiaru. Potom začne chladnúť. Prechádza spätným pochodom a cez tú istú stupnicu farieb. Z bielej hviezdy bude žltá.

V tomto štádiu je dnes naše slnko.

Nie je to už žiadny mladík. Pomaly dostane žltočervenú farbu, napokon opäť červenú. Pritom bude stále zmenšovať objem, jeho žiara bude čoraz väčšmi slabnúť.

Z pyšného slnka ostane malý, červený trpaslík.

Až napokon vyhasne, zmizne.

Medzitým prejdú miliardy rokov.

- To je všetko pekné, - vstal na konferencii akadémie vied prešedivený veliteľ astronautov, -ale stále ešte nevieme, prečo sa mení intenzita slnečných škvŕn v jedenásťročných periódach?

Nastalo ticho, napokon jeden z najstarších profesorov, riaditeľ rádioastronómie, povedal, čo si všetci mysleli.

- Tak nám pomôžte vy, astronauti!

- Je to ťažké, - zmrštil čelo veliteľ, - poznám len dvoch ľudí, ktorým by som mohol zveriť túto úlohu: Baldvina a Kresáka.

Chvíľu premýšľal, potom sa ozval veľmi rázne. Nebolo pochybnosti, že svoje slová už nikdy neodvolá.

- Dobré, skúsím to s nimi. Ale žiadam si dvanásťročnú lehotu. Chcem najprv nasadiť iných kapitánov, každý rok iného, až nakoniec Baldvina a Kresáka.

- To vám odčerpá tucet najlepších odborníkov, - poznamenal ktosi, - pošlete ich rovno na smrť.

Mnohí sa zarazili, lebo poznámka nebola vhodná.

- Nie tucet, - odsekol veliteľ, - možno sa nevráti tridsať, možno ich tam ostane sto, možno tristo. Ale nikoho nebude treba posilať, prihlásia sa dobrovoľne. Človeka nepokorí ani táto záhada. Táto posledná v našej sústave. Táto najzákernejšia a najťažšia.

Zasekol pery a nepovedal viac ani slova.

Všetci vstali a ticho vzdávali hold tým, čo pôjdu v ústrety žeravému kotlu, aby odhalili jeho tajomstvo.

Z otvoreného okna povieval vietor a prievan sa poohrával so striebornými vlasmi učencov. Medzi nimi vynikala zlatá koruna vlasov mladej sekretárky, Baldwinovej snúbenice.

* * *

Ani jedenásty veliteľ, Baldwin, nesplnil plán výskumu.

Ostal už len posledný Kresák.

Na prvý pohľad to bol celkom obyčajný chlapík, s očami oceľovej farby a s výraznou, ostrou tvárou.

- Chlapče, - povedal mu jeho starý učiteľ, - v každom odbore sú statoční ľudia a slabosi. Slabochoom treba znemožniť, aby mali príležitosť stať sa sebcami a podliakmi. Nie je to ľahké. Ešte sme nevyriešili všetky záhady človeka a vesmíru. Chvíľu stál so sklonenou hlavou, premýšľal.

- V technických veciach ti už nemôžem nič poradiť. Všetko vieš.

Potom ho pustil na cestu.

Kresák si ešte zopakoval situáciu. Zašiel do svojej pracovne na veliteľstve. Rozprestrel mapy. Dlhو nad nimi sedel.

Astronautika vyžadovala na každom poste najlepších ľudí, ale predsa najtvrdšia služba bola na dvanástich družiciach, ktoré slúžili ako báza pre výskum Slnka.

Teraz má byť ich veliteľom.

Velenie preberá každý rok iná družica. Doterajší veliteľ poslednej sa už nevráti, nežije. Na jedenástej sídli Baldwin, ktorý bol zároveň hlavným veliteľom. Vydržal celý rok, mal šťastie. Na siedmej vymenili dvakrát celú posádku. Človek už vedel čeliť najsilnejšiemu mrazu, ale proti veľkým teplotám, proti sile ohromného ohnivého kotla bol skoro bezmocný. Ozval sa signál, bolo treba ísť.

Sotva Kresák zavrel za sebou dvere, na veliteľstve nastal zhon. Mladý kapitán nevenoval tomu pozornosť, ponáhlal sa na kozmódrom. Až v rakete sa k nemu dostala zpráva, že v tieni Merkúra sa skrýva lietajúci tanier.

Skupinka jeho podriadených skúmavo sa dívala do tváre budúceho veliteľa. Ale ten ani okom nemihol. Nedal na seba nič znať, akoby sa ho to ani netýkalo. Akoby na neho zpráva nebola urobila ani najmenší dojem.

Spokojne dokončil aj so svojou suitou zdvorilostnú okružnú cestu po ostatných družiciach. Návštevy boli krátke a oficiálne. Vyžadovala to služba. A času bolo málo.

- Doktor Baldwin, - predstavil sa na jedenástej družici bývalý vedúci komplexného výskumu, - človek, ktorý nevládal splniť dané úlohy.

Sarkasticky pretiahol ústa a stisol úzke pery. Bývalý veliteľ bol energovanejší nižší muž a okuliare na krátkozrakých očiach mu dávali akýsi výsmešný, ironický výraz. Stále si schovával pravú ruku, mal na nej škaredú popáleninu. Na sklonku minulého roku prežil podivné dobrodružstvo v jednomiestnej rakete. Silná protuberancia ho hodila do tieňa Merkúra a niekoľko dní bol nezvestný. Našli ho v poslednej chvíli v poškodenej rakete.

Kresák ho požiadal, aby podal hlásenie.

- Nezavídím vám, - povedal Baldwin s krivou grimasou, - tohoročné úlohy zase nesplníme, hoci podmienky sú možno ľahšie.

- Ako ľahšie? - zarazil sa Kresák, - počuli ste predsa o tom, čo sa skrýva v tieni prvej planéty Slnka.

- To netreba preceňovať, - mával zaviazanou rukou Baldwin, - vlani to bolo horšie. Mali sme poruchy na počítačoch. Prišli nepredvídané udalosti v chronosfére Slnka. Všetko sa presúvalo na veliteľove plecيا. Museli sme improvizovať. A ja mám rád poriadok, predpisy. Pevnú osnovu práce.

Trochu sa rozčúľil, ale zrazu stíchol. Napravil si okuliare a odmlčal sa ako zanovité decko.

Len pravicu si občas potajme prezeral, urovnal obväz.

Tá ruka, tá ruka, prečo si ju skrýva, preletelo Kresákovi myslou. Nie je to kľúč k nejakej záhade? Ale potom na to zabudol. Mal dosť iných starostí.

Znepokojovala ho zpráva zo Zeme. Tajemstvo lietajúcich tanierov ešte vždy nebolo vyriešené. Vyskytovali sa sporadicky v oblasti Menkúra, Venuše a Zeme. Ďalej nie.

Podľa určitých hypotéz bolo to preto, že najbližšie tri planéty sa pohybujú v rozsiahlej oblasti slnečnej koróny - teda vlastne ešte vo vnútri Slnka, ak ho nechceme zredukovať len na viditeľný kotúč fotosféry.

Výskyt tanierov zvestoval obvykle nejaké významné poruchy v slnečnej činnosti.

O bytostiach, ktoré riadili lietajúce taniere, vedelo sa ešte menej. Keďže nebolo správ, odkiaľ prišli, nazvali ich jednoducho Astranmi.

Kresák okamžite navrhol venovať značné prostriedky a čas výskumu lietajúceho taniera. Baldwin protestoval. Sme tu na to, aby sme riešili výhradne

problémy Slnka. Snažil sa nakloniť si ostatných veliteľov. Bol vždy za striktné uplatnenie vyskúšaných spôsobov, neobľuboval zmeny. Náramne ho mrzelo, že predošlý rok pod jeho velením sa nevydaril. Snažil sa postaviť porážku do svetla čiastkového úspechu. Predsa musel napokon kapitulovať, lebo z veliteľstva dostal osobitný telegram.

Očakávame, že nebudete z prestížnych dôvodov hájiť svoj návrh, ak niekto zo spolupracovníkov bude mať lepší. Generál.

Udalosti teraz už nasledovali rýchle jedna za druhou.

Baldvin aspoň na čas prestal protestovať. Bez slova sledoval Kresákove prípravy a nevyjadroval sa ani kladne ani záporne. Stisnuté pery mu len niekedy utiahol násilným smiechom, ktorý každého dráždil a urážal.

- Niektorí by ho mal priviesť k rozumu, - šepkali si veliteľia ostatných družíc, ale nik neprišiel na nápad ako. Možno sám zmúdreje, namýšľali si, čas je najlepší lekár.

Len čo sa zjavili prvé väčšie slnečné škvrny, lietajúci tanier vymanévroval z pustých prachových oblastí Merkúra.

Kresák sa ihneď pustil za ním. Teraz sa dozvie, čo láka Astranov k nášmu Slnku, čo tam vlastne skúmajú.

Vtedy nastala katastrofa.

Magnetická búrka prišlo celkom nečakane. Ráno, počítajúc pozemský čas podľa sídliska veliteľstva, bolo všetko ešte v poriadku. Všetky observatoria sledovali Slnko od chvíle, keď dostali zprávu, že Kresák prenasleduje Astranov.

Rakety videli len pomocou rádiolokátorov. Ostatné družice ostali v zálohe. Baldwin sa opytoval rádiogramom, či by zatiaľ mohol sledovať slnečné úkazy obvyklým spôsobom. Dovolili mu to.

Kresák letel oproti Slnku. Hodinu po štarte hlásil, že veľká škvrna na Slnku má rozlohu 120 000 kilometrov. Krásne

vidieť protuberancie aj ohnivé výbuchy. Pred raketou sa otvára slnečná "krajina". Na ohnivej pláni sa ťahajú ostré tieňe a na kraji dva biele stĺpy ako duelanti prichystaní na súboj. Okolo nich vytryskujú plamenné rakety a padajú ako úžasný ohňostroj. Medzi nimi zametá ohnivú pláň žeravé tornádo. V pozadí sa nakláňajú červené stromy z plameňov ako topole v ľahkom vánku. Ťahá sa ich celý les, až k ďalekému, oslepujúcemu obzoru. Nemenia svoj tvar, sú stále rovnaké ...

Až sem tlmočili prístroje hlásenie, keď došlo v chromosfére Slnka k ohromnej erupcii. Náhlý výron energie vytryskol neobyčajne mohutne. A nečakane. Neznámy prúd sa dotkol rakety a Kresák sa musel bleskovo vracieť k Merkúru. Roztavili sa mu poistky v kábloch, počítače prestali fungovať.

Bola veľmi malá nádej, že sa dostane do ochranného tieňa planéty. Kresák bol už takmer v bezvedomí, keď pocítil náraz.

Vracajúci sa lietajúci tanier ho vzal do elektromagnetického vleku.

Keď precitol, musel sa na všetko postupne rozpamätať. Žijem, zachránili ma, som na palube neznámej rakety. Je tu vzduch, dýchatelná atmosféra. Kabína je jednoduchá kovová klieť ako naše kabíny. Dokonca je tu ležadlo, nie menšie ani väčšie, ako človek potrebuje.

Možno je to všetko hlúposť, čo si namýšľam. Možno nebolo nijakého lietajúceho taniera. Teraz som na Zemi, utrpel som úraz a ležím v nejakej posádkovej nemocnici. Prípadne nie na Zemi - na to je tu všetko veľmi úsporné a prísne - ale na niektorej umelej družici.

Už aj niekto prichádza.

Kresák sa nadvihol, už vedel, že sa mýli. Veď sú to známi chlapci, toho jedného videl na ihrisku. Tento, čo ho dvíha, je dokonca z akadémie. Do čerta, ako sa len volá? No, pravda, veď je to Wilson.

- Servus, Joe! Nepoznáš ma?

Vtom ho na známej tvári zarazil cudzí pohľad. Oči oko ľad. Niečo na tej príbuznej tvári bolo príserne cudzie a nepozemské. Iba v mrákotách sa mohol mýliť. Teraz je už jasné, že rozdiel nie je vo veľkosti, ani vo výzore, ale v niečom vo vnútri. Inak sa život tentoraz opakoval a Astranov vytvoril podľa podobných tvarov ako človeka.

Odkiaľ prišli? Pomyslel si ešte zvedavo. Či nie sú zrodení z ohňa ako mytologické zlaté salamandre, žijúce v plameňoch. Viedli ho za ruku a niekto svietil ručnou lampou. Išli chodbou do väčšej miestnosti. Tam ho prebrali iní a viedli ho ďalej. Dobré si všimol mechanizmus dverí. Otvárali sa otáčaním kovového kolesa. Za jednými z týchto dverí je vzdúvadlo a chodba, ktorá vedie k jeho rakete.

Je už isté, že sa mu to nesníva. Všetko je skutočnosť.

Dostali sa do priestrannejších miestností. Zaujala ho krása prístrojov, umné členenie priestoru, lahodné svetlo, praktické riešenie obsluhy.

Všetko sa lesklo ako v operačnej sále. Čisté, kachličkami vyložené steny sa ligotali. Chrómované náradie sa blyšťalo - a všetko bolo zároveň trochu cudzie. Ale až po dlhšom pozorovaní si človek všimol, že ani kachličky nie sú pozemské a "chrómované" prístroje mohli byť aj z neznámej umelej hmoty.

A najnezvyčajnejšie bolo to, že všetko bolo trochu ako - živé. Ako zo živej hmoty. Nástroje sa leskli ako ryby a podušky boli ako našuchorené kvočky.

Kresákovi bolo jasné, že ho vedú ku kapitánovi lietajúceho taniera. Kto vie, aký bude? Či bude ako prešedivený veliteľ slnčového výskumu, múdry a trochu bohém so zmyslom pre humor. Alebo ako prísny Baldwin, s veľkými ambíciami, so strnulou pedantnosťou a s malichernou túžbou pretromfnúť ostatných. So stálym pocitom povinnej prestíže, aby nestratil autoritu.

Či bude taký ako on, Kresák, mladý kapitán, ktorému sotva uschlo mlieko na brade.

Alebo to bude starý a bradatý vesmírny vlk?

Bol zvedavý. Museli ešte všade dlho čakať. Kresák zbadal, že strážcovia si potajme popoťahovali uniformy, upravili sa. Predsa to len bude starý vesmírny vlk.

Už kráčali po koberci a zrejme sa otvárali posledné automatické dvere. Všade bolo veľa zrkadiel a závesov. Lustre pripomínali živé, ohnivé medúzy.

Veliteľ si potrpí na krásu, má vybraný vkus. (Preboha, tie lustre sú naozaj živé!) Snáď to predsa nebude iba nejaký mrzutý odlúd, technokrat.

Už sa otvorili dvere o Kresák ustrnul od prekvapenia. Mimovoľne sa vytiahol ako struna.

Kapitán stál vo výklenku, obklopený počítačmi. Pri nohách sa mu hralo niekoľko malých robotov. Uniforma, prísne o hrde držanie tela, všetko prezrádzalo, že tu stojí pred kapitánom lietajúceho taniera.

Bola to žena.

-Sia ... sia ... - zasyčala medzi zubami, ktoré sa leskli ako perly.

-Sia,- zopakoval ohromený Kresák a dostalo sa mu najľúbeznejšieho úsmevu od hostiteľky.

Žena z iného sveta. Astronautka. Prvý raz sa stretla pozemská bytosť s ozajstnými astronautmi inej hviezdnej sústavy.

Žena. S postavou Diany, pružná a urastená. Predsa však krehučká a štíhla, so vznešenými črtami gréckej bohyne.

- Sia, - miešalo sa v tom hadie syčanie s jemným šepotom.

- Sia, - usmiala sa znovu. Možno to bolo jej meno.

Kým chlapi z posádky lietajúceho taniera pripomínali známych - jeden bol ako Ivan, druhý ako Joe, Tom, Cézare alebo chlapi z akadémie - táto žena nepripomínala nijakú konkrétnu známu, ale skôr mnohé krásne dievčatá dokopy.

A čo bolo najcennejšie, jej tvár prezrádzala všetky vzácne city, keď sa snažila dobre splniť úlohu veliteľky pred bytosťou z iného sveta. Svedčala jej malá zaujatosť, napätie a tréma, ktorú sa pred svojimi ani nesnažila zakryť.

Z celej jej bytosti sálala úprimnosť. Predstúpila a trochu sa potkla v hustom koberci - začervenala sa. Aj to bolo celkom pozemské. Ale práve táto maličkosť prebudila v Kresákovi dojem, že je predsa len náramne cudzia. Ako isa zapýrila, v tom bola všetka blízkosť Pozemšťanom, ale aj nesmierny rozdiel.

Ako sme sa všetci mylili, prebehlo Kresákovi hlavou, čakali sme obludy s tromi hlavami. Zatiaľ sú to inteligentné tváre mysliacich bytostí.

Ešte skôr, ako sa mohli prejaviť aj inak ako prvými pohľadmi, nastal akýsi ruch. Roboti sa rozbehli. Iní pod velením niektorých členov posádky prinášali veľké fotografie. Mladý dôstojník, ktorý sa tak ponášal na poručíka Wilsona, položil najlepšiu fotografiu do akéhosi stroja. Na stenu sa preniesol kotúč Slnka, silne zväčšený. S bielymi vápnikovými mrakmi nad pokojným lesom slnečných prominencií, erupcií a protuberancií. A do tejto zlatej roviny sa hlboko vryvali čierne brázdy, prietrže a priepasti. Okraje sa prudko zvažovali do hlbokých jám, trhali sa na rebrovité útvary. Zosúvali sa a na temnom dne vytvárali záhadné víry. iNa okraji sa zase zjavovali fakle a pochodne bizarného tvaru, akoby osvetľovali záhadné tragédie v útrobach žeravého kotla.

- Zaujímavé, - skríkol vzrušene Kresák, - škvŕny sú blízko slnečného rovníka. Nezvyčajný úkaz, mimoriadny... Nik mu nerozumel.

Ani nepomyslel, že aj pre Astranov môže znamenať tento fakt veľmi veľa. Snáď nové povinnosti, snáď nové poznatky. Kapitánka iba graciózne mávla rukou. Bola to krásne sformovaná hnedastá ruka - celá žena pripomínalo kreolku s bohatými vlasmi farby slnečných lúčov.

Bolo vidieť, že už našla pred cudzincom istotu. Znovu mávla rukou, čo znamenalo, aby ho odvieďli.

Možno ma teraz odsúdila na smrť, pomysleli si Kresák. Ale zatiaľ ho zaviedli iba do tesnej oceľovej kabíny. Mala to byť vari väznica s oknom na povrch Merkúra.

Kresák s údivom zbadal, že raketa nerotuje, a predsa je na rakete zabezpečená normálna gravitácia. Bola usmernená tak, aby Merkúr videl skôr bokom, nad horizontom. Z okienka bolo dobre vidieť mŕtvu krajinu odvrátenej strany, kruhovitú hory, pustatiny a krátery, scenériu podobnú mesačnej krajine.

Bol to pohľad veľmi neprijemný a odpudivý, lebo celá táto planéta je zo slnečnej sústavy najpustejšia.

Kresáka zamrzala spomienka na staršiu Dahmenovú domnienku. Tento učenec tvrdil, že Mesiace a Merkúr, to je budúca tvár Zeme. Na týchto malých nebeských telesách, lebo rýchlejšie vychladli, skôr sa uskutočnilo to, čo Zem ešte len čaká. Zemská kôra sa bude postupne sevrkávať, praskať, až sa napokon prepadne dovnútra. Unikajúce plyny vyvrhnú na povrch žeravú lávu, bublajúcu magmu, ktorá stuhne do pustých kruhových hôr a kráterov ako dnešná mŕtva tvár Mesiaca.

Odháňal od seba zlú náladu, ale nevedel sa zbaviť depresie, a preto ho prenasledovali takéto pochmúrne myšlienky.

Napokon sa ho zmocnila sklúčenosť, sústredená do jedinej otázky: Čo s ním spravia?

Možno ho jednoducho zabijú. Ťažko vedieť, čo zamýšľajú a prečo sem vlastne prišli, s akým poslaním.

Vo svojom veľikášstve sme často trpkop opakovali: Prečo doteraz nenavštívili Zem obyvatelia z iných sústav? Ale čo je naša planéta? Malá bodka vo vesmíre. Tu, hľa, niekoho zaujíma naša hviezda, naše Slnko. Možno nikdy nepochopíme ich ľahostajnosť k stretnutiu s obyvateľmi Zeme. Možno to ani nie je ľahostajnosť. Nerozumieme si dosť dobre, nenašli sme ešte spoločnú reč.

Tanier sa pozvoľna naklonil, asi sa posádka pripravovala na nejaké nebezpečenstvo. Trochu sa zdvihli nad Merkúr. Z okna bolo teraz vidieť na ďaleký vesmír. Práve na desivú "konskú hlavu" v súhvezdí Orióna. Do svetielkujúceho vesmírneho priestoru sa vryvala tmavá silueta atómového mraku: rádioaktívneho kozmického plynu, prachu a hmly obrovských rozmerov, zakrývajúceho jas ďalekých hviezd.

Občas sa mihol okolo rakety meteor z bohatého roja Lyrid. Plášť sevendžal ako zvon, ale zvuk vždy veľmi skoro zanikol.

Vtom sa ozval úžasný výbuch. Kresáka hodilo do kúta a druhý náraz, ešte mocnejší, pretľal protiľahlú stenu malej miestnosti. Neroztrhla sa hneď, najprv, namáhaná v najvyššej miere, spriesvitnela. Nebola z kovu, ale z podobnej hmoty ako obsidián s vlastnosťami akéhosi gumovitého, kaučukovitého skla. Stena zacvendžala a roztrhla sa.

Trhlinou bolo vidieť nepoškodenú obrazovku na chodbe. Zrkadlila sa na nej fotosféra slnka s obrovskými škvrnami pod rovníkovou oblasťou.

Poruchy, ktoré vznikli činnosťou škvrn, dali asi do pohybu aj vulkanickú činnosť na Merkúre. Ako sa kamery nakláňali na poškodenom plášti, bolo vidieť na planéte fontány lávy. Horúca magma prskala na všetky strany, až do výšky rakety. Prskala na lesklé polia a ligotavé jazierka kašovitej hmoty.

Celý proces trval len niekoľko sekúnd. Potom nastalo ticho. Svetla ostalo len toľko, koľko sa odrážalo cez priesvitné steny. Ale nejaký mechanizmus ostal ešte neporušený. Vyrovnal chyby spriesvitnením ďalších stien: všetky priestory zalialo slnce. Ostré tieň, modrastý rozptyl svetla vyvolával ilúziu slnečného ostrova, obkoleseného nekonečnou hladinou mora.

Kresák si uvedomili, že je vlastne zajatcom trosiek, ktoré padli na zadnú časť korábu a pomaly sa zosúvajú. Darmo lomcoval dverami, ktoré viedli do prednej časti.

Druhá stena bola síce voľná, ale práve tam dostala raketa zásah. Dosiaľ neporušené kamery premietali chaotický obraz. Na jednej obrazovke vynikal detail, v ktorom bolo zachytené vzdúvadlo na plášti a za ním pripevnená Kresákova umelá obeznica. Bolo vidieť, že na porušených miestach je zvarená obsidiánovou hmotou. Vtom sa ale kamera pošmykla, obraz zmizol.

Kresák zbadal, že aj na druhej strane lomcuje niekto dverami. Zrejme ho chce vyslobodiť. Niektoré z posádky lietajúceho taniera, iný sa sem nemohol dostať.

Buchot bol čoraz nalienavejší. Veraje trochu povolili. Ešte jeden úder, ešte dva, ešte jeden posledný.

Buch - dvere sa otvorili.

Za nimi stála kapitánka. Trochu udivene sa dívala na Kresáka. Mihnutím oka prezrela, že v zadnej časti už nemožno nič zachrániť, tam je skaza naozaj úplná.

- Sia, - vykĺzlo mu nežne z úst, - tak my sme sa zachránili.

Kývla na Kresáka a vykročila naspäť. Išli zdemolovanou chodbou. Kresákovi bol o nápadné, že sa kapitánka pristavuje pri akýchsi stopách popola. Živého tvora nebolo nikde.

Naraz sa obaja strhli. Zhora, medzi polámanými traverzami, škľabila sa na nich znetvorená tvár "Wilsona" - chlapíka, ktorý sa tak ponášal na Kresákovho kamaráta.

Kapitánka vybrala čosi z vrečka a namierila na mŕtvolu. O chvíľu na mieste diabolicky znetvorenej mŕtvolky ostal len popol. Pomaly ako páperie padal na dlážku. Ako sivé snehové vločky tancoval v povetří a usadzoval sa ľahučko na prístrojoch.

Teraz Kresák pochopil, že okrem nich dvoch nik neostal nažive. Bol hladný, ale mal len tabletku koncentrovaného hroznového cukru. V rozpakoch ho držal v ruke, potom vystrel dlaň.

Veliteľka naň pozrela olivovými očami a vtedy jej na tvári zajasalo niečo zvláštne, ako keď z tieňa vyjde Zem na slnečnú stranu. Bola pekná, veľmi pekná a Kresák neodolal povedať jej to. Nerozumela, nič nemohla rozumieť. Tabletku neopakovateľným ľahkým pohybom odmietla a zase sa zapýrila ako vtedy, keď sa prvý raz videli.

Kresák ostal stáť na mieste. Kapitánka čosi povedala, potom ho jemne chytila za ruku. Mala horúce prsty, páliili. Viedla ho dopredu a stále na neho pozerala.

Až teraz pochopil.

Na chodbe už pracovali malé roboty, odstraňovali ostrý lom na povale a dolu padali úlomky. Museli ísť ďalej.

Boli teraz zase v tej miestnosti, kde sa prvý raz uvideli. Kapitánka ukázala na akési kreslo a sama sa pobrala do vyvýšeného výklenku. Ruky jej klesli do lona, čakala. Zrejme nič múdrejšieho sa nedalo robiť. Z dlhej chvíle vstala, podišla k prístrojom na druhej strane.

Kresák nemohol od nej odtrhnúť oči. Sia prekračovala grációzne dlhými nohami trosky. Zbadala, že sa na ňu díva, dostala trému a potkla sa.

Priskočil k nej, aby jej pomohol. No vtedy už stála zase na nohách.

Vo chvíli, keď sa zatačkala, strhla príchlop z podlhovastého prístroja. Stáli tu akési skrinky. Kresáka to teraz nezaujímalo, a predsa, celkom náhodou, pristavil sa jeho pohľad na zložitom mechanizme.

Bola to len chvíľočka, celý systém sa otáčal, ale niečo tam blikalo. Čosi hrozné. Živá tvár, vmontovaná do mechanizmov, s výrazom nesmierného utrpenia a námahy.

A už to zmizlo.

Kresák stál ako omráčený. Po tom všetkom, čo prežil, toto už bolo nad jeho sily. Omdlieval. Chcel sa niečoho zachytiť.

Prebudil ho horúci dotyk. Už bol zase pri zmysloch.

Podlhovastá, chudá tvár zmizla. Už bolo všetko v poriadku.

Niektu stál pri ňom. Sia. Ťahala ho k obrazovke, kde sa jagal kotúč Slnka. Ukazovala na obrovské škvrny blízko rovníka.

- Čo mi chceš povedať, čo? - spýtal sa kapitán a vpil sa do jej krásnych očí, - prečo ste vmontovali do strojov cítiaceho živočicha, prečo?

Zrazu intuitívne pochopil, o čo ide. Veď ona trpí, ona je tu vlastne otrokyňou.

V horlivosti začal ukazovať ma prístroje.

Nemohla mu rozumieť.

Ale on už vedel všetko. Sú na pokraji obrovského lievika v ionosfére Slnka. Lietajúci tanier kryje jeho raketu. Stroje Astranov nechcú chrániť cudzieho tvora. Nepokladajú to za rozumné, lebo necítia.

Ona je nerozhodná. Povinnosť ukladá skúmať tajomstvo Slnka aj za cenu života. Ale tu je tento obyvateľ tretej planéty Slnka.

Kresákovi padli do oka dvere. Áno, dvere. Otvárajú sa kovovým kolesom. Teraz v dôsledku magnetického napätia je kov žeravý...

Preboha, začalo sa mu vyjasnievať, ona je úplne bezbranná. Ako ľahko by ju mohol vrhnúť do záhuby. Stačí priskočiť ku dverám, tam niekde je raketa. Tanier potom zanikne.

On sám sa v rakete určite zachráni. Odrazí sa od hmoty taniera do zóny dostatočnej prítlačlivosti Merkúra. Nepadne na Slnko. Takto mohol pred nim už niekto rozmýšľať...

Len náhoda zabránila, že sa vtedy tanier nezničil.

Sia ostala nažive a vrátila sa s novou posádkou. Udalosti sa presne opakovali. Prečo? V slnečnej činnosti predsa nie je žiadna pravidelnosť. Že by predsa?

Prišli mu zrazu na um slová starého učiteľa: Ešte sme nevyriešili všetky záhady človeka a vesmíru. V technických veciach ti už nič nemôžem poradiť, ale...

Niektu sa tu raz dopustil podlého a zbabelého činu!

Kto? ... Teraz si spomína ... Baldwinova spálená ruka! Keď ju odsotill a sám bežal k obsidiánovým dverám, musel otočiť kovovým kotúčom. Ten je žeravý.

Stačí otočiť kolesom, zachránil by sa. Snáď si pritom papáli ruku.

Baldvin sa zachránil...Ešte videl, ako Sia sama otvorila dvere a vlečie ho k rakete.

-Nie... nie... nevracaj sa! Zachráňme sa spolu.

- Čo mi chceš povedať, čo?

- Prečo chceš viesť za cenu života, čo je v tých hrozných čiernych bezodných hĺbkach, kam sa prepadáva slnečná plazma ...?

Ešte ju videl. Nakláňala sa nad ním. Natiahla ruku, jemné prsty. Aj on sa trochu nadvihol. Nedotkli sa.

Nedotkli sa.

Zaťažené motory revali ako ranená zver. A znelo v tom skutočne čosi bolestné, ako kňučanie. Slnečná škvrna ťahala tanier do svojho prišerného lievika ... čierny hrtan sa chcel nasýtiť. Silou tornáda vsával do seba všetko na dosah miliónov kilometrov.

Potom pocítil odraz.

Tanier vsotil malú raketu do ochrannej prítlačlivosti planéty.

Čo sa stalo ďalej, Kresák nevnímal.

* * *

Ťažko raneného kapitána našli v poškodenej rakete pri povrchu Merkúra. Sám veliteľ astronautiky viedol záchranné práce. Po lietajúcom tanieri nebolo ani stopy.

Kresák celé dni blúznil. Nesúvislé vykrikoval v horúčke. Keď sa trochu prebral, sedel práve veliteľ pri jeho posteli.

- Kresák, človeče, pozbierajte sa! Nebláznite! Celý lietajúci tanier je len optický klam. Ako naša polárna žiara, vyvolaná slnečnými škvrnami.

- Ved' som letel za iní m.

- Leteli ste za tieňom, optickým preluom. Baldwin vám to potvrdí.

Potom pustili dnu predošlého veliaceho kapitána. Stretnutie bolo veľmi tiché. Dvaja astronauti si nemali čo povedať.

Hovorili vecne o možnostiach výskumu, každý trval na svojom. Kresák hájil svoje stanovisko. Hovoril málo, len sa díval na Baldwinovu ruku.

-Je šialený, chudák, -referoval Baldwin veliteľovi, keď už sedel v jeho kancelárii, - má zmätený pohľad. Útrapy ho zdolali.

Aj Baldwin sa v posledné dni zmenil. Bol zanedbaný a oči mu neurčito behali z miesta na miesto.

- Naozaj sa na Baldvina tak zvláštne pozeral, - hovorili aj ostatní kolegovia.

Kresák mal zase horúčku, primár nechcel pustiť k nemu žiadnu ináštve.

Ale pacient sa hádzal v posteli, kričal. Dožadoval sa, aby mohol dokázať svoju pravdu. Privolaný psychiater odporúčal dať nejaké narkotikum.

Keď sa pacient prebudil, bolo mu trochu lepšie.

Zase sedel u neho veliteľ, vážne sa pozeral na mladého astronauta.

- Počúvajte, Kresák, vy ste chceli ešte raz hovoriť s kapitánom Baldwinom.

- Všetko mu dokážem, - zdvihol sa chorý, - teraz už nebudem mať ohľady, všetko mu dokážem!

-Počkajte, - vstal veliteľ, - Baldwin je mŕtvy ... Letel za tým preludom ... hlásil, že je na stope záhade škvrn. Ich periodického cyklu jedenástich rokov... Hovoril o nejakej žene ... Sia ... Vysvetlite, čo to znamená!

Kresák mlčal.

-Nemal inú možnosť, - šepkal akoby pre seba, -ale tá žiara ho očistila. Môžete stiahnuť zástavy na pol žrde a zahrať smútočný pochod astronautov.

RÁDIOHVIEZDA

Objavila ju náhodou automatická raketa tretej kozmickej rýchlosti a bola to veľká senzácia. Rádiohviezda v blízkosti dvanástich svetelných dní.

Bol to v skutočnosti len malý skalný ostrov, putujúci vo večnej tme a vysielajúci slabé signály.

Zložitá výprava akademika Riavima rádiohviezdu preskúmala, ale nezistila nič z jej tajomstva. Signály vychádzali zo stredu hviezdy. Skalu navštívili, celá hviezda sa podobala obrovskému meteoru, tvarom aj zložením.

Po navštívení skaly signály úplne zanikli. Usudzovalo sa, že rádiohviezda je periodická a vysielanie vln sa zase obnoví. Preto tam nechali na pozorovanie dvoch ľudí.

Bol to mladý manželský pár vedcov Semionovcov. Ostali tam na vlastnú žiadosť, iste mali pre to nejaké dôvody.

Ostatní sa vrátili, nechali tam iba opustené vrtné veže, sklady a zásoby pre dvojicu vedcov na sedem rokov.

Vlasta Semionová bola krásna, mladá žena, absolventka rádioastronómie: Kapitán výpravy sa takmer rozplakal, nechcel privoliť, aby Vlasta celú svoju mladosť pochovala na Omikrone, ako hviezdu pomenovali.

Načo ich vôbec vzal so sebou, manželia boli pre každého akási záhadní.

Róbertovi Semionovi predpovedali veľkú kariéru v oblasti rádiového výskumu. Mal niekoľko zlepšení pri sprecizovaní teleskopov. Očakávalo sa od neho, že raz vyrieši zásadný problém dokonalej citlivosti pri určovaní smeru signálov.

Potom zrazu zanechal výskumnú prácu. Prihlásil sa do praxe. Ponosoval sa ma bolesti hlavy.

Tri mesiace po návrate výpravy prišla z Omikrona zpráva, že tam pozorujú hlbinné otrasy.

Poslali na Omikron druhú komisiu s dvoma veľkými raketami. Vrátili sa bez výsledku. Nezistili žiadne otrasy.

Riaditeľ rádioastronómov Lazarev navštívil svojho priateľa doktora Vargu.

- Mám tu zvláštny prípad halucinácie, - povedal profesor, - počuje a cíti otrasy. Stále sa to zhoršuje. Bol to nádejný skladateľ, ale vo vašom prípade ide o vedca. V oboch prípadoch je to extrémny úkaz kolízie dedičných defektov, ktoré môžu vybičovať ku geniálnym výkonom, ale porušenie rovnováhy visí stále na vlásku. Ťažko pomôcť. Nevieme dať človeku úplne novú osobnosť, z priemerného mozgu nevytvoríme geniálny a z geniálneho na pokraji šialenstva obyčajný, prostý rozum.

* * *

Šťnásť svetelných dní nie je tak blízko, aby sa ta mohlo lietat' obyčajnými medziplanetárnymi raketami. Pluto je iba

na šesť hodín od Slnka a let je už nepríjemný a zdĺhavý.

Na druhej strane to bola malá vzdialenosť pre štandardnú medzihviezdnu raketu a let nerentabilný. Zostrojovať veľké antiprotónové koráby je nákladná a zdĺhavá práca. Obyčajne sa stavali len na jeden let a po pristátí ich rozobrali.

Kvôli komisii na Omiknone museli zmeniť celkový plán kozmického výskumu. Manželia Semionovci sa pôvodne zaviazali žiť inekoľko rokov na rádiovhviezde a nerátalo sa s tým, že tam nastane takáto komplikácia.

Tým horšie, že po výbuchoch, ktoré sa vraj opakovali v krátkych intervaloch, nebolo ani stopy.

Komisia sa vrátila.

Manželia sa uspokojili. Naozaj sa zdalo, že išlo o nejaký klam. Vyslovili sa, že chcú ostať ďalej na rádiovhviezde a pokračovať vo vedeckej práci.

Vedúci komisie sa neskôr vyjadril, že Semionová raz krátko s ním hovorila v neprítomnosti manžela.

Prosila vraj, aby vzali jej muža späť na Zem. Vedúci však nevidel nijakú závažnú príčinu, prečo by to mal urobiť proti vôli inžiniera Semiona.

Žena odprisahala, že naozaj boli nejaké otrasy. Neboli však zachytené ani seizmografiami, ani inými prístrojmi. Otrasy neznámeho pôvodu, možno v oblasti neznámeho vlnenia. Rádiovhviezdy sú vôbec veľmi záhadné a nepoznáme príčinu vysielania ich vln. Kým u horiacich hviezd a Slnka je jasné, že príčinou sú protuberancie a deje v koróne.

Inak hviezda stále mlčala a obvyklé vysielanie prestalo. Namiesto toho prišla od Semionovcov nová zpráva, že otrasy vo vnútri Omikrona sa obnovili.

Riaditeľ Lazarev prišiel na dobrú myšlienku. Vymohol na veliteľstve astronautiky, aby výprava na Proximu zmenila kurz. Jedna z rakiet môže doletieť na Omikron v najbližších dňoch, ostatné ju počkajú v priestore.

Znovu sa všetko do bodky opakovalo.

Z výpravy na Proximu odbočila raketa Sfinx pod velením kapitána Sivého. Navigátor bezpečne pristál. Na rádiovhviezde bol absolútny pokoj. Po otrasoch ani stopy. Nič.

Čakali ma Lazarevov rozkaz.

Veliteľ poslal depešu, aby Sfinx tam počkala ešte tri dni. Keby sa ukázalo, že otrasy sú reálnou hrozbou, neci vezmú manželov Semionovcov a vrátia sa na Zem. Aj keď tým výskumný plán rakety stroskotá.

Udalosti sa potom už zbegli veľmi rýchlo.

Na tretí deň zaznamenali v skalnom masíve silné výbuchy. Sfinx vzala na palubu Róberta Semiona a vrátila sa na Zem. Manželka vedca bola práve v čase výbuchu na kontrole prístrojov. Skončila tragicky. Výbuch na hviezde s malou príťažlivosťou ju najskôr vyhodil do kozmu. Alebo roztrhal.

Nenašli po nej ani stopy.

Opustili rádiostanicu a o týždeň automatická raketa typu R-X hlásila, že hviezda sa rozpadla, rozprášila a zmizla v kozme, rozptýlená na prach.

Tým by sa bol prípad skončil.

Sedem hodín pred týmto hlásením zachytili niektoré stanice v oblasti Tritóna, Nereidy, Mirandy, Ariela, Titánia, Qberóna, Diany, Japeta a Hyperióna signály rádiovhviezdy, ktoré rušili všetky ostatné vysielania za dráhou Saturna. Len na krátky čas.

Ale nebolo pochyby, aj keď trvali veľmi málo, že nešlo o klam. Hviezda krátko pred rozpadnutím znova vysielala.

Nikomu nešlo na um, že by sa to mohlo dať do súvislosti s nejakou hlbokou ľudskou tragédiou.

Bola to iba kozmická tragédia starej hviezdy, ktorá zmizla.

Róbert Semion ostal do smrti verný pamiatke svojej ženy. Neoženil sa viac, stal sa samotárom. Vždy ju spomínal v najlepšom. Venoval sa prísne vedeckej práci a zostrojil v neskorších rokoch jeden z najdokonalejších typov rádioteleskopov, prevratného tvaru a výkonnosti.

Treba sa zmieniť ešte o malej afére. Nejaký mladý horlivec bezpečnostnej služby nadhodil, či náhodou nie je Semion nejakým spôsobom vinný za zmiznutie svojej ženy. Možno myslel dokonca na vraždu. Ale Semion mal dokonalé alibi. Celá posádka rakety Sfinx, medzi nimi legendárni hrdinovia mnohých letov, odprisahali, že Semion sa správal k svojej žene korektne, ona zas mohla byť vzorom ideálnej manželky. Vzali sa z lásky a tá ani po rokoch neochabla. Nemohol byť nijaký motív k vražde. Okrem toho Semion bol v čase výbuchov u kapitána rakety Sivého. Nie je pravdepodobné ani to, že by bol vopred niečo pripravil, aby zahubil svoju manželku. Prečo?

Výšetovanie zastavili.

Neskôr sa u Semiona znovu zjavili bolesti hlavy.

Zmocnilo sa ho celková zdravotná disproporcia. Sedem rokov po návrate z Omikrona umrel.

Nemal príbuzných. Na prípad už každý dávno zabudol.

* * *

Dvanásť rokov po zmiznutí Omikrona vrátil sa na Zem z kozmu vynikajúci astronaut kapitán Rostocký.

V transkentaurnskom priestore vykonal niekoľko veľkých letov s novými typmi antigravitačnej rakety. Výsledky boli sľubné, aj keď nie ešte celkom spoľahlivé.

Bol to aj tak ohromný úspech, ktorý, mohol otvoriť prevratné možnosti, a preto bol kapitán celé týždne ma roztrhanie.

Napokon si predsa trochu oddýchol a práve v rozhovore s akademikom Riavinom si na niečo spomenul.

- Ozaj, taká maličkosť, ako to bolo s tou ženou?

- S akou ženou? - prekvapil sa šedivý akademik, - Rostocký, vy ste náramne vtipný človek, ale nechcete vyčítať mne starcovi aféru s nejakou ženou.

Sedeli na tienistej terase s krásnym výhľadom na slnečné morské pobrežie, lemované okolo žltých, piesočnatých pláni zelenými hájmi.

Rostocký však už nevnímal ani krásu scenérie, ani hudbu z magnetofónu. Tento človek železných nervov bol vzrušený.

- Prepáčte, súdruh akademik, hlúpo sa vyjadrujem, - ospravedlnil sa, - myslel som na ženu z Omikrona. Je tomu už dvanásť rokov, ale predsa ma to zaujíma. Aspoň omrvinku zásluhy som mal aj ja na tom prípade.

Akademik sa pozeral na neho ako na zjavenie.

- Kapitán, napite sa studenej vody. Je dusno, iste vám prišlo zle. Skúšobní piloti mávajú takúto občasnú nevoľnosť.

- Dajte pokoj, - vyskočil Rostocký, - hovorím vážne. A žiadam od vás odpoveď. To nie je žart. To je vec cti nášho povolania.

Akademik vstal, položil mu ruku na plece a znovu ho posadil do pohodlného prúteného kresla.

- Tak sa upokojte a všetko mi vyrozprávajte. Z toho, čo ste povedali, nerozumiem ani slova. Objednávam vám studenú limonádu. Neľutujte čas, chcem počuť všetky podrobnosti.

Ale kapitán stále nervózejšie zatínal päsť. Vypil celý pohár ľadovej limonády. Potom zase vyskočil.

- To nie je možné! Ihneď dajte vyhľadať moje hlásenie z Omikrona.

- Vy ste boli na Omikrone?

- Áno.

- Čo ste tam hľadali? - spýtal sa užasnutý Riavin.

- Na tam teraz nezáleží. Vyhľadajte moje hlásenie. Pamätám si presný čas a dĺžku vln.

Naskutku všetko presne nadiktoval. Riavin zavolať sekretárku a prikázal volať Lazareva. Sám s ním hovoril.

Akademik mal všade veľkú autoritu. Bleskovo dostal z archívu rádioastronómie odpoveď:

Vysielanie z Omikrona v uvedenom čase: rev rádióvin.

Na všetkých pásmach.

Zápis: Pred rozpadnutím Omikrónu znovu krátko vysielali. Rušil všetky vlny v pásmach za Saturnom.

- Čo je to, že krátko? - kričal kapitán. - Presne!

Akademik sa spýtal.

- Po niekoľko hodín, - dostali odpoveď, - úplne presné údaje sú v príslušných technických zázpisniciach. Všetko bolo jasné.

Rostockého odkaz z rádiohviezdy pohltilo obnovené vysielanie samotnej hviezdy. Automat každých osem hodín kontroluje podmienky vysielania, ale vtedy už bolo zase všetko v poriadku. Častejšia kontrola je plytvaním drahocennej energie, lebo vždy ostanú stopy po rušení, a vtedy sa zpráva opakuje. Teraz neostala ani stopa, lebo hviezda sa úplne rozpadla.

Kapitán si sadol.

- Tak už to chápem.

- A boli by ste taký láskavý vysvetliť, o čo vlastne ide? - požiadal ho trochu netrepežlivo akademik.

- Je to už vlastne stará vec, - začal Rostocký, - možno to ani nemá význam. Ani neviem, prečo ma to tak rozčúľilo. Proste ľudsky, bolo to hrozné, že ste prípad nevyšetřili.

- Hovorte vecnejšie.

- Prosím. V mojom denníku na rakete je všetko.

Odštartoval som zo Zeme na dlhší let s antigravitačnou raketou. Bol to prototyp a na Alfe Centauri ma čakali. Odtiaľ som mal urobiť niekoľko výpadových letov.

- To je známe.

- Áno. Odštartoval som v poriadku, dýzy zabrali. Reaktor fungoval bezchybne. Potom začalo v blízkosti Pluta čosi neštímovat'. Zacítil som gravitačné pole poslednej planéty. To bola chyba. Nebudem rozoberať technickú stránku poruchy. Bola predsa len v dýzach. Mal som dve možnosti: alebo sa vrátiť, alebo niekde pristáť na horných planétach. Nechcel som sa už dostať späť do gravitačnej sústavy Slnka. Vybral som si blízkú a malú rádiohviezdu Omikron.

- Chápem, vyhovovala vám.

- Oprava netrvala dlho, ale musel som vyčkať, kým vychladnú zvarené súčiastky. Prezeral som si trochu rádiohviezdu. Bola úplne pustá.

- Viem, už vtedy ju opustila komisia aj so Semiom. Jeho žena bola vtedy už nezvestná. Výbuch ju vyhodil do vesmíru. Alebo roztrhal.

- To práve nie je pravda. Hovorím, prezeral som na malej koleoptére hviezdu. Zaujala ma pravá skalná časť jaskýň. Jedna bola zvlášť veľká. Rozhodol som sa spustiť do nej.

- Na koleoptére?

- Áno, bola taká veľká. Potom som pristál a pokračoval som ďalej peši v skafandri. Jaskyňa viedla do hĺbky. Svah bol veľmi priký. Mal som ručný reflektor a dva väčšie svetilá za mojím chrbtom, z koleaptéry. Bol tam mocnejší tlak a trochu som sa hlúpo cítil. Predstavte si, úplne sám, pod obrovskou masou skaly. Teraz je to podivné spomínať na to a sedieť tu na terase a dívať sa na západ slnka.

- Určite, chápem vás.

- Zmocnil sa ma akýsi desivý pocit. Mávajú to chlapci občas, najmä keď opustia raketu. Vedel som o tom. Kúsok hmoty, čo ich spája so Zemou, nesmú stratiť z dohľadu. Pre mňa to bolo nové. Začalo mi vysychať v hrdle. Bola by sa tam zišla táto malinovka.

Rostocký sa napil.

- Za skalou som ju zazrel. Ženskú tvár.

Zamračil sa, spomienka naňho ešte vždy mocne pôsobila. Ešte nevybledla. Bola to v jeho živote len epizóda. Kapitán už zažil všeličo, ale táto epizóda bola hlboká ako priepasť.

Možno si to doteraz ani sám neuvedomoval.

- Viete, smrť vždy zmení tvár. Viac alebo menej. Je trochu ako krivé zrkadlo, ktoré skarikuje a obnaží človeka. Namiesto vonkajšieho lesku a pretvácky ukáže niečo z podstaty. To je dôležité. Poznáte známeho človeka, ale teraz na vás civie cudzia, podivná tvár s úprimným výrazom všetkých vlastností. Raz slabošská, požívačná, raz energická až brutálna, raz úplne desivá, skrivená a obludná. Videl som už vella mŕtvych, videl som všetko. Sú supie tváre, sú modré ako sépia. A napuohnuté ako medúza.

Prešiel si rukou po čele, zažmúril oči.

-Viete, tá žena ... tá nehybná tvár...

Rostocký sa zdvihol a začal nervózne chodiť po terase.

-Chvíľu som tam stál bezmocný... potom som sa voľajako vzbudil. Žene nebolo pomoci, bola už dlhšie mŕtva. Dva dni, aj viac. Zo služebných hlásení som vedel, že na Omikrone je dvojica vedcov. Že mali nejaké ťažkosti. Spomenul som si aj na ich meno: Semionovci. Bola tam u nich nejaká komisia. Práve v tých dňoch odleteli... viete, nebol to môj odbor, nestaral som sa veľa. Prišiel som tom náhodou. Keby ste leteli do Rangúnu a museli by ste núdzové pristáť už v Mjin-gjane. Viete niečo o Mjin-gjane? Nie veľa, hoci aj tam žijú ľudia.

Zase si sadol. Trochu sa upokojil.

- Rýchle som vyšetril, čo sa dalo. Žena tam pod skalou rozmiestnila trinitrotoluén v hlbokých vrtoch. To bola hrdinka, pane. Videl som už všeličo, ale klobúk dole, to bola hrdinka. Uskutočnila tri výbuchy. Kliešte jej vypadli medzi skaly. Posledné rozbušky si hrýžla zubami, keď ich chcela pripevniť na šnúru. Pripravila si ich viac. Ležali tam okolo nej. Spolu s malou kyslíkovou maskou, ktorú si strhla.

Kapitán si zase prešiel suchou dlaňou po čele.

- Bola to odvážna žena ... stála na úzkej rímse, vedela, že sa tam dlho neudrží. Skĺzla a spadla aj s krabicou rozbušiek do priepasti. Všetko sa odohralo v okamihu, ale aj tak jej hrozilo zadusenie. Mala toľko síl, aby si nasadila masku. Zviechala sa, išla ešte pár krokov, ale vtedy následkom výbuchu sa uvoľnila skala a spadla na ňu. Len hlava a hrud' ostali voľné. Žena nekričala, aby sa neprezradila. Aby zahnila aj pukušenie, odhodila kuklu skafandra s malou vysielacťou a znovu si strhla masku kyslíkového prístroja, ako pred chvíľou, keď zubami upevňovala rozbušky ... vtedy už prežívala ukrutné bolesti... zakrátko sa zadusila.

Kapitán si zapálil, dlho mával zhasnutou zápalkou.

- Hlásil som to na Zem na dohodnutých vlnách a letel som potom ďalej. Program môjho letu je známy, bude zaujímať iba odborníkov. Mal som veľa starostí, na Omikron som dávno zabudol. Až teraz som si na to zase spomenul.

Akademik sa zamyslel. Dlhو sa díval na pobrežie, na záhrady a háje, na ktoré už padal večerný chlad.

- Je to zaujímavé, čo ste povedali. Príčiny si môžeme domyslieť. Zdá sa, že Semionovci tam prežili pekelné chvíle. Hviezda sa rozpadávala pod ich nohami a nemohli to dokázať. Ujšť tiež nechceli ako zbabelci. Náhodou za prítomnosti komisie sa nič nedialo. Už mala odletieť aj posledná. Zdalo sa, že na Zemi sa o nich roznesú najhoršie zprávy. Že sú zbabelci, hlupáci. Rozhodli sa na zúfalý čin.

- Možno, - prikývol kapitán, - ale nazdávam sa, že to tá žena urobila sama. Bez vedomia svojho muža, ktorého ľúbila práve pre krajinú česťnosť

a pockivosť. Semion by takú vec nikdy nedokázal urobiť. Ani pre záchranu svojho najbližšieho.

- Už dávno umrel. Nechajme to tak. Nikomu nehovorte o veci, kapitán.

Slávny skúšobný pilot a rozlúčil sa. Mnohí sa čudovali, keď neskôr prvý typ dokonalej antigravitačnej rakety na návrh Rostockého pomenovali Vlastou Semionovou.

KONIEC MLIEČNEJ CESTY

Stratila sa raketa Minerva.

Darmo ju hľadali, volali, skúmali všetky známe dráhy. Nebolo jej nikde.

Vesmír je taký veľký. Jedna raketa sa v ňom stratí ľahšie ako kvapka v mori. Ako je vôbec možné preskúmať celý nekonečný priestor? Bludisko medzi slnkami, hmlovinami, hviezdokopami, mračnými kozmického prachu.

-Inžinier Petrovič, - potľapkal po pleci zroneného človeka veliteľ rádioastronómie, - každý vie, že ste nestratili spojenie s raketou z neďbalosti.

Urobili ste všetko, čo bolo v ľudských silách.

Poblednutý inžinier len neurčito kýval hlavou. Za niekoľko dní ošedivel.

- Zabudnite na to, - povzbudzoval ho predstavený, - nesmiete teraz Ostať sám. Pošlem vás na dovolenku. Užite si života. Zabávajte sa, chodte do spoločnosti. Napokon musel ešte dodať: - Je to rozkaz.

Ten človek sa ešte z toho zošalie, pomyslel si skúsený veliteľ. Taký mladý, talentovaný človek. Škoda ho. Treba niečo podniknúť. Zavolať svojho pobočníka Radomského.

-Naučte toho chlapa brať ľahšie život, lebo ho výčitky premôžu. A nechceme ho stratiť. Nikoho nesmieme stratiť. To je naša povinnosť.

- A čo s Minervou? - spýtal sa pobočník.

- Práve, že i Petrovič urobil všetko, čo je ľudsky možné. Ale on už ide za túto hranicu.

- Je vôbec nejaká hranica?

Bolo to nezvyklé, že usmievavý a trochu ľahkomyselný pobočník dával takéto otázky. Ale strata rakety nakazila všetkých.

- Je, - povedal pevne veliteľ, - keď už aktívna snaha prechádza do vnútornej krízy. Keď sa človek iba trápi. Bez toho, že by tým niekomu pomohol. To je slepá ulička... Nemal chuť ďalej vysvetľovať. - Tak robte niečo! Petroviča musíme zachrániť.

Pobočník chcel túto nezvyčajnú úlohu splniť na výbornú. Mal skvelé dispozície. Zašiel do malej kaviarne, za kamiarátmi.

- Och chlapi, starý nám rozkázal vystrájať, zabávať sa, žiť bezstarostne a veselo. Ako sa len dá. Viete to?

- O to nemaj strach, - smiali sa priatelia a na druhý deň sa išlo na výlet. Samozrejme s Petrovičom. Inžinier si vzal zvláštny rozkaz k srdcu a snažil sa byť dobrým spoločníkom. Ale prvý deň sa nevydaril najlepšie.

-- Vážení, - povedal pobočník na tajnej nočnej porade, kým Petrovič spal, - chýbajú nám dievčatá. Jemnejšia tónina, krása, vy ste medvedi.

Šikovne zariadili, aby sa mimochodom dostali do dámskej spoločnosti. Tancovali a boli na plavárni.

- Vieš, - povedal Radomskému Knotek, najživší z partie, - tomu tvojmu Petrovičovi sa páči Anita.

- Psia krv, - zahrešil Radomský, - je, vydatá."

- A čo na tom, - prižmúril oči Knotek, povedz mu to rovno. Je vydatá, ale on nech na to neberie ohľad. Jej muž je ďaleko, v ťažkej, nebezpečnej službe."

- Cholera, - vzdychol Radomský.

- Ten tvoj Petrovič, - pokračoval Knotek, - nech neberie ohľad na nikoho, to mu povedz. Nech sa oddá svojimu egoizmu, svojim túžbam, vášni. Inak je s ním amen.

Nebolo ľahké presvedčiť Petroviča. Ale stálo to za to. Anita bude možno z toho nešťastná. Petrovič sa jej páči.

- Všetko je v poriadku, - povedal Knotek na najbližšej porade, - konali sme správne a otvorene. Keby sme boli niečo zatajili a nahnali ich do dobrodružstva, to je nepekné. Ale my sme predsa nič nezalajili. Z tejto stránky je to v poriadku.

Petrovič a Anita sa zavše ocitli sami. Zdanlivo náhodou, akoby to zariadil sám osud. Na osud sa hral Radomského štáb. Chlapcov to chvíľu bavilo, potom si našli iné rozptýlenie.

- Ved' je to už v poriadku, - povedal Knotek, - a konečne aj my chceme trochu žiť. Včera som sa zoznámil s krásnym dievčaťom. Rado sa zabáva a vie si vážiť život.

Radomský o všetkom referoval veliteľovi, ktorý sa tej noci dlho prechádzal po svojej pracovni.

- Konečne, sú mladí, - upokojoval sa, - a nevyvádžajú nijaké bezuzdné orgie. Prečo by sa mali brzdiť v tom, čo ich teší. Čo ich láka a uspokojuje.

Po čom túžia... tá žena je dospelá a má svoj rozum. Nemôžem strážiť každú sukňu. O Minerve nebolo ani slychu. Už sa strácala aj posledná nádej. Keby sa aj raketa našla, posádka sa už živá nevráti.

Potom prišla definitívna zpráva z vysunutých umelých komét na predĺžených parabolických dráhach:

- Raketa je stratená. Vykĺzla z predpísaného kurzu a smeruje za hranice Mliečnej cesty. Je to nepredvídaná porucha, zavinená slepým pôsobením kozmických síl. Nik za to nie je zodpovedný.

Povedali to Petrovičovi:

- Raketa smeruje za hranice Mliečnej cesty. Ďalej už človek nemôže. Tam sa končia jeho sily.

Práve v ten večer mala prísť k Petrovičovi štihlá Anita. Prvý raz po dlhom váhaní, keď konečne stratila hlavu, keď jej hanblivú váhavosť zlomila vlastná túžba.

Petrovič sa nikdy nedozvedel, či skutočne prišla.

Celú noc blúdil pod hviezdami. Vyšiel na najvyššiu horu za mestom. Odtiaľ bol krásny výhľad na oblohu.

Petrovič už neraz skúmal hviezdnaté nebo veľkými teleskopmi. Ale teraz si uvedomil, že najkrajší pohľad na Mliečnu cestu je predsa len prostým okom. Nebeská rieka jasne žiarila medzi miliardami trblietavých hviezd. Tak, ako už dávno pred vznikom Zeme, človeka a jeho kultúry. Po tisíce a milióny rokov.

Petrovič sa díval na vzdialený svetielkujúci oblúk, strácajúci sa v neurčitých kontúrach.

Ta niekde smeruje stratená raketa. Tam je koniec našej galaxie, tam je posledná hranica.

Dnes. Ale za tým, ďaleko v mŕtvom priestore, blikajú ďalšie galaxie. Ďalšie svety, patriace do jednej sústavy, ktorú nazývame metagalaxiou. A čo je ďalej? Aké tajomstvo má nekonečný vesmír?

- Nehnevajte sa, - napísal na druhý deň Petrovič Radomskému, - odchádzam na asteroidy, kde je observatórium pre štúdium hmlovín mimo Mliečnej cesty. Bol by som rád, keby ste mi povolili prácu na tomto mieste.

- Je to nešťastná pavaha, - vysvetľoval pobočník veliteľovi, - nemôže žiť pre seba, kvôli sebe. Zvláštny človek.

- Taká je aspoň polovica ľudstva, - zamyslel sa veliteľ, - iste to tak musí byť ... aby druhá polovica bola zase inakšia.

- Nie sme všetci rovnakí, to je pravda, - zašilozoval si Radomský.

- Ani nesmieme byť, - veliteľ si sadol, bol veľmi unavený. Pobočník len teraz zbladal, že od zmiznutia Minervy šéf ostarel. A ošedivel. Celkom ako inžinier Petrovič.

Starý je lišiak, pomyslel si, vie skrývať svoje city.

A odišiel, lebo veliteľ ho s pochopením a s láskavým úsmevom prepustil.

KOMÉTA ZO ŠPIRÁLOVEJ GALAXIE

Seminár sa pretiahol, a študentom sa ešte nechcelo odísť. Profesor ich napokon pozval na kávu do svojej pracovne.

- Sú to veľmi zaujímavé veci, - nadohýnalo sa svetlovlasé dievča, - ukážte nám ešte niečo zo svojho archívu.
- Dobre, - usmial sa profesor, - ale nechám to na vás. Vyberte si niektorý z kotúčov mikrofilmu.
- Dievča náhodne siahlo na policu. Profesor potiahol kotúč v ruke.
- Oj, to je smutný prípad. To je fotografia kométy Smaragd. Rozpoviem vám krátko jej históriu.
- Sadli si, videofón premietol na obrazovku svetielkujúcu vlasaticu.
- Pozrite, - začal profesor, - je to vlastne iba svietiace nič. Riedka plynová hmota. Podobná sodíkovému mračnu. Jadro tvorí drobná, ale obdivuhodná konštrukcia.

Túto umelú hlavicu kométy sme ulovali celkom náhodne. Nemáme dosť ľudí na systematický výskum všetkých javov. Keby bolo na svete hoci dvadsať miliárd ľudí, nestačili by sme na všetky úlohy v kozmickom priestore. Pravda, nie je to len otázka počtu, množstva. Ide o to, aby sme ľudí uvoľnili pre vyššie úlohy. Kedysi v Grécku musela praovať na malú privilegovanú vrstvu spoločnosti armáda otrokov, aby plnoprávni občania, oslobodení od denných starostí obživy, mohli sa plne venovať rozkvetu vedy a umenia. Dnes také úlohy spĺňajú stroje, automaty, kybernetické počítače a široký sortiment robotov.

Dovoľte mi sponenúť ešte jeden problém.

Pomôžeme si zase príkladom z histórie.

Starý už zase odbočuje, pomysleli si kyslo študenti. Profesor bol známy tým, že z roztržitosti sa zamotáva do bludiska vlastných myšlienok. Alebo - buďme spravodliví - jeho poslucháčstvo bolo často nepozorné a nepostrehlo spletníť súvislostí.

- Staroveké Atény, - pokračoval profesor, - boli kolískou neopakovateľných umeleckých diel. Otrokárska Sparta, mnohým imponujúca svojou prísnosťou, heroizmom, nezanechala po sebe umelecké pamiatky, iba pamiatku na výboje a vojny.

Profesor si odkašľal a poslucháči sa nepokojne zahniezdili.

- Sľúbili ste nám historiku o kométe, - osmelilo sa čierne dievča.
- Veď stále hovorím o nej, - usmial sa láskavo profesor, - hneď sa to vysvetlí.

Heroizmus našich astronautov nie je cieľom tohoto krásneho povolania. Je len prostriedkom, potrebou, aby sa nám dielo podarilo.

Prepáčte mi túto staromódnu a kvetnatú reč. To je snáď tiež dôsledok štúdia histórie. To je veľmi poučná disciplína a potrebná - aj dnes.

Pomocou našej histórie sme vyriešili záhadu kométy Smaragd. Nebolo to ľahké. Kométa vznikla z rakety, vyslanej z ďalekej špirálovej galaxie. Tento úžasný výkon by mal obrovský význam, keby sa kométa vrátila.

Zámerné je však zostrojená tak, aby sa vrátiť nemohla. Prečo? To bol tvrdý oriešok a dlho sme tento problém skúmali.

Naši ľudia sa snažili vžiť do úlohy jej konštruktéra. Skúsme rozmyšľať jeho hlavou: Mám možnosť zariadiť, aby sa moja raketa úspešne vrátila. Ale nespravím to. Nebrzdí ma nedostatok vedomostí, umu, šikovnosti - tak čo teda?

Mali sme len jednu pomôcku. Jeden zložitý matematický výpočet, ktorý udával smer, ako nadviazať spojenie s druhou galaxiou pomocou vlasatice s malým jadrom. Bol to iba rámcový výpočet. Ale stačil na to, aby sa nám vyjasnilo, že konštrukcia takejto umelej kométy je vec fantázie. Neopakovateľnej invencie tvorca. Spočíva vo voľnom zaradení antiprotónových častíc. Vesmír v medzigalaktických súvislostiach je v úžasnom pohybe a druhá taká istá raketa by už nedosiahla cieľ.

Každá medzigalaktická raketa musí byť úplne iná. Prototyp, vynález, originál. Slovanmi môjho učiteľa: báseň techniky.

Ale to nijako nemohlo vysvetliť počínanie neznámeho konštruktéra. To bola iba hmlistá pomôcka. Už sa zdalo, že otázka ostane na večné veky nevyjasnená.

Až ulovenie inej kométy nám dalo odpoveď. Nazvali sme ju Zafir. Bola veľká, nákladná, ale jej konštruktér nedokázal vyriešiť hlavný problém aby sa mohla vrátiť.

Bolo to nad jeho sily.

A obe rakety vyslali predsa z rovnakého miesta. Z toho istého bodu.

Konštruktér Zafiru dostal širokú pomoc, kooperáciu a podporu všetkých odvetví vedy. Plytvali materiálom. Napriek tomu nedokázal úspešne zavŕšiť svoje úsilie.

Premýšľali sme o tom, a tak vznikla hypotéza o kométe Smaragd. Je jednoduchá, prostá ako Kolumbovo vajce. Ale veľmi pravdepodobná. Konštruktér Smaragdu nemal právo navrhnúť konštrukciu takej rakety, ktorá by sa vrátila.

Vedel to, ale nesmel to urobiť. Vo vlastnom záujme pokazil niečo na svojom diele. Aby nepredstihol konštruktéra Zafiru.

V pracovni bolo ticho, zabľúdená mucha narážala na okno.

Profesor vstal. Cítil za mlčaním vzrušený tikot mladých srdiec.

- Nevieme, aký bol medzi nimi rozdiel. A ako vyzerali. Ale predstavte si, že tu Eva, - ukázal na čierne dievča, - preto, že má brčkavé vlasy alebo tmavšie oči, by nesmela plne využiť svoj talent. Aký bol asi osud konštruktéra Smaragdu.

Študentka sa nemohla opanovať, vyskočila.

- Bol to zbabelec, - povedala s červenou tvárou, - ja by som nič nepokazila. Ja by som sa neponížila.

Profesor ju chytil za ruku.

- Dievčatko, ten konštruktér nežil na dnešnej Zemi. Na slobodnej planéte. Mal len dve možnosti: pracovať, alebo vzbúriť sa.

- Vzbúriť sa! - volali mladí študenti.

- Veď to aj urobil, - usmial sa starý profesor a pohladil si vráskavé čelo? - nechápete? Smaragd je výrazom jeho

vzbury. Ako sošky na stredovekých oltároch, ktoré v rúchu svätcov a v službách nebies zvyrazňujú vzdor proti pozemskej krivde. Znázorňujú ľudské utrpenie a burcujú človeka z ľahostajnosti.

Ešte dnes obdivujem diela starých rezbárov, ešte dnes k nám takou silou hovorí ich hlas z minulosti.

Profesor zažal lampu, chýlilo sa k večeru. Študenti sa lúčili, len čierne dievča sa ešte zastavilo vo dverách.

- A predsa, - povedalo, - moje sympatie patria tým, ktorí odopreli ponižujúcu možnosť. Koľko talentov muselo takto zahynúť.

- Áno, - pohladil jej profesor vlasy, - ale nebyť Smaragdu, nikdy by ste o nich nevedeli. Vy ste ešte mladá ... škoda, že ste vybrali z archívu tú nešťastnú kométu. Nabudúce budeme hovoriť o veselších veciach.

UMELEC ŽIVOTA

Na astronautickú pozorovateľňu prišiel malý počerný človečik s vydutými perami. Živé oči mu behali po všetkých kultoch. Bolo práve po obede, dôstojníci mali chvíľu času a zakrátko vzbudil ich pozornosť rozhovor medzi kostnatým majorom Vinogradovom a neznámym chlapíkom.

- A čo ste vy vlastne? - spytoval sa Vinogradov.

- Umelec života.

- Hm, - pokrútil hlavou major, musíte to bližšie určiť. Čím sa vlastne zamestnáвате, majstre...

- Carlini.

- Vy ste Talian?

- Nie, to je moje umelecké meno.

- Dobre, tak mi vysvetlite, čo vlastne robíte. Čo patrí do vášho fachu?

- Napríklad, - začal horlivo vysvetľovať človečik, - chcete sa noziť so svojou snúbenicou, už sa vám nepáči. Je trápne jej to povedať. No treba jej to povedať, lebo klamať je nečestné. Tak čo spravíte? Prídete za mnou, ja vezmem na seba všetky nepríjemnosti. Vypočujem nárek, nadávky. Poradím, poteším ...

- Už chápem, - zvolal major Vinogradov, vy ste advokát.

- Ale nie, - mávol rukou človečik, - advokát pozná len zákony, predpisy, úradný postup. Ale ja, - buchol sa hrdo do prs, - ja nepoznám nič. Ja som umelec života. Odborník na duševné rany.

- Aha, - zvolal ktosi od druhého stola, - niečo ako lekár psychológ.

- Omyl, - zahriakol ho človečik, - ja neliečim chorého, ale oslobodzujem zdravého od nepríjemného pohľadu no toho, komu ublížil. Preberám na seba nepríjemné chvíle a z toho žijem. To je môj odbor, moja profesia.

- Tak dobre, - prikývol Vinogradov, - mal by som pre vás robotu.

Človečik sa vzrušene zahniezdil, oči mu ešte väčšími zbystreli, usadil sa lepšie v kresle.

- Som samé ucho.

- Pozrite, ja som astronaut. Konečne, keď ste sem prišli, tak ste s tým ráтали.

- Samozrejme. Letel som na vlastnú žiadosť. Chcem urobiť okružnú cestu v medziplanetárnom priestore.

- Úloha je veľmi jednoduchá, - Vinogradov sa významne odmlčal a napil sa malinovsky. - Možno viete, prečo zriadili túto pozorovateľňu?

- Niečo som o tom počul, - bľabotal "znalec života".

- Tak vám to zopakujem. V tejto oblasti objavili pred rokmi zvláštneho živočícha. Pokojne plával kozmickým priestorom ako ryba vo vode. Kuriozita, ale vážení ľudia tvrdili, že ho videli.

Vinogradov sa naklonil dopredu a s ustarostenou tvárou dodal:

- A teraz vám prezradím tajomstvo. Toho vesmírneho Ivana sme chytili.

Ostatní dôstojníci zdesene žmurkali, to už muselo byť silné aj pre "umelca života". Ale Carlini počúval s rešpektom.

- Je to rozumná bytosť, inteligentná, - pokračoval neochvejne Vinogradov, - dnes sa s ním rozlúčime. Musíme ho predsa pustiť na slobodu. Ale tento posledný večer bude trápny, nevieme sa s ním dohovoriť. Vy ho musíte zabávať. Aspoň takú hodinku. To bude vaša úloha. Prijímate?

Carlini prikývol

- S najväčšou ochotou.

Bol to parádny výmysel. Pravdaže, niija'kú vesmírnu bytosť v oblasti pozorovateľne nechytali. Keď sa Carlini odišiel preobliecť, všetci sa zhlikli okolo Vinogradova.

- Ako to chceš urobiť?

- Jednoducho, - smial sa major, - tu blízko sa zdržuje pomocná raketa Alfa. Poznám veliteľovho zástupcu Gartnena. Je to môj bývalý spolužiak. Ohromne zábavný človek. Požiadam ho, aby sa preobliekol za "vesmírneho tvora" a dal sa vystreliť k nám katapultom. Bude to ohromná psina.

Tak sa aj stalo.

Presne o pol ôsmej Gartner prišiel vo fantastickej maske. Už príchod bol impozantný. Klopal na plášť pozorovateľne a vydával zúfalé zvuky, keď sa dostal pod atmosferický tlak. Pomaly sa aklimatizoval, fučal a škripal čeľusťami. Posadili ho vedľa Carliniho, znalca života.

Zábava by sa bola dokonale vydarila, iba to trochu prekážalo, že Carlini naozaj nepoznal rozpaky. Búrlivo sa rozprával s "vesmírnou bytosťou".

Tľapkali sa dôverne po pleci, tľapkali sa po kolenách, búchali sa do chrbta. Hlasne sa smiali, žmurkali na seba.

Vykrikovali, štrgali pohármi. Gartner, potvora, si lial vodu za krk. Vesmírny tvor predsa nemusí vedieť, že pomarančová šťava sa pije.

Hodina prešla, akoby si bičom plesol. Vesmírny tvor sa lúčil. Carlini ho dokonca naučil, ako sa podáva ruka. Je pravda, že vesmírny tvor nemal presne ruku, ale akési choboty. Dobré zamaskované, aby nebolo zjavné, že všetko je

len atrapa z umelej hmoty.

Rozlúčil sa, vyprevadili ho po vzdúvadlo. Vinogradov na neho ešte dôverne mrkol a vypustili ho do priestoru.

Zmizol.

Práve vtom sa ozvali signály z pomocnej rakety.

- No konečne, - rozčuľoval sa radista, - čo tam robíte, nechali ste ma volať celú hodinu. Nikto nesedí pri vysielacke alebo čo? Zabávate sa?

- Trochu - odvetil kolega z pozorovateľne, - čo chceš?

- Prosíme majora Vinogradova.

Vtedy sa ozval normálny Gartnerov hlas.

Boris, nehnevaj sa, nemohol som ísť k vám urobiť ten žartík. Mám horúčku a vôbec sa hlúpo cítim.

Vinogradov sa zarazil.

- Hanzi, neblázni! Tak koho ste nám vlastne poslali?

- Nuž nikoho. Nehnevaj sa.

- Ale niekto tu predsa bol.

- Od nás nie, - prekvapil sa aj Carltiner.

Vinogradov zložil slúchadlo a vzrušený pribehol ku Carlinimu.

- človeče, vy ste s ním sedeli. Celkom blízko. Musíte ho vedecky popísať. Tlmočiť všetky pozorovania. Ide o obrovskú záležitosť. Pozbierajte všetky svoje vedomosti! Carlini sa iba zmierlivo usmieval!

- Vážení, veď ja žiadne odborné vedomosti nemám. To je vaša vec. Ja som sa s ním len zabával. Nič iného neviem. Je to skvelá bytosť. To môžem povedať. Iné nič. Nie som vedec, ani kozmobiológ, ani astrofyzik... iba obyčajný umelec života.

- Ale predsa, - naliehali všetci, - povedzte o ňom niečo. Umelec života pokrčil plecom.

- Čo mám povedať. Sedel tu vedľa mňa a nedával najavo, že som podľa jeho názoru vedecky nemožný, absurdný zjav. Bavili sme sa a bolo nám dobre...

- To je všetko?

- Všetko.

Viac z neho nemoi hli dostať. Celkom zúfali referovali o tom veliteľovi ústredia.

Šedivý muž dlho mlčal, potom sa prívetivo usmial, -Prečo ste takí nešťastní? Ten váš Carlini nepovedal málo. Vôbec nie. Ba zdá sa, že vystihol veľmi veľa.

Zapálil si cigaru a viac o tom nechcel hovoriť.

JOZEF TALLO

VLASY BERENIKY

Vydal Slovenský spisovateľ, vydavateľstvo Svazu slovenských spisovateľov, roku 1961 v edícii Živý prúd.

Zodpovedný redaktor Rudolf Turňa.

Obálku a väzbu navrhol Albín Brunovský.

Tem. skup. 301/13. Číslo publ. 651. 7000 výtlačkov. Prvé vydanie.

AH 11.02, VH 11.57. Vytlačila Pravda, vydavateľstvo ÚV KSS Bratislava.

Strán 252. Výmer SNR OŠK č. 24.227/60-VO - M-07 - 13888

Viaž. Kčs 11.50 63/VIII-5